

Poruchy funkcí rodiny a jejich příčiny

Zuzana Churá

Bakalářská práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zuzana CHURÁ**
Osobní číslo: **H08112**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Poruchy funkcí rodiny a jejich příčiny**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti rodiny a jejich funkcí.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu metodou sběru dat dotazník.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DUNOVSKÝ, J. Sociální pediatrie. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-254-9.

CHRÁSKA, M. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. Člověk – prostředí – výchova. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

KRAUS, B. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

VÝROST, J. Aplikovaná sociální psychologie. Praha: Portál, 1998. ISBN 978-80-7178-269-8.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jarmila Štátná

Ústav pedagogických věd

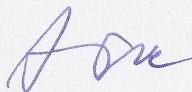
Datum zadání bakalářské práce:

25. ledna 2011

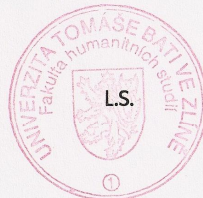
Termín odevzdání bakalářské práce:

6. května 2011

Ve Zlíně dne 25. ledna 2011

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použítou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 14.4.2011

.....
.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Práce je zaměřena na poruchy funkcí rodiny a jejich příčiny. Rozdělila jsem ji na dvě části, kdy v teoretické se zabývám především definicí rodiny a jejími funkcemi, následuje interpretace poruch rodiny a příčin, které ovlivňují její funkčnost. V praktické části vycházím z teorie, kdy zkoumám nejčastější příčiny vzniku poruch funkcí rodiny.

Klíčová slova: rodina, funkce rodiny, poruchy funkcí rodiny, příčiny ovlivňující funkčnost rodiny.

ABSTRACT

Thesis is focused on disorders of family functions and their causes. I have divided it into two parts. During the theoretical part I deal with the definition of family and its functions, followed by interpretation of the family failures (defects. Dysfunctions) and causes, which affect its functionality. The practical part is based on the theory, examine the most common causes of family dysfunctions.

Keywords: family, family functions, disorders of family functions, the causes affecting the functioning of the family.

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Jarmile Šťastné za poskytnutí cenných rad, připomínek, metodické vedení a za trpělivost při zpracování mé bakalářské práce.

*„Rodina je pro člověka sice zázemím a útočištěm, ale je to také aréna,
v níž bojující gladiátoři možná utrpí mnohem bolestivější a
nezahojitelnější rány, než jsou ty, které jim uštedří okolní svět“.*

Murphy (in Lovasová, 2006)

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 RODINA	12
1.1 DEFINICE RODINY	12
1.2 TYPY RODINY	13
2 FUNKCE RODINY	14
2.1 BIOLOGICKO – REPRODUKČNÍ FUNKCE	16
2.2 SOCIÁLNĚ – EKONOMICKÁ FUNKCE	16
2.3 OCHRANNÁ FUNKCE	17
2.4 SOCIALIZAČNĚ – VÝCHOVNÁ FUNKCE	18
2.5 REKREAČNÍ, RELAXAČNÍ A ZÁBAVNÁ FUNKCE	21
2.6 EMOCIONÁLNÍ FUNKCE	21
3 PORUCHY FUNKCÍ RODINY	23
3.1 PÁSMA FUNKČNOSTI RODINY	24
3.1.1 Funkční rodina	24
3.1.2 Problémová	24
3.1.3 Dysfunkční	25
3.1.4 Afunkční	25
3.2 PORUCHA BIOLOGICKO-REPRODUKČNÍ FUNKCE RODINY	25
3.3 PORUCHA SOCIÁLNĚ-EKONOMICKÉ FUNKCE RODINY	26
3.4 PORUCHA OCHRANNÉ FUNKCE RODINY	26
3.5 PORUCHA SOCIALIZAČNĚ-VÝCHOVNÉ FUNKCE RODINY	27
3.5.1 Rodiče se o dítě nemohou starat	28
3.5.2 Rodiče se neumějí či nedovedou o dítě postarat	28
3.5.3 Rodiče se nechtějí o dítě starat	29
3.6 PORUCHA REKREAČNÍ, RELAXAČNÍ A ZÁBAVNÁ FUNKCE RODINY	29
3.7 PORUCHA EMOCIONÁLNÍ FUNKCE RODINY	29
4 PŘÍČINY OVLIVŇUJÍCÍ FUNKČNOST RODINY	30
4.1 TYPY DYSFUNKČNÍCH RODIN	30
4.1.1 Nezralá rodina	30
4.1.2 Přetížená rodina	31
4.1.3 Ambiciózní rodina	31
4.1.4 Perfekcionistická rodina	31
4.1.5 Autoritářská rodina	31
4.1.6 Rozmazlující rodina	32
4.1.7 Rodina liberální a improvizující	32
4.1.8 Odkládající rodina	32

4.1.9	Disociovaná rodina	33
4.2	ROZVOD	34
4.3	RODINA S DOSPĚLÝM ALKOHOLIKEM	35
4.4	NEZÁJEM, NEPOCHOPENÍ A PŘÍLIŠNÁ PŘÍSNOST RODIČŮ	35
4.5	NEZAMĚSTNANOST ČLENA RODINY	36
4.6	RODINA S TÝRANÝM, ZNEUŽÍVANÝM A ZANEDBÁVANÝM DÍTĚTEM.....	36
4.7	RODINA SVOBODNÉ MATKY	37
II	PRAKTICKÁ ČÁST.....	38
5	VÝZKUM.....	39
5.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	40
5.2	VÝZKUMNÝ CÍL.....	40
5.3	VÝZKUMNÉ OTÁZKY	40
5.4	VÝZKUMNÁ METODA	40
5.5	VÝBĚR RESPONDENTŮ	41
5.6	POPIS REALIZACE VÝZKUMU	41
5.7	ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	42
6	ANALÝZA A INTERPRETACE DAT.....	43
7	VÝSLEDKY VÝZKUMU.....	79
7.1	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	82
	ZÁVĚR	83
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	85
	SEZNAM OBRÁZKŮ	88
	SEZNAM TABULEK	89
	SEZNAM PŘÍLOH	90

ÚVOD

Rodina tvoří důležitou instituci, a to jak pro samotného jedince, tak pro stát. Člověk žijící v rodině, nejen tedy děti, ale všichni členové, po celý život formují svou osobnost, utváří se, mění a rozvíjí. Pro stát je rodina nenahraditelná především v oblasti reprodukce obyvatelstva. I přes rozvoj embryonální medicíny neexistuje stále jiná možnost reprodukce byvatel.

Od počátku 90. let 20. století u nás dochází k poklesu porodnosti, odkládání rození dětí do vyššího věku a k soužití partnerů bez manželského svazku, do kterého jsou plozeny děti. Západní a Severní Evropa se s těmi jevy setkala již v polovině 60. let a o něco málo později toto dorazilo i do Jižní Evropy. Důvodem byly nové možnosti v oblasti pracovní, studijní či vzdělanostní a v osobní seberealizaci jednotlivce. Země jako Švédsko, Francie, Německo a Velká Británie se doposud setkávají s velmi nízkou úrovní porodnosti, roste u nich počet partnerů, kteří spolu žijí bez uzavření manželského svazku, toto je nazýváno jako nesezdané soužití a vzrůstá počet osamělých matek, které vychovávají dítě popř. děti osaměle. Opakem je Itálie, kde počet osamělých matek vychovávajících dítě popř. děti, je velmi nízký, i rozvodovost je na velmi nízké úrovni a jedinci zde stále preferují uzavření církevního sňatku.

Téma této práce jsem si zvolila proto, že rodina se dotýká každého z nás, každý jsme v nějaké rodině vyrůstali, v nějaké nyní žijeme, a každý z nás má alespoň malou představu o tom, jakým směrem chce, aby se jeho život ubíral. Cesta tvorby rodiny a domova, kariéry, cestování či nezávislého života.

Z obsahu teoretické části je zřejmé, že v první kapitole se zabývám definicemi rodiny, uvádím i pohled různých vědních oborů na rodinu a seznamuji s názvoslovím typů rodin, které se může vyskytnout v dalších částech této práce. Následuje kapitola funkce rodiny, kterých je několik a opět, co autor, to jiné členění. K jednomu jsem se přiklonila a podle toho se dál odvíjí má práce. Po seznámení se s funkcemi rodiny přecházím na poruchy jednotlivých funkcí a hned poté na příčiny, které mohou ovlivnit funkčnost rodiny. Jde o dvě hlavní kapitoly, které jsou stěžejními body této práce.

V praktické části navazuji na teorii, a za pomoci dotazníkového šetření zjišťuji nejčastější příčiny vzniku poruch funkcí rodiny. Popisuji průběh výzkumu a pomocí tabulek a obrázků interpretuji svá zjištění.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA

Pod pojmem rodina se každému vybaví něco jiného, někdo si představí matku a otce, někdo svého sourozence, jiný zase manžela či manželku a vlastní dítě a někoho může napadnout babička či dědeček. Vždy se ale jedná o lidi, ke kterým máme citové pouto, kteří v nás něco zanechali, a kterých si ať už z jakéhokoliv důvodu vážíme. Proto se v následující části práce zabývám definicemi rodin od různých autorů a názvoslovím typů rodin, které je nutné znát z důvodu jeho dalšího použití v této práci.

1.1 Definice rodiny

Při hledání definice rodiny jsem se setkala s různými názory, např. právnícká literatura rodinu vůbec nedefinuje, považuje ji za rodinnou kolektivitu nebo také za základní článek společnosti. Proti tomu sociologové ji považují za sociální instituci nebo malou sociální skupinu, sociální psychologové ji pak definují jako primární skupinu, rozhodně ne jako instituci, pedagogové zdůrazňují její socializačně-výchovnou funkci, a pro ekonomy je to především výrobní nebo spotřební jednotka (Kraus, 2001).

Zabývala jsem se pouze definicemi sociologů, a to z důvodu zaměření svého studijního oboru a této práce.

Havlík, Koťa (2002) rodinu definují jako primární skupinu a instituci, ve které jsou prožívány všechny fáze našeho života a v níž se formuje již od narození osobnost dítěte. Za základního činitele rodiny považují demografický vývoj, sociální strukturu, ekonomii a kulturu. Rodina pro společnost, ale i samotného jedince zajišťuje ty nejzákladnější funkce. Zdůrazňují, že rodina je opravdu nejen skupinou, tedy formou vztahů jednotlivých členů a jejich organizací, ale i institucí, za což považují systém upořádání a daných pravidel soužití.

V povědomí běžného člověka je rodina podle Krause (2001) společně žijící malá skupina lidí, kterou spojuje pokrevní svazek a citové vazby. Rodinu v současné době považuje za skupinu nejméně tří osob, spojených rodičovskými, příbuzenskými nebo manželskými vazbami. Základem je nejdříve pár muž a žena, a poté dítě.

V sociologickém slovníku nám Jandourek (2001) představuje rodinu jako formu dlouhodobého soužití osob, které spojuje příbuzenská vazba a zahrnuje nejméně rodiče a

děti. Za znaky rodiny považuje společné bydlení a příbuzenskou linii, ke které se jednotliví členové hlásí, a také produkci a konzumaci společných statků.

Podle Krause (2008) zůstává rodina, která si v průběhu svého historického vývoje prošla různými problémy, stále nepostradatelnou a jen velmi těžce nahraditelnou institucí, a to jak pro dospělého, tak i pro dítě. Její hlavní podstata je v předávání hodnot z jedné generace na generaci druhou. Je považována za nejdůležitějšího socializačního činitele při rozvoji osobnosti. Tradiční kritérium rodinného života, jímž bylo především uzavření manželského svazku, se již vytrácí. V současné společnosti se třetina dětí rodí párům, které nemají uzavřený manželský svazek, ale i přesto hovoříme o rodině.

Plaňava (in Kraus, 2008) za rodinu považuje strukturovaný celek, jehož hlavním smyslem, účelem a náplní je vytvářet bezpečný a stabilní prostor a prostředí pro spokojený život lidí. Přadka (in Kraus, 2008) ještě doplňuje, že se jedná o přirozené prostředí, které si člověk nevybírání, ale přímo se do něj rodí a přejímá to, co mu rodiče připravili.

Definice od Plaňavy je mi nejbližší právě tím, že hlavní smysl rodiny vidí ve spokojenosti všech členů. Není tedy podstatou pokrevní svazek ani příbuzenská linie, ale to, jak se v rodině cítíme – bezpečí, láska, podpora a pomoc. Tím se vytváří spokojený domov a život. S Přadkovým doplněním plně souhlasím, jelikož rodinu si opravdu nikdo z nás nevybírání, rodíme se do ní a musíme se tedy vypořádat s tím, co nám život připravil.

1.2 Typy rodiny

Odborná literatura uvádí hned několik typů rodin, jak je zřejmé z následujícího popisu.

Giddens (1999) rozlišuje dva typy rodin, a to **nukleární typ**, kterým označuje rodinu žijící ve stejné domácnosti, složenou z dospělých manželů a jejich vlastních nebo adoptivních dětí. Druhým typem je rodina **rozšířená** a o té hovoří tehdy, žijí-li v jedné domácnosti nejen rodiče a děti, ale i další blízcí příbuzní. Havlík a Kořa (2002) rozlišují mimo dvou výše uvedených typů rodin od Giddense ještě rodinu **orientační**, za tu považují tu rodinu, ve které se rodíme a vyrůstáme, a v níž jsme vlastně objektem výchovy – s ní zůstáváme většinou po celý život v kontaktu. A také označují rodinu **reprodukční**, což je rodina, ve které my sami přebíráme rodičovské role. U autorů Krause (2008) a Matouška (1993) se setkáme s názvem nikoliv reprodukční, ale **prokreační** rodina.

2 FUNKCE RODINY

Rodina nejen vůči svým členům, ale i celé společnosti plní určité funkce. Vzhledem k tomu, že co autor, to jiné členění, rozhodla jsem se na začátku této kapitoly uvést jejich výčet, a poté se k jednomu přiklonit, a to budu dále využívat v celé práci. Kombinovat různé členění od různých autorů mi připadalo nevhodné, už jen z toho důvodu, že převážná většina autorů se v řadě funkcí shoduje, jen občas se vyskytuje odlišné pojmenování stejné funkce a jen výjimky mají popis funkcí rodiny zcela odlišný. Tyto odlišnosti v této části popisuji a také uvádím, proč jsou pro mou práci nevhodné. Poté se již budu zabývat jednotlivými funkcemi rodin.

Při pohledu do historie jsem zjistila, že rodina byla při plnění základních funkcí odkázána vždy sama na sebe. Oproti tomu rodina v dnešní společnosti zdánlivě působí, jako že má situaci usnadněnou, protože za ni řadu funkcí převzal stát či jiné státní a nestátní instituce. Zajištění plnění funkcí, které rodině zůstaly, je však stále náročnější. Tato tvrzení dokládám slovy odborníků v následujících odstavcích.

Rodina až do 18. století byla tak samozřejmým prostředím pro své členy, že se o ní nevedly žádné větší diskuse. Zajišťovala je ekonomicky, po stránce vzdělání a pečovala o ně v době nemoci a ve stáří. Mimo rodinu a rodinné prostředí nebylo možné ani přežít (Matoušek, Pazlarová, 2010).

Parsons (in Kraus, Poláčková, 2001) uvádí, že rodina při přechodu ze široké rodiny na rodinu nukleární, ztratila řadu svých funkcí. Zachována jí zůstala socializace dítěte a emociální a psychologické stabilizování osobnosti dospělých. Zbývající funkce si převzal v dnešní moderní společnosti stát.

Je pravdou, že stát a různé státní a nestátní instituce převzaly za rodinu plnění řady jejich funkcí. Ty funkce, které rodině zůstaly ponechány, jsou však velmi náročné a ze strany společnosti stále vzrůstají další požadavky. Důsledkem je pak nedostatečné plnění funkcí rodiny, ale toto je předmětem navazující kapitoly (Kraus, 2008).

V následujících částech se již zabývám členěním jednotlivých funkcí rodiny, kde nejdříve poukazuji na ty, které jsem nepoužila a uvádím důvod jejich nepoužití.

Funkce rodiny člení Trpišovská (2008) na biologickou (reprodukční), emocionální, ekonomickou, výchovnou a domestikální – tato se u žádného jiného autora nevyskytla,

proto zmiňují, co je jejím obsahem (považuje za ni touhu člověka, někam patřit, mít někde své místo a být někde doma). Havlík, Kořa (2002) se s Trpišovskou shodují ve všech funkcích, vyjma výchovné, kterou sami nazývají socializační. U obou autorů mi úplně chybí dvě funkce, a to rekreační, relaxační, zábavná a ochranná. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla toto členění nepoužít.

Největší výčet funkcí rodiny má Reichel (2008), který rozlišuje funkci sociálně-reprodukční, kulturně-reprodukční, biologicko-reprodukční, ekonomickou, terapeuticko-pečovatelskou, výchovně-vzdělávací a obrannou, ale pojímá je z velmi širokého úhlu, a to nejen jako prostředí, v němž dochází k socializaci jedince, ale i jako součást celku, tedy společnosti. A právě toto široké pojetí je důvodem, proč jsem jej nepoužila dále ve své práci.

Matoušek (2010) funkce rodiny zcela zestručnil a považuje za ně podporování socializace a vychovávání dětí, vztahovou podporu dospělých lidí a ekonomickou podporu všech členů. Tento výčet je do mé práce naprosto nevhodný, protože je až příliš stručný.

V Národní zprávě o rodině z roku 2004 je výčet funkcí rodiny následující, a to biologicko-reprodukční, socializační, výchovná, sociálně-ekonomická, regenerační a podpůrná a emocionálně-stabilizační. Toto členění má oproti jiným pouze odlišné pojmenování, funkci socializační a výchovnou rozděluje na dvě – většina autorů tyto funkce spojuje v jednu, protože spolu úzce souvisejí. Hlavním důvodem mého nepoužití pro členění v celé práci je rok vydání Národní zprávy o rodině. Již byly vydány novější publikace a jejich použití považuji za přednostní.

Kraus, Poláčková (2001) ve své publikaci uvádí následující výčet funkcí rodiny, a to biologicko-reprodukční, sociálně-ekonomickou, socializačně-výchovnou, sociálně-psychologickou a citovou. Vzhledem k tomu, že Kraus vydal v roce 2008 novější publikaci, ve které je výčet funkcí odlišný, a to jak v názvu, tak i v přírůstku jedné funkce, rozhodla jsem se použít členění funkcí rodiny podle této o 7 let novější publikace. V celé práci tedy rozlišuji funkce rodiny podle Krause (2008), a to funkci biologicko-reprodukční, sociálně-ekonomickou, ochrannou, zaopatřovací a pečovatelskou, socializačně-výchovnou, rekreační, relaxační a zábavnou a emocionální. Tento výčet považuji za nejkomplexnější a navíc pochází z nejnovější publikace. To byly dva hlavní důvody pro jeho použití.

2.1 Biologicko – reprodukční funkce

I v dnešní době zůstává biologicko-reprodukční funkce rodiny stále hlavní a nenahraditelnou funkcí, a to jak pro společnost, tak i pro samotného jedince, který rodinu tvoří. I přes probíhající výzkumy, které se týkají embryonální medicíny, není dosud jiná možnost zajištění reprodukce obyvatelstva (Národní zpráva o rodině, 2004).

Společnost potřebuje a je v jejím vlastním zájmu, aby se rodil takový počet dětí, aby byla schopna stabilně a dobře fungovat. To je také jedním z hlavních důvodů, proč stát řadou různých sociálních opatření zasahuje do oblasti péče o rodinu (Kraus, Poláčková, 2001).

Pro samotného jedince je biologicko-reprodukční funkce rodiny podle Krause, Poláčkové (2001) významná, nejen v uspokojování biologických a sexuálních potřeb, ale i v zachování pokračování rodu. Totéž uvádí i Reichel (2008), že se nejedná jen o uspokojování sexuálních potřeb, ale jedinec se snaží naplňovat rodičovské touhy, plodit potomky a přispívat tím k biologické reprodukci společnosti.

Havlík, Koťa (2002) neopomněli upozornit na vznik a rozvoj antikoncepce, který zbavil sex jeho následku, a to otěhotnění. Sex již nebyl spjat s manželstvím. Došlo i k rozvoji předmanželského sexu, který je nyní sexuology doporučován.

2.2 Sociálně – ekonomická funkce

Na ekonomickou funkci rodiny se podívám ze širšího pohledu. Podle Havlíka, Koti (2002) patřila po dlouhou dobu k nejvýznamnějším funkcím rodiny, a to proto, že se muselo hospodařit, aby se vůbec přežilo. Na plnění ekonomické funkce se podíleli všichni členové domácnosti, tedy rodiče, děti a ostatní příbuzní žijící ve stejné domácnosti. Rodinné hospodářství bylo vznikem průmyslové revoluce, technologickým pokrokem a ekonomickým rozvojem zlikvidováno. Muži byli nyní dělníky a zaměstnanci, nikoliv již hospodáři a ženy nebyly hospodyňky, ale staly se z nich ženy v domácnosti, jejichž práce byla považována za druhořadou. Samozřejmostí se stala práce žen, převážně z nižších vrstev, které musely přispívat k udržení domácnosti. Tím také došlo k jejich emancipaci, vzdělání a zrovnoprávnění v pracovním procesu. Nemohu opomenout ani světové války, během nichž ženy dokázaly, že jsou schopny muže nahradit v dosud vyložené mužských povoláních. Rodina se ve 2. pol. 20. století stala jednotkou, v níž se získané statky přerozdělovaly, upravovaly a především konzumovaly.

Rodiče se dnes po ekonomické stránce snaží svou rodinu co nejvíce zabezpečit. Hlavní změnou v této funkci rodiny je, jak je již výše uvedeno, že dítě není výrobní jednotkou, není zapojováno do výrobního procesu a nemusí se tedy podílet na hospodaření domácnosti. Tato úloha je zcela na rodičích. Někteří autoři při hodnocení rodiny jako celku, považují tuto funkci rodiny za velmi zásadní, protože se podle ní dá určit, čeho všeho jsou schopni, ochotni, někdy až nuceni se jednotliví členové domácnosti vzdát, a tím dokazují, že materiální zabezpečení rodiny není nejvyšším ukazatelem (Trpišovská, 2000).

Podle Reichela (2008) je podstata ekonomické funkce rodiny v uspokojení hlavních základních potřeb, kterými je výživa, bydlení, ošacení, zařízení domácnosti, studium apod., a pomoc rodinným příbuzným v kritické situaci, jako např. požár, úmrtí člena rodiny, výskyt živelné pohromy aj.

Zde považují za vhodné zmínit myšlenku Krause (2008), který uvedl, že se rodina stává významným spotřebitelem, na němž je závislý trh společnosti. Členové domácností jsou zapojováni do výrobní i nevýrobní sféry, čímž rodina napomáhá rozvoji ekonomického systému společnosti.

2.3 Ochranná funkce

Tato funkce rodiny spočívá v zajišťování životních potřeb nejen dětem, ale všem členům rodiny (hygienické, zdravotní, biologické). Jedná se tedy nejen o funkci ochrannou, ale i zaopatřovací a pečovatelskou. Před rokem 1989 byla tato funkce více na státu, kdy zabezpečoval důchodové a nemocenské pojištění, domovy důchodců, léčebny pro dlouhodobě nemocné, povinné preventivní prohlídky, očkování aj. Po roce 1990 přechází plnění této funkce zpět na rodiny, pacienti jsou z nemocnice propouštěni dříve do domácího ošetřování, nejsou již školou zajišťovány preventivní zubní prohlídky pro děti, ani očkování, léčebny a ozdravnice zanikají a je vyšší finanční spoluúčast pacienta na hrazení léčby (Kraus, 2008).

Reichel (2008) označuje tuto funkci jako terapeuticko-pečovatelskou a považuje za ni péči o jednotlivé členy své rodiny, a to po stránce sociálního, psychického a somatického zdraví. Rodina představuje přístav, ve kterém jsou členové chráněni před vnějším světem. Je jim zde poskytnuto lidské a domácí zázemí. Právě ono rodinné prostředí působí jako terapeut pro nemocné členy rodiny, ať už po operaci, či dlouhé nemoci, a ti jej vyhledávají a rychleji

se zde uzdravují. Pečovatelská funkce rodiny je nahrazována institucemi (sociálními ústavy, domovy důchodců). Toto potvrzuje i Národní zpráva o rodině (2004), která považuje funkci regenerační a podpůrnou, za emocionální, ale zároveň i finanční a hmotnou pomoc a podporu všem členům rodiny. Hmotnou a finanční podporu zabezpečuje čím dál více stát, ale emocionální může poskytnout jen rodina.

2.4 Socializačně – výchovná funkce

Je jednou z nejvýznamnějších funkcí rodiny, protože učí děti socializaci, výchově a vzdělávání. Tak jako jsem hovořila o tom, že rodiče musí zajistit svým dětem jídlo, ošacení, bydlení, zdravotní péči a přístup ke vzdělání, tak rodiče mohou naopak od svých dětí vyžadovat, k jakým hodnotám a jak je vést (Havlík, Kot'a, 2002).

Jelikož se jedná, jak je výše uvedeno o socializaci, výchovu a vzdělávání, bude popis socializačně-výchovné funkce rodiny obsáhlejší. Rozhodla jsem se proto postupně popsat jednotlivé složky, ale protože jsou společně všechny spjaty, někde se budou prolínat.

Socializace

Socializací podle Průchy (1995) chápeme proces celoživotního osvojování si forem chování a jednání, hodnot a kultur, čímž se jedinec začleňuje do společnosti. Proces socializace probíhá především v rodině, ve škole, mezi vrstevníky a prostřednictvím masmédií. Realizována je sociálním učením, komunikací a interakcí, někdy i nátlakem.

Jandourek (2001) ve svém sociologickém slovníku rozlišuje socializaci anticipující, což je přebírání postojů, hodnot a norem určité skupiny, do které by chtěl jedinec patřit, ale zatím v ní ještě není. Socializaci genderovou, v níž se jedinec učí přebírat mužské a ženské role. Dále uvádí socializaci nezáměrnou, což je každodenní život členů rodiny, který si jedinec vštěpuje a záměrnou, kterou se rodiče, vychovatelé a učitelé snaží záměrně působit a ovlivňovat jedince.

Hlavní úlohou socializace v rodině stále zůstává příprava dítěte na vstup do praktického života. Díky tomu, že se prodlužuje doba, kdy vedle sebe žijí i tři generace, můžeme říct, že ta mladší socializačně působí na tu starší např. své rodiče, babičky a dědečky, a to především v zacházení se stále novými a modernějšími komunikačními a jinými technickými prostředky (Kraus, 2008).

Podle Krause (2001) nezůstává dítě v socializačním procesu pasivní, naopak uplatňuje svou vůli, své zájmy a přání. V rodině na něj působí nejen rodiče, ale i sourozenci, a ne vždy je působení kladné, ale i záporné. Podstatou rodinné socializace je i identifikace pohlaví dítěte, které potřebuje trávit čas s osobami obou pohlaví. V současné době stále dochází k proměně sociální role rodičů. Muž již ztratil své výsadní postavení v rodině, které mu v historii náleželo a žena naopak oproti historii získala práva a povinnosti, které dříve náležely jen mužům. I u postavení dítěte v rodině dochází ke změnám. Dítě je stále aktivnější a tvořivější a podílí se na organizaci rodinného života.

Socializační funkce rodiny v době totalitního režimu byla podle Národní zprávy o rodině (2004) potlačována a nahrazována státním systémem organizované výchovy.

Výchova

Hintnaus (1998) uvádí velice hezkou myšlenku, se kterou se ztotožňuji, a to, že se mnozí lidé domnívají, že když dokázali dítě zplodit, dovedou jej i vychovat. Ve výchově však nemůžeme uplatnit své instinkty, musíme se spoléhat na svůj rozum a dosavadní získané sociální zkušenosti.

Proto také dnešní rodina občas přesouvá odpovědnost za výchovu svých dětí na školu. Očekává se vysoce profesionální přístup pedagogů, kteří by měli umět napravit chyby způsobené rodiči při výchově. Tyto chyby jsou převážně z důvodu nevhodně zvoleného výchovného přístupu rodičů k dětem (Kraus, 2008).

Výchovné přístupy, jinými autory nazývané styly či typy, si představíme podle Hintnause (1998), který jich uvádí hned několik.

Tak např. Hintnaus (1998) uvádí styly výchovy podle E. Sprangera:

- Styl izolující – chránit dítě před společností.
- Styl přiblížení se životu – co největší sociální adaptace.
- Liberální styl – předpokladem je vnitřní síla dítěte.
- Omezující styl – vyžaduje poslušnost.
- Předjímající styl – předbíhá vývoj, snaží se jej uspíšit.
- Vyčkávací styl – čeká na zralost.

- Uniformní styl – stejné normy pro všechny.
- Individuální styl – ohleduplnost na přání.

Pedagogičtí praktici se zaměřují na samotný výchovný proces, a např. J. Veselý (in Hintnaus, 1998) jej rozlišuje podle přísnosti (přísné, shovívavé, netečné a přiměřené) a podle shody rodičů (na jednotné a nejednotné).

Oproti tomu dětský psychiatr A. Weber (in Hintnaus, 1998) uvádí způsoby výchovy – bez lásky, despotickou, dogmatickou, přetěžující, úzkostlivě egoistickou, povolující, erotizující (obdivují tělesnou krásu dítěte) a kolísavou nebo-li nejistou (nedůsledná, nejednotná).

Smíšené typy užívá Correl (in Hintnaus, 1998), který určuje formy výchovy – autoritativní, rozmazlující, rozdílnou, erotizující, ctižádostivou a zanedbávající.

Kombinace výchovného cíle a k němu směřující výchovná metoda spojená s výchovnou angažovaností rodičů nám dá za vznik tyto typy výchovy:

- Protektivní ctižádostivá výchova – používá povzbuzující pozitivní motivaci dítěte a citovou závislost.
- Autoritativní ctižádostivá výchova – používá kázeň, tresty a požadavky na dítě.
- Liberální empatická výchova – na zřetel jsou brány aktuální potřeby a přání dítěte, nejsou kladeny žádné požadavky – jde o výchovu, která tzv. kráčí za dítětem.
- Demokratická empatická výchova – respektuj práva a potřeby dítěte, klade jen přiměřené požadavky – výchova kooperuje s dítětem.

Zde považuji za přínosné uvést názor Bauerové, Bártové (in Kraus, Poláčková, 2001), že vztah mezi rodiči a dětmi by měl být spíše v rovině přátelské, měla by probíhat diskuse za účasti všech členů rodiny. Autorita, podřízenost, rozkazování, tělesné tresty by měly ustoupit do pozadí a být nahrazeny výměnou názorů, přesvědčováním a sdělováním stanovisek.

Podle Národní zprávy o rodině (2004) je výchova vždy součinností rodiny a státu, a to tak, že rodině zůstává výsadní role při volbě mezi těmito dvěma složkami. Připravit dítě na život ve společnosti, je natolik náročný a zásadní úkol, že jeho plné nahrazení jakoukoliv institucí s sebou nese riziko ohrožení zdravého rozvoje dítěte.

Vzdělání

Zavedením povinné školní docházky došlo k převzetí vzdělávací funkce na školy a v nynější době stále více i na předškolní a mimoškolní zařízení a nelze ani opomenout zmínit vliv masmédií. Úkolem školy není jen vzdělávání, ale i socializace, čímž někdy napravuje nefunkčnost některých rodin. Škola velkou měrou zasahuje do volného času rodin, a to především díky stanoveným prázdninám, rozvrhem hodin aj. Pro rodiče, kteří jsou více vzdělání, je školní úspěšnost a dosažené vzdělání jejich dětí velkou prioritou, především proto, že jej vnímají jako možnost udržení svého sociálního statusu ve společnosti (Havlík, Kořa, 2002).

2.5 Rekreační, relaxační a zábavná funkce

Tato funkce rodiny není většinou autorů nijak zvlášť popisována. Podle Krause (2008) by na ni ale rodina měla pamatovat. Jde především o společné aktivity členů rodiny, přičemž největší význam mají pro děti. Hodnotí se, do jaké míry spolu rodina tráví volný čas, jakým zájmovým činnostem se věnují a zda společně a jakým způsobem tráví např. dovolenou.

2.6 Emocionální funkce

Jak ukazují dějiny, rodina byla vždy hospodařící domácností a jejím hlavním úkolem bylo přežití všech jejích členů. Po příchodu průmyslové revoluce, technologických pokroků a zapojení žen do pracovního procesu, se rodina stává konečně domovem, ve kterém jsou nejen děti, ale všichni členové ochraňováni, je o ně více pečováno a je jim poskytována láska. Význam emocionální funkce rodiny nám podtrhuje vznik zákazu dětské práce, zavedení povinné školní docházky, vznik zákonných opatření ochrany dětí a mládeže před negativními vlivy aj. Domov se stal místem, kde jednotliví členové našli porozumění a útěchu v době osobních krizí (např. při pracovních potížích, dlouhodobé nemoci, nezaměstnanosti aj.) (Havlík, Kořa, 2002).

Následující odstavec je z publikace, která je velmi stará, a to z roku 1983. Vhodnější by bylo použít publikaci novější, ale níže uvedená slova jsou podle mého názoru natolik pravdivá, že jsem považovala za nutné je zde uvést.

Člověkem vybudovaný domov není jen střecha nad hlavou, je to místo, kde vznikají a rozvíjejí se hluboké lidské vztahy, místo, které je plné lásky rodičů k dětem, i partnerů

k sobě samým. Abych jej však nelíčila jen jako nejkrásnější a nejrůžovější místo na světě, musím uvést, že i v domově se občas rozpoutají bouře a nepohody. Tak, jako k sobě umějí být lidé milí a láskyplní, umějí i zraňovat a ubližovat. Projevují se city nebo-li emoce, jako hněv, strach a úzkost (Smrčka, 1983).

3 PORUCHY FUNKCÍ RODINY

Při hledání literatury zabývající se poruchami rodiny jsem zjistila, že se touto problematikou zabývá uznávaný odborník pediatr Doc. MUDr. Jiří Duvnoský, DrSc., který definoval čtyři pásma funkčnosti rodiny, a také vytvořil dotazník funkčnosti rodiny, který využíval ve své praxi. V této části práce vycházím především z jeho publikace *Dítě a poruchy rodiny*, která byla vydána již v roce 1986. Měla by tedy být použita novější literatura, ale bohužel, poruchami rodiny a přímo poruchami funkcí rodiny se doposud autoři nezabývali. Našla jsem pouze dvě výjimky. První z nich je Doc. PhDr. Zdeněk Matějček, CSc., který vydal publikaci *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*, kde se ale nejdříve zabývá rodinou, soužitím, výchovou, prarodiči atd. a následují kapitoly, ve kterých je obsahem socializace dítěte, rozvod a jeho vliv na dítě a rodinu, dítě a nevlastní rodiče, jaké úskalí skýtá náhradní rodinná péče aj., jedná se tedy o situace, do kterých se rodina a dítě dostalo. Jde o konkrétní poznatky za dobu jeho praxe. Druhou výjimkou je Oldřich Matoušek, který vydal publikaci *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Zde uvádí rodiny, které jsou určitým způsobem narušeny např. rodina zanedbávající, případně týrající děti, rodina a rozvod, rekonstruovaná rodina, rodina a psychická porucha, jedná se tedy o popis jednotlivých narušení funkčnosti rodiny. Těchto publikací jsem využila ve čtvrté kapitole, ve které se zabývám příčinami poruch funkcí rodiny. Proto, abych mohla definovat poruchy funkcí rodiny a jednotlivě se jimi zabývat, musela jsem využít publikace od Dunovského.

Poruchou rodiny rozumíme podle Dunovského (in Lovasová, 2006) takový stav, kdy jeden nebo více členů rodiny není schopen plně nebo částečně zabezpečit základní rodinné funkce.

Hlavní příčiny dělí na:

- Objektivní příčiny – jsou na vůli rodičů nezávislé, např. zde můžeme zařadit nezaměstnanost, válku, invaliditu, nemoc, úmrtí aj.
- Subjektivní příčiny – jsou naopak závislé na vůli rodičů, např. neochota starat se o dítě, nezralost rodičů aj.
- Smíšené – kombinace objektivních a subjektivních příčin.

Abychom mohli určit poruchu rodiny, musíme hledat příčinu, která vedla k jejímu vzniku. Zkoumá se vždy celá rodina, nikoliv jen jednotlivec. K chybám dochází v interakci mezi jednotlivcem, rodinou a společností. Rozdíl je i v hledání příčiny a vzniku poruchy funkce

rodiny. Jinak budeme hledat příčinu a zkoumat rodinu, která má děti, jinak rodinu bezdětnou a jinak zase rodinu, kterou tvoří starší manželský pár. Stanovit diagnózu u rodiny, která je vážně narušena, a která již ve vztahu ke svému dítěti nebo dětem není schopna plnit hlavní funkce, je jednoduché, ale hledat příčinu u rodiny, kde porucha není dosud zjevná, teprve se rozvíjí nebo kde si ji sami rodiče nepřipouští, to je problém i pro odborníka (Dunovský, 1986).

Matoušek (2010) specifikuje poruchy rodičovství, a za ty považuje především zanedbávání péče o dítě. Rodič nebere dostatečné ohledy na potřeby svého dítěte a na jeho momentální stav. To pak může zapříčinit, buď jeho útlum, nebo naopak hyperaktivitu. Chování rodiče zase může vést až k násilnému chování vůči dítěti nebo k jiné formě nevhodného zacházení s dítětem.

Výzkumy týkající se rodiny, které probíhaly přibližně do 80. let 19. stol., se zabývaly spíše rodinnou patologií – tedy zkoumaly rodiny s již daným problémem (alkoholismus, delikvence, nemoc člena rodiny např. schizofrenie aj). Zkoumání funkčních rodin, které každý den zvládají své povinnosti, ale přesto mohou trpět poruchou, tak tyto nebyly vůbec prováděny. Proto Skynner (in Sobotková, 2001) zdůrazňuje potřebu zkoumat zdravé nebo-li funkční rodiny (Sobotková, 2001).

3.1 Pásma funkčnosti rodiny

V odborné literatuře se setkáme převážně s pásmy funkčnosti rodiny od Dunovského. Ten za dobu své praxe v pediatrii vytvořil dotazník funkčnosti rodiny a při jeho vyhodnocení určil, zda se jedná o rodinu funkční, problémovou, dysfunkční nebo afunkční (Dunovský, 1986).

3.1.1 Funkční rodina

Za funkční rodinu lze považovat takovou, v níž jsou zajištěny veškeré podmínky pro dobrý a zdravý vývoj dítěte. Ve společnosti je jich většina, a to asi 85 % (Zelená, Klégrová. 2006).

3.1.2 Problémová

Podle Dunovského (1986) se v problémové rodině vyskytuje porucha některých nebo i všech funkcí rodiny, ale není ohrožen rodinný systém a ani vývoj dítěte v něm. Rodina za

krátkodobé pomoci zvenčí nebo i vlastními silami je schopna problémy vyřešit. Taková rodina však vyžaduje zvýšenou pozornost pracovníků zabývajících se péčí o děti. Podle Lovasové (2006) se takovýchto rodin vyskytuje přibližně 12-13%.

3.1.3 Dysfunkční

Taková rodina již neplní více nebo všechny funkce rodiny a je ohrožen vývoj dítěte nebo je ničen celý rodinný systém. Rodina si již nedokáže pomoci sama a je nutná pomoc zvenčí. Využívají se i opatření zaměřená na sanaci rodiny. Pro odborné pracovníky skýtá tato porucha rodiny problém v tom, že je velmi těžké rozpoznat hranici, kdy je snaha o udržení rodiny jako celku ještě prospěšná a kdy už je lepší brát ohledy na zájmy dítěte. Takovýchto rodin se u nás vyskytují přibližně 2 % (Zelená, Klégrová, 2006).

3.1.4 Afunkční

Tato rodina zcela selhává v plnění svých úkolů a ve svém původním poslání. Její sanace již není možná. Pro dítě je taková rodina škodlivá a může jej ohrožovat. Jediným řešením se stává odebrání dítěte a umístění do náhradní rodiny nebo zajištění jiné péče. V naší společnosti se takových rodin vyskytuje přibližně 0,5 % (Zelená, Klégrová, 2006).

V odborné literatuře se můžeme setkat i s jinými názvy typů rodin. Reichel (2008) je např. dělí následovně. Rodina **eufunkční**, za kterou je považována taková rodina, která plní své funkce nejen vůči členům své rodiny, ale i vůči svému sociálnímu okolí, tedy společnosti. Druhý typ rodiny je **disfunkční**, a za tu se považuje rodina, která sice funguje, ale vede a vychovává děti a členy své rodiny v rozporu s platnými všeobecnými hodnotami a normami. Třetím typem rodiny je **afunkční**, a ta neplní ani své základní funkce vůči členům rodiny ani vůči společnosti.

3.2 Porucha biologicko-reprodukční funkce rodiny

Dunovský (1986) považuje za poruchu biologicko-reprodukční funkce rodiny to, že se z jakýchkoliv důvodů děti v rodině nerodí nebo se rodí, ale jsou nějak poškozené. Problémem je i rození dětí do nepříznivých životních podmínek nebo rodičům, kteří nejsou schopni tuto roli zastávat např. proto, že jsou velmi mladí nebo naopak již staří, nebo jim jejich zdravotní stav nedovoluje být rodičem. Musíme také rozlišovat, zda manželé nebo

partneři, kteří děti nemají, je buď mít nechtějí, nebo je mít nemohou. Poruchou je i neschopnost dítě počít a porodit. Toto však řeší medicína. Pokud se manželé či partneři rozhodnou nemít děti, souvisí si to s různými nebiologickými aspekty, např. s typem jejich osobnosti, s jejich ekonomickou situací aj. Toto však řeší jiné obory. Svou roli hraje i nezodpovědnost lidí v uspokojování sexuálních potřeb, kdy dojde až k narození neplánovaného, nechtěného dítěte, které se narodí do nevhodného rodinného prostředí, a pro které není zabezpečena vhodná péče od rodičů.

Podle Matějčka (1992), někteří rodiče přijmou svou roli bezdětných manželů a smíří se se skutečností, že biologicky selhali. Ti, co se s touto skutečností nesmíří, využijí možností, jako jsou adopce nebo pěstounská péče.

3.3 Porucha sociálně-ekonomické funkce rodiny

Pod poruchou této funkce rozumím podle Dunovského (1986) především to, že se rodiče nechtějí nebo nemohou zapojit do pracovního procesu, a tím nejsou schopni zabezpečit základní funkce rodiny. Rodina se pak stává závislá na systému státní podpory. Vzhledem k tomu, že náš stát v této oblasti rodiny zabezpečuje, nedochází k ohrožení života či zdraví dítěte. Nemůžeme, ale zcela vyloučit, že by se porucha této funkce vůbec nevyskytovala. Je však spíše ojedinělá a souvisí s rodiči a jejich případnými patologickými rysy osobnosti např. mohou být mentálně retardovaní či trpět jinou psychickou poruchou, může být jeden člen rodiny alkoholik, gambler, můžeme sem zařadit i tzv. příživníka aj. Problémem jsou i vícečetné rodiny, kde jejich příjem nepostačuje na zabezpečení základních životních potřeb rodiny. Pokud rodiče nejsou schopni své děti zabezpečit, může být problém i v nemoci člena rodiny, v jeho invaliditě či stáří. Zde opět zasahuje stát, který má systém sociálního zabezpečení na velmi vysoké úrovni a rodina i v takovýchto případech zůstane zabezpečena. Porucha této funkce však nesouvisí jen s ekonomickými problémy, ale i sociálními a ty jsou hodně spjatý s emocionální funkcí rodiny. Patří sem např. oblast psychologická a právní, sociální jistota rodiny a její trvalost a pevnost.

3.4 Porucha ochranné funkce rodiny

je v úzkém vztahu ke všem ostatním funkcím, proto není možné nalézt přímo popis poruchy této funkce. Ale jak uvádí Reichel (2008) má působit jako domov při příchodu člena rodiny

z nemocnice, mají se zde členové rodiny cítit jako doma a má nahrazovat pečovatelské instituce.

Z toho vyplývá, že by se rodina měla postarat o svého nemocného člena rodiny, který je např. po těžké operaci nebo je v takovém zdravotním stavu, že se nedokáže zcela postarat sám o sebe. Stát takovou rodinu dokáže zabezpečit dvěma druhy dávek, a to:

- Ošetřovné – to je však placeno jen po dobu 9 nebo 16 dnů (záleží na státem daných nárokových podmínkách), a poté je člověk sice z práce omluven, ale již mu nenáleží žádné finanční zabezpečení (zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů).
- Příspěvek při péči o blízkou nebo jinou osobu – náleží osobě s nepříznivým zdravotním stavem, a to za státem daných podmínek. Při jejich splnění, může osoba blízká zůstat doma a věnovat se plně péči nemocného člena rodiny (zákon č. 189/2006 Sb. o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů)

Využitím ošetřovného je řešením krátkodobým, naopak příspěvek při péči o blízkou nebo jinou osobu je řešením dlouhodobým, ale obě možnosti skýtají problém pro rodinu, a to finanční. Při využití Ošetřovného na dobu 9 nebo 16 dní by to nemusel být ještě takový problém, jako při využití druhého příspěvku, jež je státem vyplácen ve výši 3 712 Kč a 6 380 Kč (opět záleží na státem daných nárokových podmínkách). Zde by leckterá rodina měla problém s naplněním základních životních potřeb, anebo by přinejmenším musela snížit svůj životní standard.

3.5 Porucha socializačně-výchovné funkce rodiny

Jedná se o situaci, kdy rodiče nejeví zájem o své dítě a neposkytují mu dostatečnou péči. Zde můžeme hovořit i o tom, že jej zanedbávají a někdy i opouštějí. V jejich životě jsou vyšší hodnoty než dítě. Pokud je ze strany rodičů projevem zájem o pomoc, tato je jim poskytnuta, jestliže je však ohroženo dítě, zde již jakákoliv náprava není možná a dítě je od rodiny odebráno. Pokud dojde až k takové situaci, kdy vlastně rodiče už nechtějí být rodiči, náš právní systém umožňuje buď se dobrovolně vzdát dítěte, což je vlastně souhlas k osvojení nebo je dítě odebráno na základě rozhodnutí soudu tzv. zbavením rodičovských práv a zde je již zcela zjevný nezáměr rodiče o dítě. Takové dítě se pak stává sirotkem, i přesto, že má své vlastní biologické rodiče. Takový druh osiření nazýváme sociální osiření.

Bývá zde postížen vývoj dítěte, a to v oblasti sociální, psychické i somatické. Čím více času strávilo dítě v takové rodině, tím je více narušeno (Dunovský, 1986).

Problémem je i nadměrná péče o dítě, kdy se rodiče starají až přespříliš. Důvodem může být psychosociální postoj nebo stav rodičů, kteří mohou být buď anxiózní rodiče, příliš staří nebo vysoce ambiciózní. Tato porucha může být i v rodinách, kde je jen jedno dítě. Výsledkem je pak neuróza dítěte a různé poruchy spojené se sociální adaptací (Dunovský, 1986).

Ještě horším problémem, než je nadměrná péče o dítě, je podle Dunovského (1986) péče hostilní, která vede až k zanedbávání, týrání, zneužívání a i likvidaci dítěte. Zde je na vině osobnost rodičů, která je označována za psychopatologickou.

Poruchu této funkce vztahuje Dunovský (1986) především k nezájmu rodičů o své dítě a jeho péči. Tento nezájem rozčleňuje na tři níže uvedené kategorie.

3.5.1 Rodiče se o dítě nemohou starat

Taková situace může nastat tehdy, pokud dojde k takovým přírodním podmínkám či situacím jako jsou např. války, přírodní katastrofy, epidemie, znečištěné prostředí aj. V těchto situacích se snaží stát a celá společnost vypomoci. Na druhé straně se však může jednat o poruchy ve fungování celého rodinného systému např. velký počet dětí, invalidita, smrt člena rodiny nebo dlouhodobá nezaměstnanost. V takovýchto případech rodiče o dítě jeví velký zájem a péči, ale výše uvedené situace a podmínky jim je nedovolují zcela plnit (Dunovský, 1986).

3.5.2 Rodiče se neumějí či nedovedou o dítě postarat

Podle Dunovského (1986) je porucha této funkce výhradně na straně rodičů, na jednotlivcích samotných nebo v celém systému fungování rodiny, kdy nejsou schopni dítěti zabezpečit základní podmínky pro život, pro jeho potřeby a ani mu zabezpečit zdravý vývoj a výchovu. Příčina může být v tom, že jsou rodiče sami příliš nezralí (mladí) nebo v tom, že nejsou schopni se vyrovnat s handicapem svého dítěte, také při rozvodu manželství, kdy nejsou schopni ujasnit si vztah k dítěti aj. Zájem rodičů o dítě se velmi různí, buď může být nadměrný, formální nebo vyústuje až v nezájem.

3.5.3 Rodiče se nechtějí o dítě starat

Zde je zájem rodičů o dítě minimální nebo až žádný. Nechtějí se o dítě starat, plnit své rodičovské role a úkoly, které od nich společnost a vlastně i jejich dítě očekává. Zde může hrát roli porucha osobnosti rodičů, kteří jsou sice právně odpovědní, ale důsledky svého chování si nemusejí uvědomovat. Může se jednat např. o maladaptaci, disharmonický vývoj či různé typy psychopatie rodiče (Dunovský, 1986).

3.6 Porucha rekreační, relaxační a zábavná funkce rodiny

Podle Krause (2008) spočívá tato funkce v tom, do jaké míry, jakým způsobem a jakým činností se věnuje rodina ve svém volném čase.

Podle Pávkové (1999) mají děti relativně hodně volného času a je především záležitostí rodiny jak jim jej zajistí. Je však mylný názor myslet si, že pouze rodina musí vyplňovat dětem jejich volný čas. Toto již v dnešní době není ani možné, a to z důvodu nedostatku času rodičů, ale především proto, že rodičům chybí materiální vybavení, odborná kvalifikace a nemohli by ani uspokojit potřebu dětí stýkat se s vrstevníky.

3.7 Porucha emocionální funkce rodiny

Pokud dojde k poruše této funkce rodiny, neexistuje žádná instituce, která by ji mohla nahradit. Na osobní a charakterové vlastnosti rodiče jsou v dnešní společnosti kladeny vysoké nároky a s tímto je spojena emocionalita v rodině. Mladé manželské páry, které zakládaly rodiny příliš brzy, kdy byly sami ještě nevyzrálí, jen těžko mohli dostatečně plnit emocionální funkci. Je také průvodním jevem u většiny poruch rodiny. Proto, abychom mohli emocionalitu pochopit a poznat je bezpodmínečně nutná spolupráce odborníků např. psychologa a psychiatra (Dunovský, 1986).

Ohrožení dítěte nastává podle Dunovského (1986) tehdy, je-li ohrožena klidná a vyrovnaná rodinná atmosféra. Ta nastane, pokud dojde k rozvratu rodiny, rozchodu rodičů, nebo když rodiče o dítě nejeví dostatečný zájem a může dojít až k zanedbávání a týrání. Dítě ztratí pocit bezpečí a jistoty a citové rodinné zázemí.

4 PŘÍČINY OVLIVŇUJÍCÍ FUNKČNOST RODINY

V této kapitole se zabývám příčinami, které vážnějším způsobem narušují funkčnost rodiny. Podle statistických údajů z Linky bezpečí volají děti nejčastěji kvůli narušeným rodinným vztahům, do kterých patří, od těch nejčastějších, po ty nejméně časté tyto příčiny – přehnaná přísnost rodičů, nepochopení rodičů, problémy v komunikaci v rodině, vztahy se sourozenci, strach a obavy z reakce rodičů, hádky mezi rodiči, rozvod v rodině, útěk z domova, alkohol u členů rodiny, nezájem rodičů, úmrtí v rodině, násilí mezi rodiči, ekonomické problémy rodiny, spor o dítě, rozvod + alkohol, problémy týkající se adopce dítěte (Lovasová, 2006).

4.1 Typy dysfunkčních rodin

Samotnou příčinou nefunkčnosti rodiny, je její typ a způsob výchovy dítěte, který si rodiče zvolili. Proto zde uvádím typy dysfunkčních rodin.

Trpišovská (2002) člení dysfunkční rodiny následovně:

4.1.1 Nezralá rodina

Za tu považuje Trpišovská (2002) mladou rodinu, které se narodí nechtěné neplánované dítě. Otec i matka mohou své dítě přijmout s pocitem omezení své vlastní svobody. Podle Heluse (in Trpišovská, 2002) má nezralá rodina problémy v těchto oblastech:

- Oblast zaměření, životních hodnot a životního způsobu – mladí rodiče jsou sami ještě dětmi a jsou zvyklí na to, že je o ně pečováno a ne, že by měli oni o někoho pečovat. Mají také sami mnoho problémů, a to se svými city, partnerskými vztahy, s nerealistickými přístupy k povinnostem aj.
- Oblast zkušeností – mladí, nezralí rodiče toho sami málo ví a málo si také dovedou představit a domyslet např. co dítěti škodí.
- Oblast citů – velmi snadno propadnou afektu a vznítí se, ale už velmi těžko umějí dítě obklopit láskou, něhou a pohodovou atmosférou.

Mladá dvojice může sice postupně nalézt sama sebe, poučí se a může vytvořit vhodné prostředí pro své dítě, ale hrozí zde nebezpečí, že počáteční nezralost může přerůst v trvalou krizi vztahů.

4.1.2 Přetížená rodina

Zde je velmi obtížné stanovit, co je to vlastně přetížená rodina. Některá zvládne větší přetížení bez znatelné krize, ba naopak ji to spíše motivuje a dodává životní optimismus a elán, z čehož pak mají prospěch i jejich děti. Jiná rodina může podléhat pocitu, frustrace, zoufalství, vyčerpání, a tím, že si uvědomuje, že tím trpí i jejich děti, je tato přetíženost ještě více zesílena. Zdroji přetížení mohou být např. konflikty, narození dalšího dítěte rodičům, starostmi či způsobenými nemocemi v rodině, citovým strádáním nebo bytovými a ekonomickými problémy (Trpišovská, 2002).

4.1.3 Ambiciózní rodina

Tato se vyznačuje především tím, že podmínky pro rozvoj dítěte jsou dobré až mimořádné, ale předem jsou stanoveny cíle, kterých musí dítě dosáhnout např. úspěchy ve studiu, ve sportu, kariéra v zaměstnání, a posléze to pokračuje i do materiálních hodnot, jako dům, byt, auto, dovolená atd. U tohoto typu rodiny dochází k poruše emocionální funkce - dítě nepocítuje lásku, soucit, mnohdy je tak zhýčkané, až je neuspokojené, ale vlastními slovy neumí vyjádřit, co mu chybí. Rodiče si vůbec nepřipouštějí, že by jejich dítěti mohlo něco chybět (Trpišovská, 2002),

4.1.4 Perfekcionistická rodina

U tohoto typu rodiny musí dítě vykazovat nejlepší výsledky a být vždy lepší než druhé děti. Rodina vůbec nebere ohledy na schopnosti dítěte, a to musí vynakládat někdy až extrémní úsilí k tomu, aby dosáhlo požadovaných výsledků. U dítěte pak dochází ke stavům úzkosti a vyčerpání a dostávají se obavy, že neobstojí. Prohlubuje se zklamání a dostavuje se nesoulad ve vztahu mezi ním a rodiči (Trpišovská, 2002).

4.1.5 Autoritářská rodina

Typické pro tuto rodinu je podle Trpišovské (2002) vyžadování poslušnosti dítěte, a to vždy, a za každých okolností. Při nesplnění jejich příkazu dochází k hrozbám, zastrašování a nelítostným opatřením. Dítě je pak frustrováno, bojí se, nenávidí, je vzteklé, zoufalé a nemilované. Nerozumí příkazům od rodičů, není vychováno a není vedeno k uvědomování si důvodu, proč má něco dělat tak či onak. Rodiče často používají psychické

tresty (ponižují, zastrašují, zavrhují) i fyzické tresty (bytí). Dítě potlačuje své touhy k rozvíjení a může se v jeho chování objevovat agrese.

4.1.6 Rozmazlující rodina

Trpišovská (2002) nazývá rozmazlující rodinu také rodinou protekcionářkou. Typické pro ni je vyhovění dítěti ve všem, a za jakoukoliv cenu. Snaha zařídit, aby dítě mělo vždy pravdu bez ohledu na okolnosti. Rozlišuje tři typy rodinné protekce.

- Útočná – rodiče ochraňují své dítě tam, kde neprobíhají věci v jeho prospěch a všude, kde se mu křivdí. Takový typ rodičů se dostává často do konfliktu např. s učiteli, které obviňuje ze zasednutí si na jejich dítě atd.
- Soucítící – rodiče se snaží zaujmout spolutrpitelský postoj. Poddávají se pocitu ukřivdění, jen jejich dítěti se ubližuje a snaží se být v bolesti se svým dítětem za jedno. Dochází tak k demoralizování vnitřního morálního zdroje dítěte a narušení vztahu dítěte a školy, světu i druhým lidem.
- Služebný – rodiče jsou podřízeni dítěti, a za každou cenu se mu snaží vyhovět, posloužit a všechno mu usnadnit. Dochází k tomu, že z dítěte se stává diktátor. Ovládá rodiče a diktuje jim.

4.1.7 Rodina liberální a improvizující

V tomto případě dochází u dítěte k přemíře volnosti ze strany rodičů, protože ti nemají jasně vytyčené výchovné cíle a důvěřují dítěti, že si samo zvolí cestu, která mu nejvíce prospěje. Problémy, které se pak vyvinou, jsou přehlíženy nebo podceňovány. Rodiče se nedovedou sjednotit, a stává se, že jeden z nich zaujme autoritářskou výchovu, která postupně upadá do výchovné letargie. Dítě se pak vymyká jakékoliv kontrole, neváží si svých rodičů a nechce, aby mu mluvili do jeho věcí. Někde dítě dokonce rodinu terorizuje (Trpišovská, 2002).

4.1.8 Odkládající rodina

Rodina, která je ambiciózní nebo příliš mladá, nebo ta, která se dostane do krize nebo je přetížená, má tendenci dítě svěřovat někomu jinému. Odkládá jej při každé možné příležitosti ostatním členům rodiny, přátelům a známým. Díky tomu, že dítě nemá stále

rodinné prostředí, nemá žádný vztah k domovu, k povinnostem a může u něj vzniknout citové strádání. Má pocit, že o něj nikdo nestojí, a že nikam nepatří (Trpišovská, 2002).

4.1.9 Disociovaná rodina

U tohoto typu rodiny jsou podle Trpišovské (2002) narušeny důležité vztahy rodiny, které předpokládají funkčnost rodinného prostředí.

- Narušení vnějších vztahů rodiny – rodina se izoluje od vnějšího okolí, tedy rodiny, přátel, ale i institucí, společensko-kulturních zařízení aj. Toto může být zapříčiněno negativní zkušeností s okolním světem, kdy jeden z členů rodiny má psychický problém (např. nedostatek sociální jistoty, zvýšená úzkost, ublížení ze strany okolí, předpojatost vůči přátelství aj.). Rodina může mít i konfliktní vztahy se svým okolím. Požadavky a postoje rodiny se neslučují se zájmy jejich okolí.
- Narušení vnitřních vztahů rodiny – jedná se o vztahy mezi členy rodiny, kdy se jednotlivci snaží od některých izolovat. Když však ke kontaktu dojde, dává najevo lhostejnost a nezájem a debata je pouze formální, bez jakéhokoliv vcítění. Dítě vyrůstající v takovém prostředí trpí citovým strádáním. Na druhé straně může být konfliktnost mezi členy rodiny, kteří se snaží intrikovat, napadat, získávat si ostatní členy rodiny na svou stranu a ve vypjatých situacích může dojít až k fyzickému napadení. Příčinou může být alkoholismus, zanedbávání domácnosti aj.

Představila jsem typy dysfunkčních rodin, které jsou samy osobě příčinou vzniku poruch funkcí rodiny. Dále se zabývám jednotlivými příčinami vzniku poruch funkcí rodiny, které autoři Zdeněk Matějček a Oldřich Matoušek uvádějí ve svých publikacích, jako nejčastěji se vyskytující příčiny, se kterými se setkali za dobu své praxe, a které mají negativní dopad nejen na dítě, ale i osobnost rodiče. Jedná se o rozvod, alkoholik v rodině, nezájem, nepochopení a přílišná přísnost rodičů, nezaměstnanost člena rodiny, týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte a svobodná matka, která se sama stará o své dítě. Některé z uvedených příčin jsem zvolila i proto, že se vyskytovaly jako nejčastější důvod telefonátů dětí na Linku bezpečí, jak uvádím na začátku čtvrté kapitoly.

4.2 Rozvod

Podle Matouška (1993) má rozvod vliv na ekonomickou, právní, rodičovskou, psychickou a sociální stránku jedince. Odborníci se snažili zjistit, za jak dlouho se rodina po rozvodu dokáže stabilizovat. Toto období určili od 2 do 5 let.

Lovasová (2006) uvádí, že neexistuje věk dítěte, které by rozvodem netrpělo. Jen je rozdíl v reakci na rozvod u dívek a u chlapců a ve vývojovém období, ve kterém se zrovna dítě nachází. Při rozvodovém řízení rodiče často používají dítě jako prostředníka a vyřizují si přes něj své účty.

Podle Matějčka (1992) má rozvod na dítě vliv neurotický tzn., že se projevují určité psychické traumata, frustrace a konflikty, nevyskytuje se však ani psychická deprivace ani supdeprivace (tyto pojmy níže vysvětlují). Je to díky tomu, že dítě vyrůstalo v citově stálém prostředí v důležitých vývojových fázích a změnu zaznamenalo až v období rozvodu.

„Psychická deprivace je psychický stav vzniklý následkem takových životních situací, kdy subjektu není dána příležitost uspokojovat některé základní psychické potřeby v dostačující míře a po dosti dlouhou dobu“ (Matějček, 1992, s. 115).

„Psychickou subdeprivaci si můžeme představit jako plovoucí ledovec. Nad hladinu v našem případě vyčnívá jen vážnější sociální patologie, k níž subdeprivace přispěla (agresivita, alkoholismus, drogy, kriminalita apod.). Pod hladinou je skryto mnohem širší, mohutnější zázemí, ze kterého za příhodných podmínek ona vážnější sociální patologie vyrůstá. Citové ochuzení je totiž zvlášť úrodnou půdou pro pozdější asociálnost“ (Matějček, 1992, s. 126).

Trpišovská (2008) přesněji vymezuje pocity dětí v určitém věku. Tak např. děti do 8 let působí, jakože si situaci neuvědomují a nepřipouští. Především hovoří o krásném domově, plánují společné výlety a prázdniny. Rozvod na ně dopadne až tehdy, když se rodina stane neúplnou. Děti ve věku 9-12 let jsou pak velmi smutné, nešťastné, ve škole se nesoustředí a snadno se rozpláčou. Většinou od 13 let, ale u některých jedinců to může být i dříve, dochází k tomu, že se děti, buď snaží vstoupit do přírodě a snaží se je přesvědčit o svém názoru, nebo reagují vzdorovitými, lítostivými nebo bouřlivými afekty.

4.3 Rodina s dospělým alkoholikem

Socioekonomické změny mají velký podíl podle Světové zdravotnické organizace na tom, že se rodina dostane do problémů s alkoholem či jinými drogami. Člen rodiny není schopen zvládnout nastalou situaci, nejčastěji nezaměstnanost, a proto sahá po alkoholu, drogách či uklidňujících lécích. Je velmi málo rodin, ve kterých, když je jeden člen závislý, tak druhý je natolik silný, že zvládne zabezpečit fungování rodiny (Lovasová, 2006).

Podle Matouška (1993) ohrožuje existenci rodiny spíše alkoholismus ženy než muže.

Lovasová (2006) uvádí, že 10krát častěji zůstávají ženy po boku se svým manželem/partnerem, který je alkoholik, než muži se ženou, která je alkoholička. Je také zarážející, že žena, která je závislá na alkoholu, získá při rozvodu 10krát častěji do péče své dítě, než muž.

4.4 Nezájem, nepochopení a přílišná přísnost rodičů

Prvotně pramení nezájem rodičů z nepřijetí dítěte, které je, buď na straně rodičů (např. příliš mladí rodiče, nechtěné dítě, nevlastní dítě, dušení porucha), nebo nepřijetí na straně dítěte (např. handicapované dítě, dítě ovlivňované temperamentem). Temperamentové typy rozlišujeme jako typ snadno vychovatelného dítěte (přizpůsobivé, pozitivně přistupuje k novým situacím aj), typ obtížně vychovatelného dítěte (intenzivně reaguje na vnější podněty, pomalu se přizpůsobuje změnám ve vnitřním prostředí aj) a typ pomalého dítěte (pasivní, pomalu se přizpůsobuje, vyhýbá se situacím s novými podněty aj.) (Lovasová, 2006).

Lovasová (2006) uvádí, že nepochopení rodičů dítěti pramení z konfliktů, které jsou nejobvyklejší v období puberty a dospívání, a to proto, že si rodiče uvědomují, že klesá jejich vliv vůči tomu, co jejich dítě dělá a že již nemají nad dítětem takovou kontrolu, jak byli zvyklí. Dítě si přeje dělat věci po svém a od rodičů očekává, že jej v tom podpoří. Vztah rodič a dítě dospívá do nového dospělejšího vztahu. Z rodičů chce mít odborné rádce.

Rodinní terapeutové jak uvádí Lovasová (2006) tvrdí, že by rodiče měli mít tyto dvě základní schopnosti, a to být ke svému dítěti laskaví, ale zároveň přísní. Také se tomu říká láska něžná a láska přísná. Otázkou zůstává používání odměn a trestů – bez nich by výchova

nebyla výchovou. Odměnou je pro dítě určitě pochvala. Proto je vhodné, když se rodiče naučí vidět na svém dítěti pozitivní věci.

4.5 Nezaměstnanost člena rodiny

Ztráta zaměstnání, kteréhokoliv člena rodiny, ne jen živitele, postaví rodinu do nové situace, se kterou se musí vypořádat. Na rodinu má pozitivní i negativní vliv. Pozitivně ji ovlivní po stránce soudržnosti rodiny, projeví se podpora a pomoc od všech členů rodiny, nejen od partnera, ale i od rodičů, tet, strýců, babiček aj. Negativně ji pak ovlivní především po stránce finanční, ale také narušením denních rodinných zvyklostí, přerozdělením domácích úkolů a péčí o domácnost, změnou je i nové postavení nezaměstnaného v rodině, který ztrácí svou autoritu a své běžné postavení, a také sociální izolovanost nezaměstnaného. Sociální izolovaností se rozumí ztráta kontaktů právě z důvodu ztráty zaměstnání. Studie ukázaly, že u nezaměstnaných dochází ke ztrátě sociálních kontaktů, a to nejen ve svém okolí, širší rodině, ale někdy v samotné nukleární rodině. Napětí a stres z nezaměstnanosti může vést až k problémům v rodinných i partnerských vztazích (Mareš, 1994).

4.6 Rodina s týraným, zneužívaným a zanedbávaným dítětem

V reálném životě se podle Vaníčkové, Hadj-Mousovové a Provazníkové (1995) často setkáváme s rodiči, kteří své dítě nemilují a nepřijímají. V takové rodině pak může docházet až k týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte. Příčina může být na straně jednoho rodiče v jeho osobnosti, vlastní zkušenosti z jeho dětství, kulturní a sociální podmínky, v nichž se rodina nachází a samotný vztah rodičů k sobě navzájem. Ovlivnit vztah rodiče k dítěti může i jeho neplánované, nechtěné narození nebo nucení jednoho rodiče ke sňatku právě z důvodu narození dítěte.

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte je označován jako syndrom CAN. Jeho název vychází z anglického Child Abuse and Neglect (CAN). Jedná se o děj nebo situaci, který nebyl náhodný a společností je odmítán. Formy projevu syndromu CAN jsou podle Dunovského, Dytrycha, Matějčka a kol. (1995) následující:

- Tělesné týrání, zneužívání a zanedbávání.
- Duševní a citové týrání, zneužívání a zanedbávání.
- Sexuální zneužívání.

- Zvláštní formy např. Münchhausenův syndrom v zastoupení (rodič si vymýšlí a připravuje nemoci svého dítěte, aby mohlo být léčeno a vyšetřováno), systémové, organizované a rituální týrání a zneužívání.

Pod pojmem **zneužívání** rozumíme jakoukoliv formu nedostatečné péče, agrese či násilí a v české terminologii se váže především na pohlavní zneužití. **Zanedbáváním** je označováno jakékoliv poškozování osobnosti dítěte, a to jak po stránce tělesné, psychické, emocionální, tak i sociální. Jedná se o nějakou škodlivou formu, nikoliv péči. Za týrání je považováno užití síly vůči dítěti či fyzické trestání, které je nepřiměřené (Dunovský, Dytrych, Matějček a kol., 1995).

4.7 Rodina svobodné matky

Je rozdíl mezi velmi mladou svobodnou matkou, která otěhotněla neplánovaně, z důvodu zanedbání antikoncepce nebo ze své vlastní nedbalosti a rozdíl mezi svobodnou matkou starší 30 let věku, která se vědomě rozhodla otěhotnět. Jedná se převážně o ženy, které mají dlouholetý vztah se svým přítelem a otěhotnění si již přály a doufaly, že muže donutí ke sňatku. Podle výzkumů je jen velmi malé množství žen, které opravdu nechtějí žít s partnerem a péči o dítě chtějí zvládat sami (Matoušek, 1993).

Dále Matoušek (1993) uvádí, že děti svobodných matek mají oproti dětem z kompletních rodin, častěji horší prospěch ve škole a bývají častěji a více nemocné. Schází jim také otcovská role, sourozenci, které často nemají, protože svobodné matky netouží po více dětech, a pokud ano, tak s novým partnerem. U dětí, které vyrůstaly v takovém prostředí, se dá předpokládat, že budou mít problém s navazováním partnerských vztahů a udržením rodinného soužití, jelikož toto nepoznaly.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUM

V teoretické části jsem se zabývala rodinou, jejími funkcemi a příčinami, které ovlivní nebo naruší funkčnost rodiny. K tomuto jsem využila dostupnou odbornou literaturu a na základě jejího prostudování jsem mohla realizovat tento výzkum.

Poruchami rodiny se zabývá uznávaný odborník, pediatr MUDr. Jiří Dunovský, DrSc., který vymyslel a uvedl do praxe dotazník funkčnosti rodiny. Tento je přílohou jeho publikace „Dítě a poruchy rodiny“ a slouží ke zjišťování poruch rodiny ve vztahu k vyšetřovanému dítěti. Je složen z 8 kritérií – složení rodiny, stabilita rodiny, sociálně-ekonomická situace rodiny, osobnost rodičů, sourozenec či sourozenci a jejich osobnost, stav a vývoj šetřeného dítěte a jeho osobnost, zájem a o dítě a péče o dítě. U každého kritéria dostává rodina tzv. trestné body a po jejich konečném sečtení je zařazena do pásma funkčnosti rodiny. Tento dotazník, nebylo možné využít pro účely mé bakalářské práce, a to proto, že je určen výhradně odborníkům, kteří jsou schopni na základě svých odborných zkušeností a schopností správně posoudit jednotlivá kritéria v dotazníku. Dotazník bude sloužit jako příloha této práce a po jeho zhlédnutí je skutečně zřejmé, že nepatří do rukou neodborných pracovníků.

Lovasová (2006) ve své publikaci pod názvem Rodinné vztahy, vydané vzdělávacím institutem ochrany dětí uvádí, že ve 2. pol. 90. let proběhl výzkum české rodiny, který provedli Jiří Kovařík a Zdeněk Matějček. Výzkum měl za cíl zjistit, kolik je u nás dobře fungujících rodin, kolik hůře fungujících až afunkčních a v čem se tyto rodiny navzájem odlišují. Respondenti byli rozděleni na ty, kteří považují své rodinné soužití za šťastné a spokojené a na ty, kteří jej naopak považují za nešťastné a nespokojené a podle toho výše uvedení autoři rozhodli, zda se jedná o dobře fungující nebo hůře až afunkčně fungující rodinu. Vzhledem k tomu, že realizátoři výzkumu používají slovo respondent, předpokládám, že výzkumnou metodou byl dotazník. Přesné znění dotazníku jsem však nenalezla, k dispozici jsou již jen výsledky provedeného výzkumu.

Ve svém výzkumu jsem využila prvky z výše popsaného výzkumu provedeného Jiřím Kovaříkem a Zdeňkem Matějčkem, a to proto, že jejich členění funkčnosti rodiny není vůbec odborné, ale zcela laické, viz výše uvedené rozdělení na dobře fungující a hůře fungující až afunkční rodiny. Vůbec se nedrží odborných pásem funkčnosti rodiny. Respondenty si rozdělili na ty, co považují své rodinné soužití za šťastné a spokojené a na

ty, kteří jej naopak považují za nešťastné a nespokojené. Podle toho je zařadili buď jako dobře fungující rodinu nebo hůře fungující až afunkční rodinu.

5.1 Výzkumný problém

Výzkumným problémem této práce je zjistit, jaké jsou příčiny vzniku poruch funkcí rodiny. Byl zvolen na základě popisu teoretické části, ve které jsem uvedla nejčastější příčiny, které podle odborníků vedou nebo mohou vést k narušení funkčnosti rodiny. Tyto příčiny odborníci vyzkoumali především ze své dlouholeté praxe v oboru pediatrie.

5.2 Výzkumný cíl

Hlavním cílem realizovaného výzkumu je zjistit, jaké jsou nejčastější příčiny poruch funkcí rodiny. Z takto stanoveného hlavního výzkumného cíle vyvstávají dílčí výzkumné cíle, kterými jsou:

1. Zjistit, zda dlouhodobé a krátkodobé narušení funkčnosti rodiny ovlivňuje dítě/děti a v čem toto ovlivnění nejčastěji spočívá a jak se projevuje.
2. Zjistit, jaký počet rodin můžeme na základě použitého dotazníku považovat za dobře fungující rodiny, a jaký počet za hůře fungující až afunkční rodiny.

5.3 Výzkumné otázky

Pro účely mého výzkumu jsem zvolila tyto výzkumné otázky:

1. Jaké jsou nejčastější důvody neshod mezi manžely/partnery a mezi rodiči a dětmi?
2. Využívají rodiče při narušení jejich funkčnosti odborné pomoci?
3. Inklinuje některý typ složení rodiny více k poruchám funkcí rodiny?
4. Jsou rodiče schopni vyřešit problémy bez větších hádek, ihned poté co nastanou, a kdo bývá převážně iniciátorem vyřešení problému?

5.4 Výzkumná metoda

Zvolila jsem kvantitativně orientovaný výzkum, protože, jak uvádí Gavora (2000) jedná se o výzkum, který pracuje s číselnými údaji, a tyto se matematicky, ale třeba i za pomoci

matematické statistiky zpracovávají. Výzkumník je nestranný, protože si udržuje odstup od zkoumaných jevů.

Jako výzkumnou metodu jsem použila dotazník, protože je zcela anonymní a respondent je za svými odpověďmi schován. Téma mé práce by mohlo být pro některé členy rodiny citlivé, ne každý by ochotně a hlavně pravdivě odpovídal na otázky týkající se funkčnosti rodiny.

Jak uvádí Gavora (2000) jedná se o nejfrekventovanější výzkumnou metodu, díky níž se dá získat velké množství informací, od velkého počtu respondentů, a to za krátkou dobu.

V dotazníku byly použity 2 otázky uzavřené, 3 otevřené, 18 polootevřených a 6 škálovaných. Celkový počet otázek v dotazníku byl 29. Mou snahou bylo, aby respondent měl u co nejvíce otázek možnost vyjádřit se vlastními slovy a nebyl tak nucen vybírat si mnou nabízené odpovědi. V tomto byl však trochu problém, protože většina respondentů se vlastními slovy moc vyjadřovat nechtěla a raději využívala mnou nabízené možnosti.

5.5 Výběr respondentů

Zvolila jsem tato kritéria pro výběr respondentů. Dotazník byl určen rodičům, kteří mají alespoň jedno dítě, které s nimi bydlí a je na nich finančně závislé.

Dotazník tedy mohli vyplnit rodiče s dětmi v předškolním věku nebo rodiče, jejichž dítě studuje vysokou školu.

Nebyl však určen těm rodičům, jejichž děti s nimi sice stále bydlí, ale již mají své vlastní zaměstnání a jsou zabezpečeny svými finančními prostředky. Výzkumu se žádný takový respondent nezúčastnil.

Celkový počet respondentů, kteří vyplnili dotazník, byl 125, a z toho bylo použitelných 122. Dotazník vyplnili 3 respondenti, kteří uvedli, že nemají žádné dítě – toto bylo však zásadní kritérium pro vyplnění dotazníku, a proto byly z výzkumu jejich odpovědi odstraněny.

5.6 Popis realizace výzkumu

Respondentům byl dotazník nejdříve předáván v tištěné podobě, ale tato varianta se ukázala nevhodná. Návratnost dotazníků byla velmi malá a ty, které vráceny byly, neobsahovaly žádná zjištění. Hlavní výzkumný cíl by vůbec nebyl za pomoci takovýchto vrácených

dotazníků zjištěn. Respondenti se pravděpodobně obávali ztráty anonymity. Proto jsem dotazník dala v elektronické podobě na stránky www.vyplnto.cz. Zde musely být otázky v dotazníku seskládány jinak. Nejprve jsem musela vložit jednodušší otázky, pak následovaly složitější a nakonec identifikační údaje respondenta a rodiny – toto muselo být výhradně na konci dotazníku, podle požadavků www.vyplnto.cz. Při zpracování a vyhodnocování dat jsem však použila strukturu dotazníku tištěné podoby, protože podle Gavory (2000) se má dotazník skládat ze tří částí, a to nejprve ze vstupní, kde jsou právě identifikační údaje respondenta a rodiny, a poté následuje druhá část, která obsahuje vlastní otázky, na konci je pak uvedeno poděkování respondentům.

Prosby o vyplnění dotazníku jsem vložila do diskusí na www.maminka.cz, www.rodina.cz, www.moje-rodina.cz, www.emimino.cz, www.kafe.cz a www.stastnezeny.cz. Dále byli o vyplnění dotazníku požádáni moji rodinní příslušníci, kolegové z mého zaměstnání, přátelé a kamarádi a ostatní lidé z mého okolí. Pokud zrovna oni sami nezapadali do mého výzkumného vzorku, požádala jsem je, aby mým jménem požádali o vyplnění své známé.

Doba trvání šetření byla od 26.3.2011 do 3.4.2011 a celková délka průzkumu trvala 179 hodin.

5.7 Způsob zpracování dat

Získané data jsou na www.vyplnto.cz stále k dispozici. Dotazník je uložen pod názvem rodina a její funkce. Po skončení doby trvání šetření byly data na www.vyplnto.cz vyhodnoceny a zaneseny do tabulek a grafů. Nebylo již nutno používat čárkovací metodu nebo statistické programy. Server www.vyplnto.cz nabízí možnosti filtrování jednotlivých odpovědí a u těchto pak vytvoří novou tabulku a graf. Nabízí také analýzu vybraných odpovědí. Já jsem si však pro své další potřeby data přenesla do programu excel, kde jsem je ještě upravila a pracovala s nimi, a to především s odpověďmi, kde respondenti měli uvést, kolik let mají oni sami a kolik jejich dětí, toto jsem rozčlenila do vývojového období podle vývojové psychologie od Langmaiera a Krejčířové. Dále všechny odpovědi, kde byl uveden vlastní názor respondenta, jsem musela setřídít v programu excel podle nejčastějších výskytů.

Ze všech získaných dat jsem vypočítala absolutní a relativní četnosti. Tyto jsem vnesla do tabulek a pro lepší přehlednost vytvořila jejich grafické znázornění.

6 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

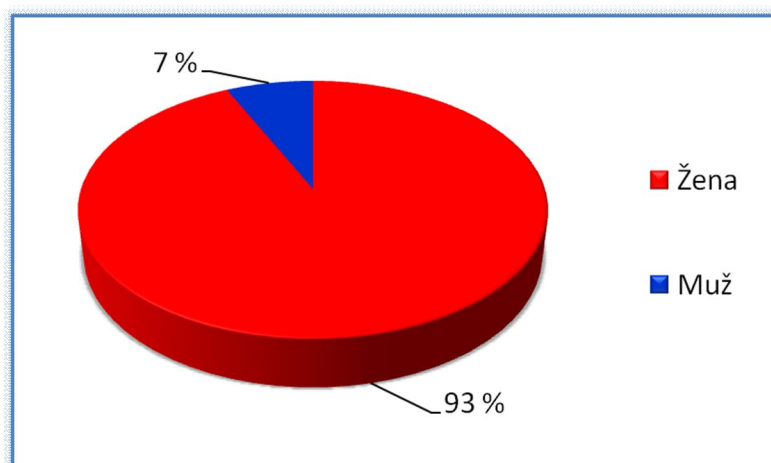
V této části práce se budu zabývat vyhodnocením jednotlivých odpovědí v dotazníku. Ke každé otázce v dotazníku bude uvedena slovní analýza zjištěných dat, následovat bude pro lepší přehlednost tabulka a graf a na konci bude uveden komentář k jednotlivým odpovědím.

Otázka č. 1: Pohlaví

První otázkou jsem zjišťovala, kolik žen a mužů se podílelo na vyplnění dotazníku. Z uvedené tabulky a grafu vyplývá, že žen byla většina, a to 93 % a mužů pouze 7 %.

Tab. 1. Pohlaví respondentů

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Žena	113	93
Muž	9	7
Celkem	122	100

Obr. 1. Pohlaví respondentů

Komentář: Jelikož jsem o vyplnění dotazníku požádala v převážné většině ženy, ale sdělila jsem jim, ať mým jménem požádají své partnery/manžely o vyplnění, i přesto se výzkumu zúčastnili téměř pouze ženy. I mé žádosti vložené na diskusní servery jsou určeny především matkám, které zde hledají pomoc či radu a muži se zde vyskytují zřídka.

Otázka č. 2: Věk

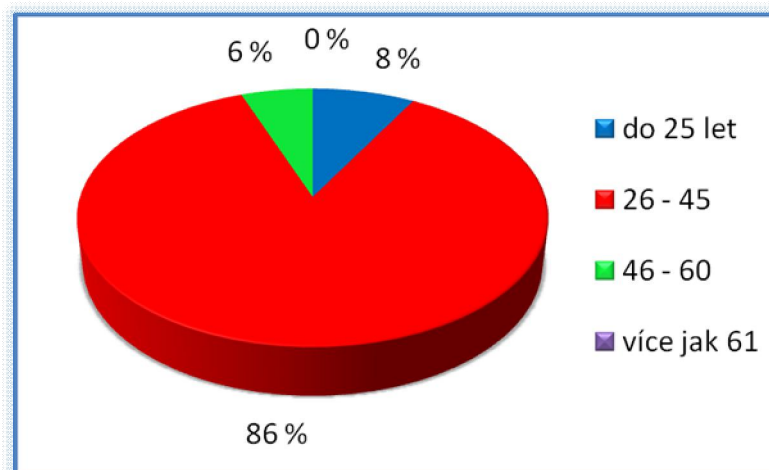
Druhou otázkou jsem zjišťovala věk respondentů. Tento jsem členila podle vývojové psychologie od Langmeiera a Krejčířové, kteří člení věkové období následovně:

- Časná dospělost – věk do 25 let.
- Střední dospělost – věk od 26 do 45 let.
- Pozdní dospělost – věk od 46 do 60 let.
- Stáří – více jak 61 let.

Z tabulky a grafu je patrné, že většina respondentů, přesněji 86 %, je v období střední dospělosti, následuje období časně dospělosti, těch se podílelo 8 %, respondentů v období pozdní dospělosti se podílelo 6 % a respondenti v období stáří se nepodíleli vůbec na vyplnění dotazníku.

Tab. 2. Věk respondentů

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Do 25 let	10	8
26 – 45	105	86
46 – 60	7	6
Více jak 61 let	0	0

Obr. 2. Věk respondentů

Komentář: Výzkumu se jen zřídka zúčastnili respondenti, kteří by byli v období časně dospělosti. Je tedy zřejmé, že odsouvání mateřství do pozdějšího věku se projevilo i v tomto výzkumu, kdy převážná většina respondentů je až v období střední dospělosti.

Otázka č. 3: Počet dětí a jejich věk

Otázkou číslo 3 jsem zjišťovala počet dětí v rodině. Zjistila jsem, že 1 dítě má 44 % respondentů, 2 děti má 43 % a počet dětí 3 a více má jen 13 % respondentů.

Věk dětí jsem rozčlenila podle vývojové psychologie od Langmaiera a Krejčířové následovně:

- Předškolní období – do 6 let věku dítěte.
- Mladší školní období – od 7 do 12 let věku dítěte.
- Období dospívání – od 13 do 20 let věku dítěte.
- Časná dospělost – období od 21 do 25 let věku dítěte.

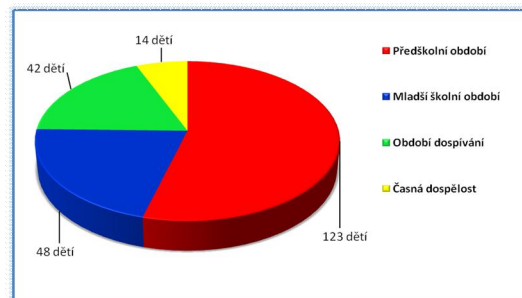
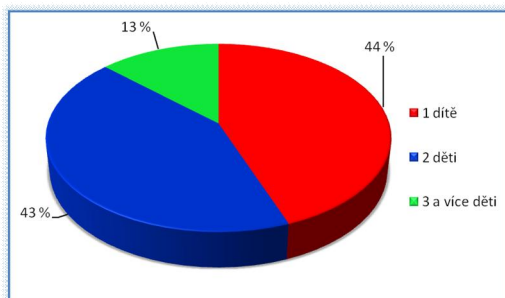
V tabulkách i grafech je přehledně znázorněno, že 123 dětí respondentů je v předškolním období, 48 dětí je v mladším školním období, 42 dětí je v období dospívání a 14 je již v časně dospělosti.

Lze podle těchto údajů očekávat, že se budou odpovědi na následující zkoumané otázky týkat především dětí v předškolním období.

Tab. 3. V levé tabulce jsou uvedeny počty dětí respondentů a v pravé tabulce je uveden věk dětí, který je zařazen do vývojového období.

	Absolutní	Relativní četnost v %
1 dítě	54	44
2 děti	52	43
3 a více dětí	16	13

	Počet dětí
Předškolní období	123
Mladší školní období	48
Období dospívání	42
Časná dospělost	14

Obr. 3. V levém grafu je uveden počet dětí a v pravém grafu je jejich věk, zařazený do vývojového období.

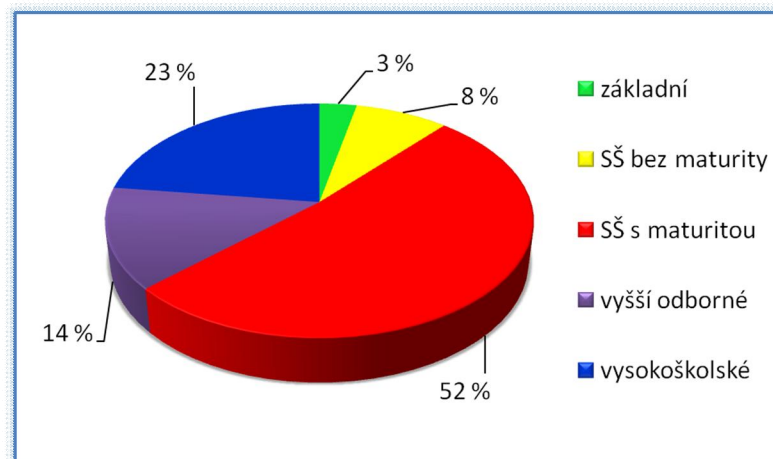
Komentář: Protože je věk respondentů v období střední dospělosti, je zřejmé, že většina má, buď teprve první dítě, nebo již druhé. Od toho se také odvíjí věk dítěte/dětí, které jsou převážně v předškolním období či v období mladšího školního věku. Jedná se tedy o mladé rodiče s malými dětmi.

Otázka č. 4: Nejvyšší dosažené vzdělání

Nejvíce respondentů ukončilo své studium jako SŠ s maturitou, a to 52 %, dále z vyhodnocených výsledků vyplývá, že 23 % má vysokoškolské vzdělání, následuje vyšší odborné vzdělání, které má 14 %, SŠ bez maturity má 8 % a základní vzdělání mají 3 % respondentů.

Tab. 4. Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Základní	4	3
SŠ bez maturity	10	8
SŠ s maturitou	63	52
Vyšší odborné	17	14
vysokoškolské	28	23

Obr. 4. Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

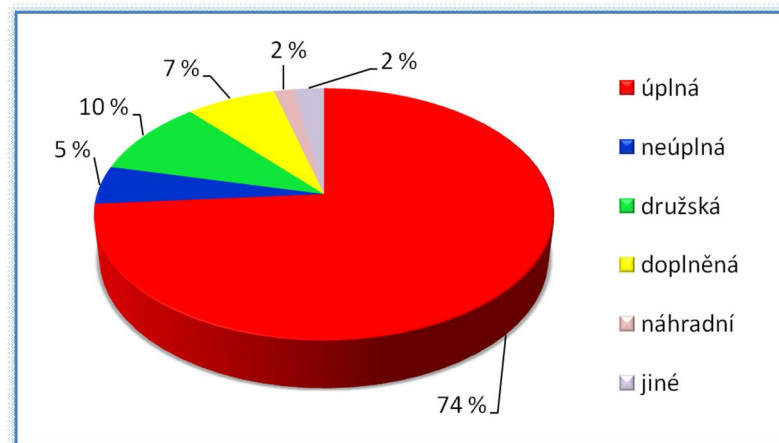
Komentář: Větší polovina respondentů zakončila své vzdělání maturitou a překvapivě je dosti vysoký počet respondentů, kteří dosáhli vyššího odborného či vysokoškolského vzdělání.

Otázka č. 5: Složení rodiny, ve které právě žijete

Plných 74 % respondentů žije v rodině úplné, dále následuje s 10 % rodina družská nebo-li nesezdané soužití, v doplněné rodině žije 7 %, v neúplné 5 %, v náhradní 2 % a jinou možnost uvedli 2 % respondentů, kde však jeden uvedl, že žije v rodině úplné, druhý v rodině neúplné a třetí je sice v manželském svazku, ale žijí odděleně, dítě žije u jednoho s rodičů.

Tab. 5. Složení rodiny

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Úplná	90	74
Neúplná	6	5
Družská (nesezdané soužití)	12	10
Doplněná	9	7
Náhradní	2	2
Jiné	3	2

Obr. 5. Složení rodiny

Komentář: Téměř většina respondentů žije v rodině úplné, což je pro výchovu a vývoj dítěte ideální. Je zřejmé, že většina mladých lidí stále dbá na tradičním manželském svazku. Druhé největší zastoupení má rodina družská nebo-li nesezdané soužití, ale toto je v malé míře.

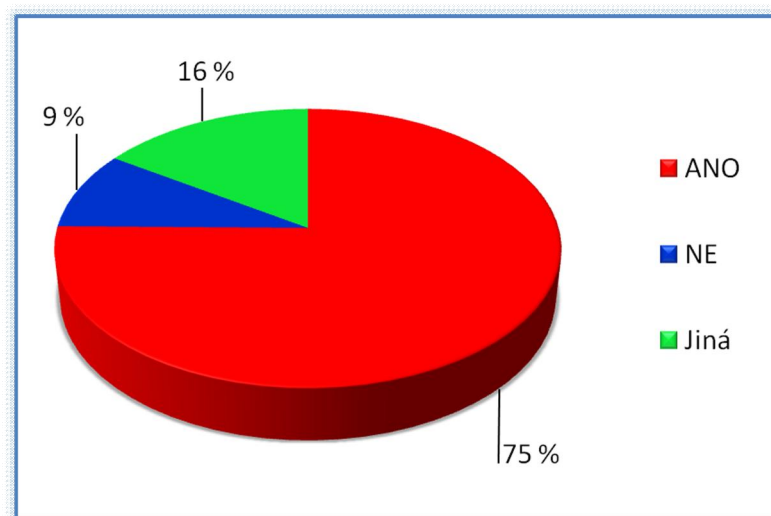
Otázka č. 6: Bylo narození Vašeho dítěte/Vašich dětí plánované?

Narození dětí bylo u 75 % respondentů plánované a u 9 % bylo neplánované. 16 % respondentů uvedlo jinou odpověď, kde se převážně vyskytovalo, že první dítě bylo neplánované, ale druhé již plánované nebo byly odpovědi typu, že byly sice děti

neplánované, ale chtěné. Jen jedna odpověď byla, že děti se nedají plánovat, jelikož to není dovolená.

Tab. 6. Bylo narození Vašeho dítěte/Vašich dětí plánované?

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	91	75
Ne	11	9
Jiné	19	16

Obr. 6. Bylo narození Vašeho dítěte/Vašich dětí plánované?

Komentář: Většina dětí respondentů byla plánovaná, což opět vyplývá ze současného trendu, kdy rodiče v období střední dospělosti začínají zakládat rodiny – tyto však nemusí být uzavřeny manželským svazkem, jedná se jen o početí dítěte/děti. Díky vzniku antikoncepce je možné děti plánovat (něco jiného je, pokud antikoncepce selže), a proto já nesouhlasím s odpovědí jednoho respondenta, který uvedl, že děti se plánovat nedají.

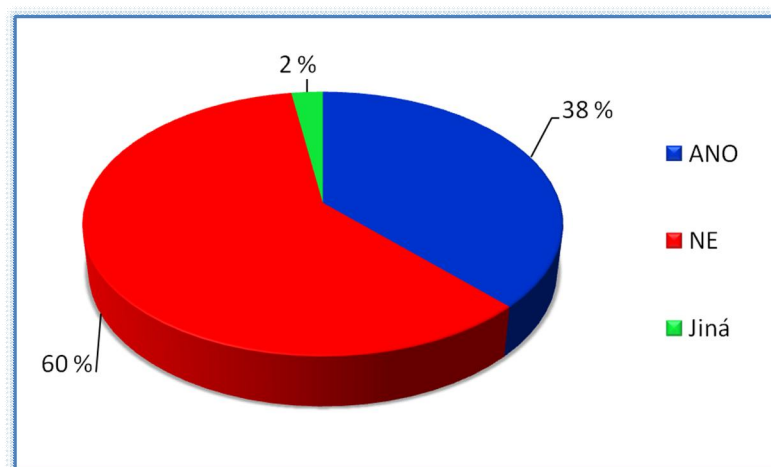
Otázka č. 7: Stala se někdy ve Vaší rodině taková událost, která by zapříčinila narušení funkčnosti Vaší rodiny?

K narušení funkčnosti rodiny nedošlo u 60 % respondentů a 38 % se s narušením setkala. Jen 2 % uvedli jinou odpověď. Tyto odpovědi byly od 3 respondentů, z čehož jeden uvedl, že k takové události nedošlo, druhý uvedl přímo příčinu nefunkčnosti, takže došlo k

narušení a třetího respondenta narušení funkčnosti rodiny stmelilo, tudíž lze taktéž považovat, že k narušení došlo.

Tab. 7. Stala se někdy ve Vaší rodině taková událost, která by zapříčinila narušení funkčnosti Vaší rodiny?

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	46	38
Ne	73	60
Jiná	3	2

Obr. 7. Stala se někdy ve Vaší rodině taková událost, která by zapříčinila narušení funkčnosti Vaší rodiny?

Komentář: K narušení funkčnosti rodiny došlo u poloviny respondentů. Vystává však otázka, zda respondenti, kteří uvedli, že v jejich rodině k narušení nedošlo, jsou silnější osobnosti, které vzniklé situace zvládají jinak (lépe), anebo skutečně v jejich rodině k žádné události, která by zapříčinila narušení funkčnosti rodiny, nedošlo.

Otázka č. 8: Uved'te, která/é příčina/y dlouhodobě narušila/y funkčnost Vaší rodiny.

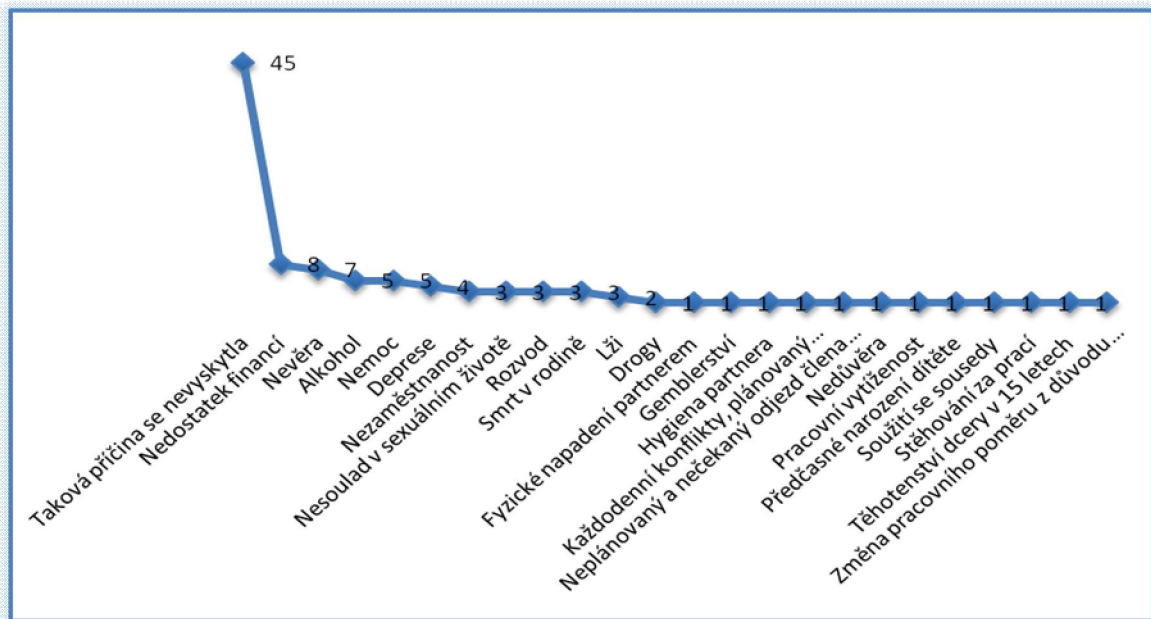
K dlouhodobému narušení funkčnosti rodiny u 45 % respondentů nedošlo. Tito v dotazníku uvedli možnost, že se taková příčina nevyskytla. Oproti tomu u 8 % respondentů dlouhodobě narušuje funkčnost rodiny nedostatek financí, u 7 % nevěra, u 5 % alkohol, u 5 % nemoc, u 4 % deprese, u 3 % nezaměstnanost, u 3 % nesoulad v sexuálním životě, u 3 % rozvod, u 3 % smrt v rodině, u 2 % lži a pak se již po 1 % vyskytují příčiny drogy, fyzické napadení partnerem, gamblerství, hygiena partnera, každodenní konflikty – plánovaný odchod od partnera, neplánovaný a nečekaný odjezd člena rodiny do zahraničí, nedůvěra,

pracovní vyčerpání, předčasné narození dítěte, soužití se sousedy, stěhování za prací, těhotenství dcery v 15 letech a změna pracovního poměru z důvodu péče o člena rodiny. Z důvodu zaokrouhlování přesahuje relativní četnost 100 %.

Tab. 8. Uveďte, která/é příčina/y dlouhodobě narušila/y funkčnost Vaší rodiny.

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Taková příčina se nevyskytla	55	45
Nedostatek financí	10	8
Nevěra	9	7
Alkohol	6	5
Nemoc	6	5
Deprese	5	4
Nezaměstnanost	4	3
Nesoulad v sexuálním životě	4	3
Rozvod	4	3
Smrt v rodině	3	3
Lži	2	2
Drogy	1	1
Fyzické napadení partnerem	1	1
Gamblerství	1	1
Hygiena partnera	1	1
Každodenní konflikty, plánovaný odchod od manžela	1	1
Neplánovaný a nečekáný odjezd člena rodiny do zahraničí	1	1
Nedůvěra	1	1
Pracovní vyčerpání	1	1
Předčasné narození dítěte	1	1
Soužití se sousedy	1	1
Stěhování za prací	1	1
Těhotenství dcery v 15 letech	1	1
Změna pracovního poměru z důvodu péče o člena rodiny	1	1

Obr. 8. Uveďte, která/é příčina/y dlouhodobě narušila/y funkčnost Vaší rodiny.

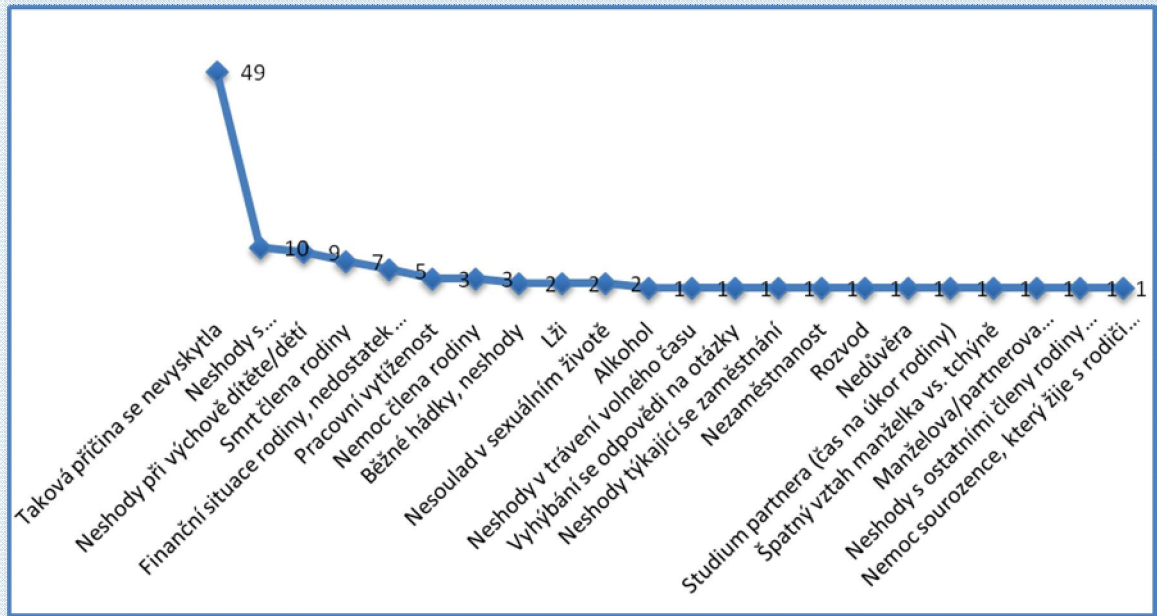
Komentář: Překvapilo mne, že při tak malém výzkumném vzorku, došlo ke shodě v deseti případech, kdy respondenti uvedli jako dlouhodobé narušení funkčnosti rodiny nedostatek financí. Předpokládám, že toto je nejspíše zapříčiněno tím, že respondenti mají dítě/děti v předškolním období (spousta jich uvedlo, že má dítě do 3 let věku), tudíž pobírají rodičovský příspěvek, a tím je finanční rozpočet rodiny velmi zatížen. Hned po nedostatku financí následuje nevěra, která se vyskytla u 9 respondentů.

Otázka č. 9: Uveďte, která/é příčina/y krátkodobě narušila/y funkčnost Vaší rodiny.

Ke krátkodobému narušení funkčnosti rodiny u 49 % respondentů nedošlo. Tito v dotazníku uvedli možnost, že se taková příčina u nich nevyskytla. Oproti tomu byly u 10 % respondentů nejčastější důvody krátkodobého narušení funkčnosti rodiny neshody s manželem/lkou, partnerem/kou, u 9 % neshody při výchově dětí, u 7 % smrt člena rodiny, u 5 % finanční situace rodiny, u 3 % pracovní vytíženost, u 3 % nemoc člena rodiny, u 2 % běžné hádky a neshody, u 2 % lži, u 2 % nesoulad v sexuálním životě a po 1 % se vyskytly krátkodobé příčiny alkohol, neshody v trávení volného času, vyhýbání se odpovědí na otázky, neshody týkající se zaměstnání, nezaměstnanost, rozvod, nedůvěra, studium partnera (čas strávený na úkor rodiny), špatný vztah manželka vs. tchýně, manželova/partnerova nekomunikativnost (i 2 měsíce nepromluví), neshody s ostatními členy rodiny (tchán, tchýně aj.) týkající se bydlení a nemoc sourozence, který žije s rodiči a toto se promítne i do rodiny respondenta.

Tab. 9. Uved'te, která/é příčina/y krátkodobě narušila/y funkčnost Vaší rodiny.

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Taková příčina se nevyskytla	60	49
Neshody s manželem/partnerem, manželkou/partnerkou	12	10
Neshody při výchově dítěte/děti	11	9
Smrt člena rodiny	8	7
Finanční situace rodiny, nedostatek financí	6	5
Pracovní vytíženost	4	3
Nemoc člena rodiny	3	3
Běžné hádky, neshody	2	2
Lži	2	2
Nesoulad v sexuálním životě	2	2
Alkohol	1	1
Neshody v trávení volného času	1	1
Vyhýbání se odpovědi na otázky	1	1
Neshody týkající se zaměstnání	1	1
Nezaměstnanost	1	1
Rozvod	1	1
Nedůvěra	1	1
Studium partnera (čas na úkor rodiny)	1	1
Špatný vztah manželka vs. tchýně	1	1
Manželova/partnerova nekomunikativnost – i 2 měsíce nepromluví	1	1
Neshody s ostatními členy rodiny (tchýně, tchán aj) týkající se bydlení	1	1
Nemoc sourozence, který žije s rodiči – toto se promítne občas do naší rodiny	1	1

Obr. 9. Uvedte, která/é příčina/y krátkodobě narušila/y funkčnost Vaší rodiny.

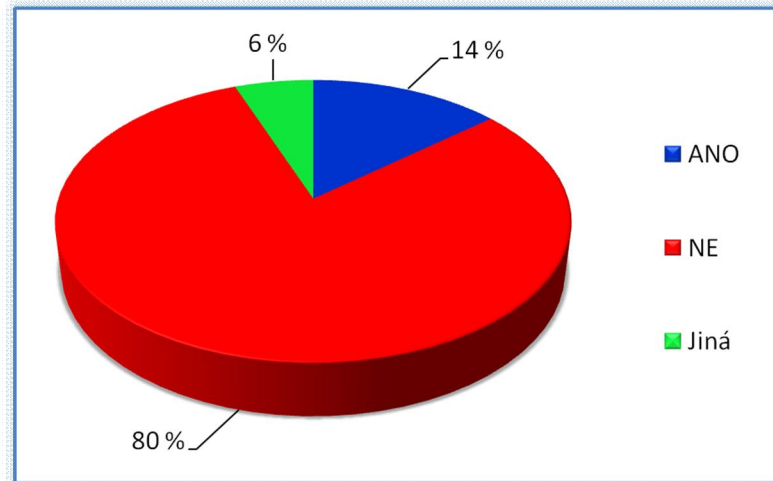
Komentář: Zde již nepovažuji dosažené výsledky za překvapivé. U 12-ti respondentů byla krátkodobě narušena funkčnost rodiny neshodami mezi manžely/partnery. Tyto neshody nebyly respondenty nijak blíže specifikovány, tudíž se může jednat o cokoliv. U 11-ti respondentů krátkodobě narušily funkčnost rodiny neshody při výchově dítěte/děti, a u 8-mi respondentů smrt člena rodiny. Vyřešit tyto uvedené krátkodobé příčiny lze i bez pomoci odborníka.

Otázka č. 10: Zaznamenali jste na Vašem dítěti/dětech, že je výše uvedené příčiny v něčem nebo nějak ovlivnily?

Vzhledem k tomu, že se téměř u poloviny respondentů nevyskytla ani krátkodobá ani dlouhodobá příčina narušení funkčnosti rodiny, dalo se očekávat, že nenastalo ovlivnění dítěte. Jak vyplývá z tabulky a grafu, u 80 % skutečně ovlivnění dítěte nenastalo, u 14 % ano a 6 % uvedlo jinou odpověď. Zde byly uvedeny odpovědi, že k žádné příčině nedošlo, tudíž ovlivnění nenastalo, anebo bylo dítě malé, tudíž nepocítilo danou příčinu,

Tab. 10. Zaznamenali jste na Vašem dítěti/dětech, že je výše uvedené příčiny v něčem nebo nějak ovlivnily?

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	17	14
Ne	98	80
Jiná	2	6

Obr. 10. Zaznamenali jste na Vašem dítěti/dětech, že je výše uvedené příčiny v něčem nebo nějak ovlivnily?

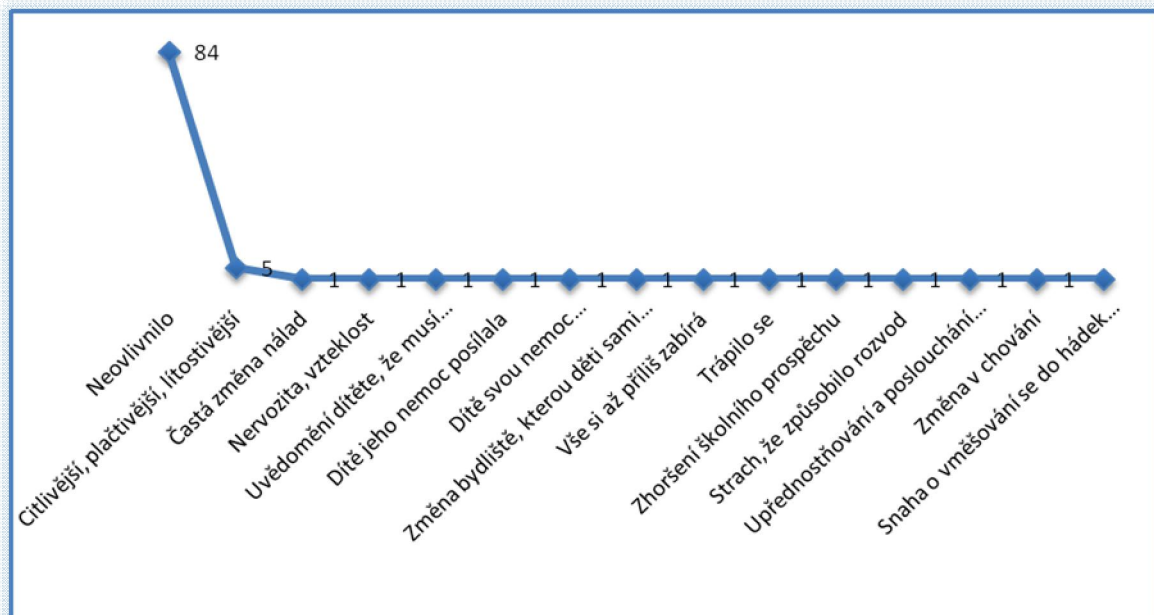
Komentář: U těch respondentů, kde došlo k narušení funkčnosti rodiny, ať už ke krátkodobému či dlouhodobému, neovlivnilo toto narušení u valné většiny jejich dítě/děti. Což je velmi dobré zjištění. Přesto, že se vyskytnou určité situace či události, které naruší funkčnost rodiny, je rodina natolik pevná, že ani jí ani dítě/děti to zásadním způsobem neovlivní.

Otázka č. 11: Uved'te, v čem toto ovlivnění spočívalo a jak se projevovalo na Vašem dítěti?

Dítě bylo podle 5 % respondentů ovlivněno v citlivosti, plačtivosti a lítosti, a pak se již po 1% vyskytovala častá změna nálad u dítěte, nervozita a vzteklost, uvědomění dítěte, že musí zodpovědné a nést si své následky, nemoc dítěte jej posílila, naopak jiné dítě svou nemoc nezvládá a zatěžuje jej, změna bydliště, kterou sami děti chtěli, jiné dítě si vše moc zabírá, trápení, zhoršení školního prospěchu, strach, že způsobilo rozvod, upřednostňování a poslušání jen jednoho rodiče, změna v chování a snaha o vměšování se do hádek mezi rodiči.

Tab. 11. Uved'te, v čem toto ovlivnění spočívalo a jak se projevovalo na Vašem dítěti?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Neovlivnilo	102	84
Citlivější, plačtivější, lítostivější	6	5
Častá změna nálad	1	1
Nervozita, vzteklost	1	1
Uvědomění dítěte, že musí zodpovědné a nést si své následky	1	1
Dítě jeho nemoc posílala	1	1
Dítě svou nemoc nezvládá, zatěžuje jej	1	1
Změna bydliště, kterou děti sami chtěli	1	1
Vše si až příliš zabírá	1	1
Trápilo se	1	1
Zhoršení školního prospěchu	1	1
Strach, že způsobilo rozvod	1	1
Upřednostňování a poslouchání jen jednoho rodiče	1	1
Změna v chování	1	1
Snaha o vměšování se do hádek mezi rodiči	1	1

Obr. 11. Uved'te, v čem toto ovlivnění spočívalo a jak se projevovalo na Vašem dítěti?

Komentář: Ovlivnění dítěte/děti při narušení funkčnosti rodiny vyplývají z jejich věku. Jedná se převážně o děti v předškolním období, tudíž tomuto odpovídají výzkumem zjištěné výsledky, kdy nejčastější ovlivnění spočívalo v citlivosti, plačtivosti a lítostivosti dítěte.

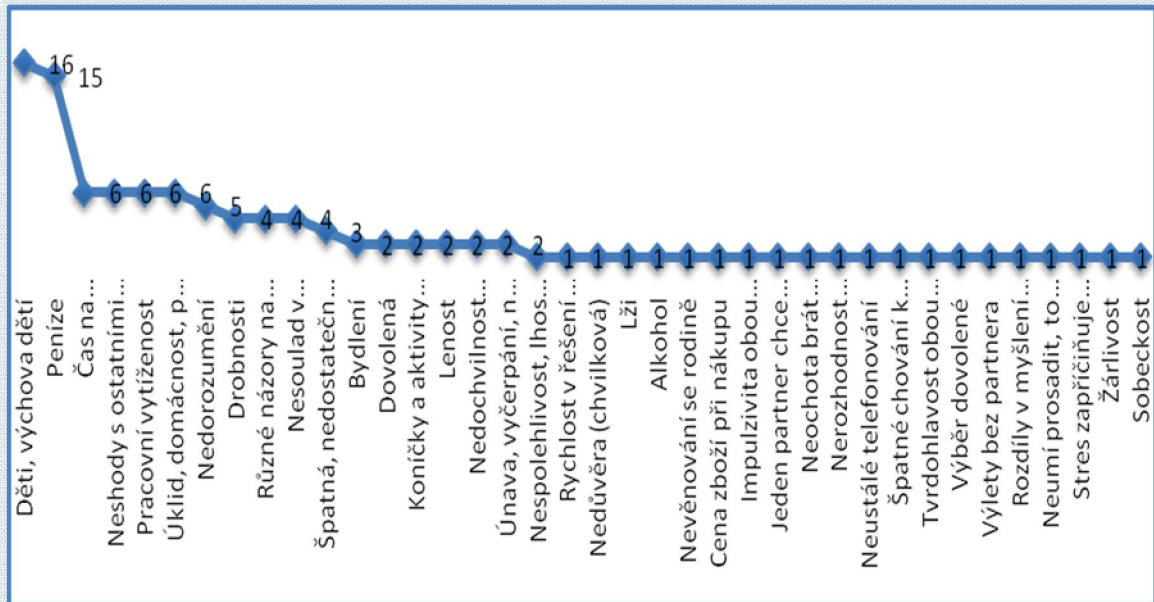
Otázka č. 12: Uved'te, co je nejčastějším důvodem neshod mezi Vámi a manželem/kou, partnerem/kou.

V níže uvedené tabulce je uveden výčet nejčastěji se vyskytujících neshod mezi manželi a partnery. Vzhledem k tomu, že respondenti uváděli vícero možností, tyto jsem sečetla a vnesla do níže uvedené tabulky. Absolutní četnost vychází celkem ze 165. 16 % uvedlo jako nejčastější důvody neshod mezi manželi/partnery děti, výchovu dětí, u 15 % jsou to peníze, u 6 % čas na rodinu, trávení volného času, u 6 % neshody s ostatními členy rodiny (převážně tchýně), u 6 % pracovní vytíženost, u 6 % úklid, domácnost, pole, nepořádek, u 5 % nedorozumění, u 4 % drobnosti, u 4 % různé názory na řešení problému, u 4 % nesoulad v sexuálním životě, u 3 % špatná nebo nedostatečná komunikace, u 3% bydlení, u 3 % dovolená, u 3% koníčky a aktivity obou partnerů, u 3% lenost, u 3 % nedochvilnost manžela/ky, partnera/ky, u 3% únava, vyčerpání, nedostatek spánku, u 2 % nespolehlivost, lhostejnost, nezodpovědnost, u 2% rychlost v řešení problémů, u 2 % nedůvěra (chvilková), u 2% lži, u 2% alkohol, 2 % nevěnování se rodině a u 1 % jsou nejčastější důvody cena zboží při nákupu, impulzivita obou partnerů, jeden partner chce řešit problém okamžitě a druhý potřebuje delší čas, neochota brát ohledy na členy rodiny, nerozhodnost manžela/ky, partnera/ky, neustálé telefonování, špatné chování k manželce/partnerce a dítěti, tvrdohlavost obou manželů/partnerů, výběr dovolené, výlety bez partnera, rozdíly v myšlení muže a ženy, neumí prosadit to, co chce, stres zapříčiňuje neadekvátní reakce, žárlivost a sobeckost.

Tab. 12. Uveďte, co je nejčastějším důvodem neshod mezi Vámi a manželem/kou, partnerem/kou.

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost v
Děti, výchova dětí	26	16
Peníze	24	15
Čas na rodinu, trávení volného času	9	6
Neshody s ostatními členy rodiny (převážně tchýně)	9	6
Pracovní vytíženost	9	6
Úklid, domácnost, pole, nepořádek	9	6
Nedorozumění	8	5
Drobnosti	7	4
Různé názory na řešení problému	7	4
Nesoulad v sexuálním životě	6	4
Špatná, nedostatečná komunikace	5	3
Bydlení	4	3
Dovolená	3	3
Koníčky a aktivity obou partnerů	3	3
Lenost	3	3
Nedochvilnost manžela/ky, partnera/ky	3	3
Únava, vyčerpání, nedostatek spánku	3	3
Nespolehlivost, lhostejnost, nezodpovědnost	2	2
Rychlost v řešení problémů	2	2
Nedůvěra (chvilková)	2	2
Lži	2	2
Alkohol	2	2
Nevěnování se rodině	2	2
Cena zboží při nákupu	1	1
Impulzivita obou partnerů	1	1
Jeden partner chce řešit problém okamžitě, druhý potřebuje delší čas	1	1
Neochota brát ohledy na členy rodiny	1	1
Nerozhodnost manžela/ky, partnera/ky	1	1
Neustálé telefonování	1	1
Špatné chování k manželce/partnerce a dítěti	1	1
Tvrdohlavost obou manželů/partnerů	1	1
Výběr dovolené	1	1
Výlety bez partnera	1	1
Rozdíly v myšlení muže a ženy	1	1

Neumí prosadit, to co chce	1	1
Stres zapříčiňuje neadekvátní reakce	1	1
Žárlivost	1	1
Sobeckost	1	1

Obr. 12. Uved'te, co je nejčastějším důvodem neshod mezi Vámi a manželem/kou, partnerem/kou.

Komentář: Vzhledem k tomu, že někteří respondenti uvedli více důvodů neshod mezi manžely/partnery, nejen jeden, tyto důvody jsem pomocí čárkovací metody zpracovala v programu excel a z výsledků je zřejmé, že mezi ty úplně nejčastější patří neshody ve výchově dítěte/dětí a finanční situace rodiny (tedy peníze). Tyto se vyskytovali ze všech nejvíce.

Otázka č. 13: Uved'te, co je nejčastějším důvodem neshod mezi Vámi a dítětem/děťmi.

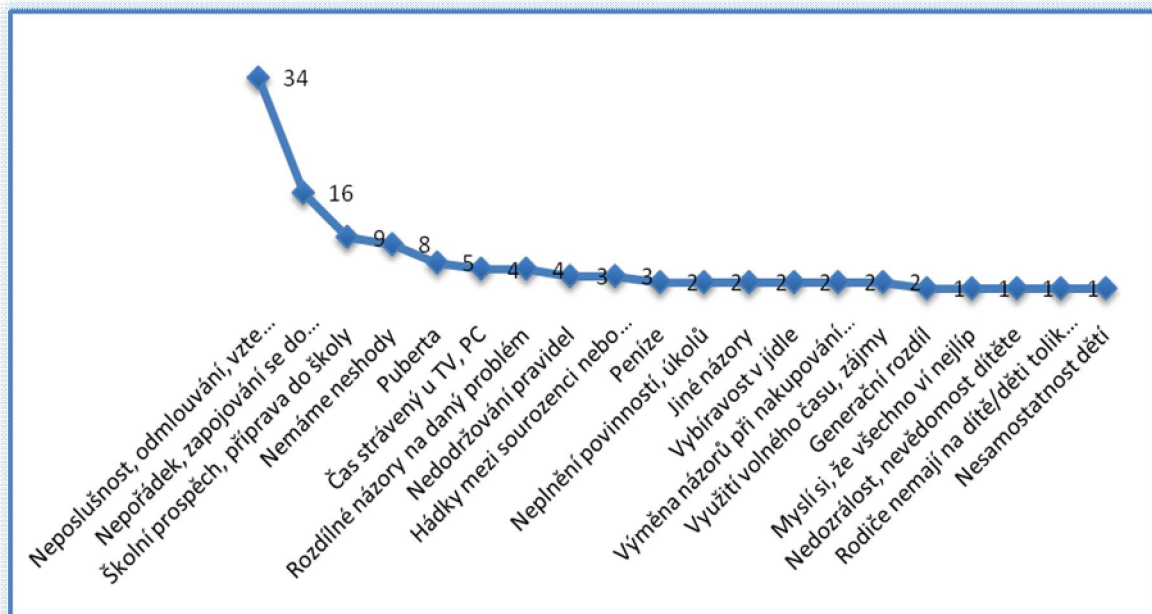
Vzhledem k tomu, že většina respondentů má děti v předškolním období, tomuto odpovídají nejčastější důvody neshody mezi rodiči a dítětem. Pouze 8 % respondentů uvedlo, že nemají neshody se svými dětmi, a to tedy hlavně proto, že jsou ještě příliš malé. U 34 % respondentů jsou nejčastější neshody týkající se neposlušnosti, odmítání, vztekání a umíněnosti, u 16 % je to nepořádek a zapojování se do domácích prací, u 9 % školní prospěch, příprava do školy, u 5 % puberta, u 4 % čas strávený u TV, PC, u 4 % rozdílné názory na daný problém, u 3 % nedodržování pravidel, u 3 % hádky mezi sourozenci nebo jinými dětmi, u 2 % peníze, u 2 % neplnění povinností a úkolů, u 2 % jiné názory, u 2 %

vybíravost v jídle, u 2 % výměna názorů při nakupování čehokoliv, u 2 % využití volného času, zájmy a 1 % uvádí nejčastější důvody neshody v generačním rozdílu, myslí si, že všechno ví nejlíp, nedozrállost, nevědomost dítěte a málo času rodičů na trávení společného volného času s dítětem/děťmi.

Tab. 13. Uved'te, co je nejčastějším důvodem neshod mezi Vámi a dítětem/děťmi.

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Neposlušnost, omlouvání, vztekání, umíněnost,	42	34
Nepořádek, zapojování se do domácích prací	19	16
Školní prospěch, příprava do školy	11	9
Nemáme neshody	10	8
Puberta	6	5
Čas strávený u TV, PC	5	4
Rozdílné názory na daný problém	5	4
Nedodržování pravidel	4	3
Hádky mezi sourozenci nebo jinými dětmi	3	3
Peníze	2	2
Neplnění povinností, úkolů	2	2
Jiné názory	2	2
Vybíravost v jídle	2	2
Výměna názorů při nakupování čehokoliv	2	2
Využití volného času, zájmy	2	2
Generační rozdíl	1	1
Myslí si, že všechno ví nejlíp	1	1
Nedozrállost, nevědomost dítěte	1	1
Rodiče nemají na dítě/děti tolik času, kolik by si představovalo/i	1	1
Nesamostatnost dětí	1	1

Obr. 13. Uved'te, co je nejčastějším důvodem neshod mezi Vámi a dítětem/děťmi.

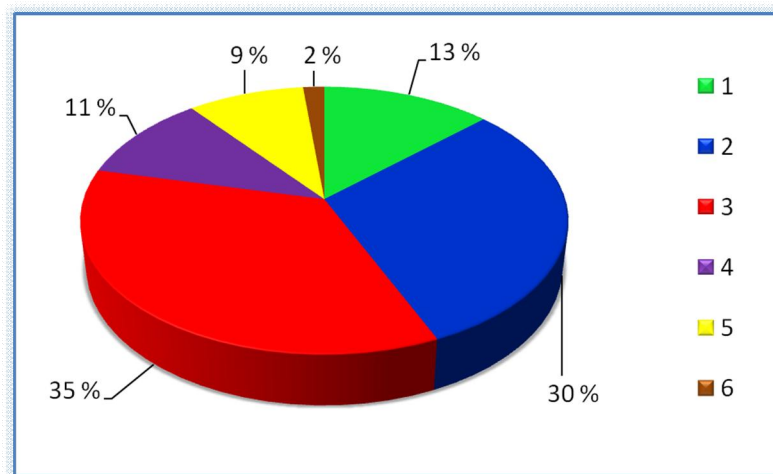
Komentář: Tato zjištění odpovídají věku dítěte/děti respondentů, kteří se zúčastnili výzkumu. Převážná většina je v období předškolním či v období mladší školní dospělosti, jak je uvedeno v otázce č. 3., takže mezi nejčastější neshody patří neposlušnost, odmouvání, vztekání a umíněnost. Jelikož respondenti opět uvedli více důvodů neshod, tyto jsem pomocí čárkovací metody za použití programu excel rozčlenila a výsledkem jsou výše uvedená zjištění.

Otázka č. 14: Jste spokojení s Vaší rodinnou finanční situací, se svým bydlením a s vybavením svého bytu/domu?

Na škále od 1 do 6, kdy 1 znamenalo, že jsou nanejvýš spokojení a 6, že nejsou vůbec spokojení se svou rodinnou finanční situací, uvedlo 35 % respondentů 3, z čehož soudím, že jsou spokojení, ale mohlo by to být výrazně lepší, 30 % uvedlo 2, což usuzuji, že spokojeni jsou, ale vždy je trošku co zlepšit, 13 % uvedlo 1, tyto jsou maximálně spokojeni, 11 % uvedlo 4, z čehož usuzuji, že jsou nespokojeni, 9 % uvedlo 5, tyto jsou více nespokojeni a jen 2 % uvedli, že jsou maximálně nespokojeni.

Tab. 14. Jste spokojení s Vaší rodinnou finanční situací, se svým bydlením a s vybavením svého bytu/domu?

Škála	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
1	16	13
2	37	30
3	43	35
4	13	11
5	11	9
6	2	2

Obr. 14. Jste spokojení s Vaší rodinnou finanční situací, se svým bydlením a s vybavením svého bytu/domu?

Komentář: Jak vyplynulo z dosavadních výsledků výzkumu, mezi nejčastější důvody neshod mezi manžely/partnery patří finanční situace rodiny, a také je to nejčastější důvod krátkodobého narušení funkčnosti rodiny. I přesto více jak polovina respondentů uvedla, že je se svou finanční situací téměř spokojena. Mezi nespokojené patří 26 respondentů, což je poměrně dosti vysoké zastoupení při tak malém počtu respondentů. Ale jak jsem již uvedla, může to být zapříčiněno tím, že většina respondentů má dítě/děti v předškolním období, a to ještě do 3 let věku dítěte, tudíž je jeden z rodičů je závislý na pobírání rodičovského příspěvku, čímž se rodina může dostat do finančních obtíží.

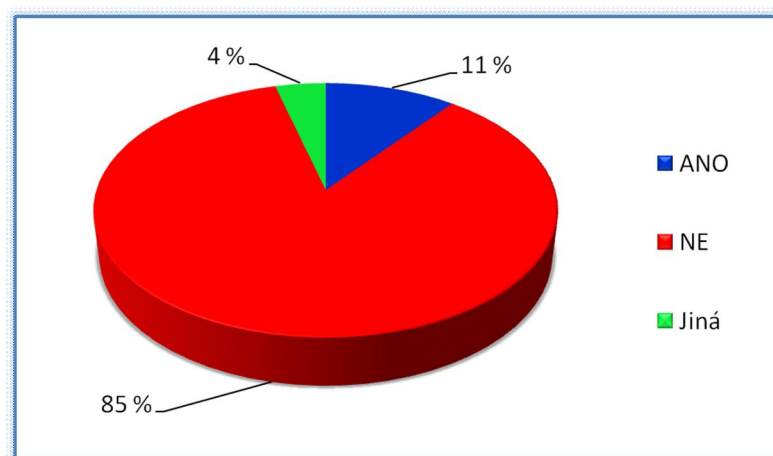
Otázka č. 15: Využili jste při narušení funkčnosti Vaší rodiny odbornou pomoc?

Vzhledem k tomu, že u více jak poloviny respondentů nedošlo k narušení funkčnosti rodiny, je zřejmé i s tabulky i s grafu, že u 85 % nebyla využita odborná pomoc, u 11 % respondentů byla využita odborná pomoc a u 4 % byla uvedena jiná odpověď, a to

převážně, že se nevyskytla příčina, tudíž nebyla vyhledávána pomoc, jen jeden respondent uvedl, že má sourozence psychologa, tudíž nevyhledává odbornou pomoc.

Tab. 15. Využili jste při narušení funkčnosti Vaší rodiny odbornou pomoc?

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	13	11
Ne	104	85
Jiné	5	4

Obr. 15. Využili jste při narušení funkčnosti Vaší rodiny odbornou pomoc?

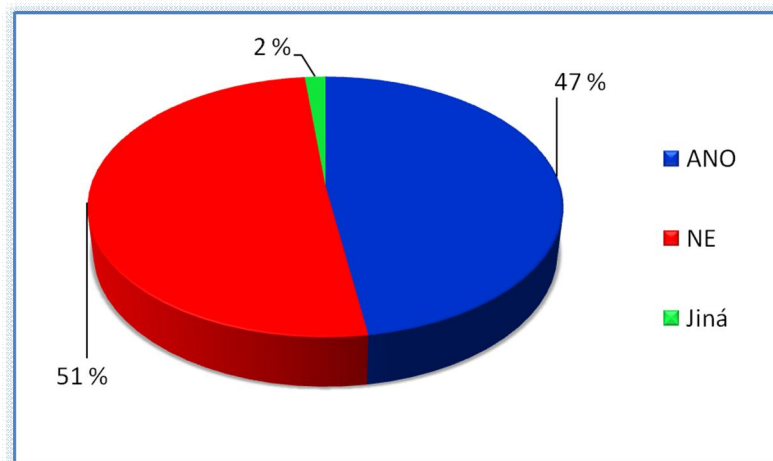
Komentář: Usuzuji, že když se u téměř poloviny respondentů nevyskytla příčina, která by narušila funkčnost jejich rodiny, neměli rodiče důvod využít odborné pomoci.

Otázka č. 16: Nastala ve Vašem dětství nebo pozdějším věku, kdy jste ještě žil/a se svými rodiči, porucha funkce rodiny ze strany Vašich rodičů, která by Vás trvale poznamenala?

Jak vyplývá z níže uvedené tabulky a grafu, u 51 % respondentů nedošlo v jejich dětství či pozdějším věku k narušení funkčnosti rodiny ze strany jejich rodičů, které by je poznamenalo, u 47 % došlo k takovému narušení a 2 % uvedli jinou odpověď, a to, že nebylo takové narušení funkčnosti a jeden uvedl, že jeho rodiče jsou vzorem spokojeného manželství.

Tab. 16. Nastala ve Vašem dětství nebo pozdějším věku, kdy jste ještě žil/a se svými rodiči, porucha funkce rodiny ze strany Vašich rodičů, která by Vás trvale poznamenala?

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	58	47
Ne	62	51
Jiné	2	2

Obr. 16. Nastala ve Vašem dětství nebo pozdějším věku, kdy jste ještě žil/a se svými rodiči, porucha funkce rodiny ze strany Vašich rodičů, která by Vás trvale poznamenala?

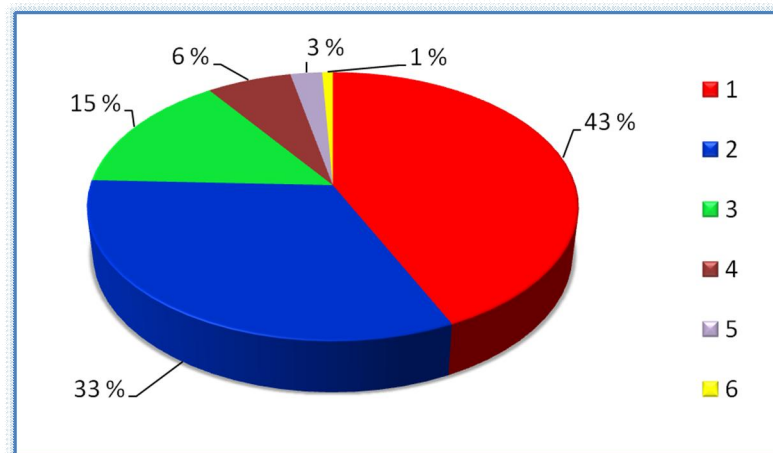
Komentář: Je zarážející, kolik rodičů uvedlo, že je trvale poznamenalo narušení funkčnosti rodiny, ke kterému došlo ze strany jejich rodičů v době, kdy s nimi ještě žili. K této otázce zaujalo kladný postoj 58 respondentů. Což je téměř polovina. Mohu se tedy domnívat, že tito respondenti mají snahu o udržení funkční rodiny, aby jejich děti nemuseli zažít to samé, co museli oni sami.

Otázka č. 17: Jaké máte vztahy se svými příbuznými?

Na škále od 1 do 6, kdy 1 znamenalo, že mají velmi dobré vztahy a 6, že mají velmi špatné vztahy se svými příbuznými, uvedlo 43 % respondentů 1, což znamená, že mají velmi dobré vztahy, 33 % uvedlo 2, což znamená, že vztahy jsou dobré, 15 % respondentů uvedlo 3, z čehož usuzuji, že vztahy jsou relativně dobré, ale mohli by být lepší, 6 % uvedlo 4, takže jejich vztahy s příbuznými jsou špatné, 2 % uvedli 5, vztahy jsou dosti špatné a 1 % uvedlo 6 a ti mají vztahy s příbuznými velmi špatné.

Tab. 17. Jaké máte vztahy se svými příbuznými?

Škála	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
1	52	43
2	40	33
3	18	15
4	8	6
5	3	2
6	1	1

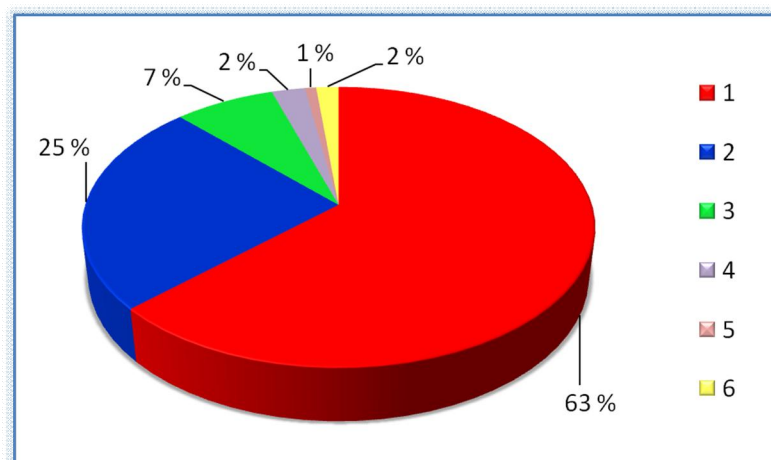
Obr. 17. Jaké máte vztahy se svými příbuznými?

Otázka č. 18: Oslavujete jako rodina společně narozeniny a svátky členů rodiny, významné jubilea či životní události?

Na škále od 1 do 6, kdy 1 znamenalo, že oslavují pravidelně a 6, že neoslavují vůbec, uvedlo 63 % respondentů 1, takže oslavují narozeniny pravidelně, 25 % uvedlo 2, ti oslavují, ale ne zcela pravidelně, u 7 % byla uvedena 3, tito oslavují zřídka, u 2 % byla uvedena 4, tito převážně neoslavují, u 1 % byla uvedena 5, tito neoslavují a u 2 % byla uvedena 6 a tito neoslavují narozeniny a svátky členů rodiny vůbec.

Tab. 18. Oslavujete jako rodina společně narozeniny a svátky členů rodiny, významné jubilea či životní události?

Škála	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
1	77	63
2	30	25
3	9	7
4	3	2
5	1	1
6	2	2

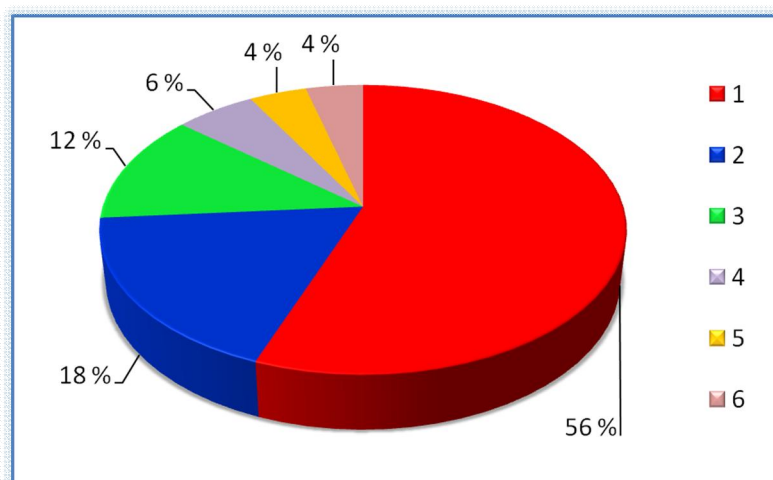
Obr. 18. Oslavujete jako rodina společně narozeniny a svátky členů rodiny, významné jubilea či životní události?

Otázka č. 19: Jak silně dbáte jako rodina na dodržování tradic (Velikonoce, Vánoce, Mikuláš...)?

Na škále od 1 do 6, kdy 1 znamená, že dodržují pravidelně a 6, že nedodržují vůbec tradice, uvedlo 56 % respondentů 1, takže dodržují tradice pravidelně, u 18 % byla uvedena 2, občas dodržují, u 12 % byla uvedena 3, tito zřídka dodržují tradice, u 6 % byla uvedena 4, tito tradice téměř nedodržují, u 4 % byla uvedena 5, což znamená, že tradice převážně nedodržují a u 4 % byla uvedena 6 a tito respondenti tradice nedodržují vůbec.

Tab. 19. Jak silně dbáte jako rodina na dodržování tradic (Velikonoce, Vánoce, Mikuláš...)?

Škála	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
1	68	56
2	22	18
3	15	12
4	7	6
5	5	4
6	5	4

Obr. 19. Jak silně dbáte jako rodina na dodržování tradic (Velikonoce, Vánoce, Mikuláš...)?

Komentář: Otázky 17, 18 a 19 byly do dotazníku vloženy pro dokreslení funkčnosti dnešních rodin, zda mají snahu udržovat vztahy se svými příbuznými, zda oslavují společně narozeniny, svátky a jiné životní události, a také mne zajímalo, zda dodržují tradice. Velmi příjemné zjištění je, že u všech tří otázek se většina respondentů zařadila na škále od 1 do 3. Respondenti, kteří se na škále zařadili na stupnici od 4 do 6, nelze považovat za nefunkční členy rodiny, pouze pro ně některá ze tří uvedených otázek nemá v životě žádnou vypovídající hodnotu. Takové rodiny však rozhodně nelze považovat za nefunkční.

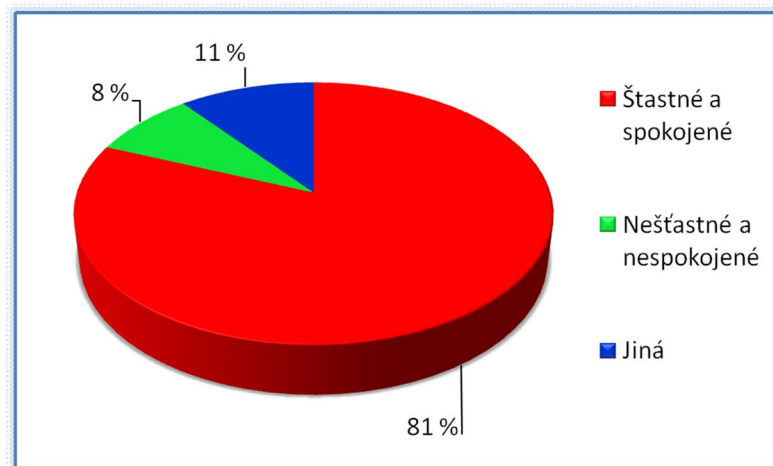
Otázka č. 20: Vaše rodinné soužití považujete za:

Při pohledu na níže uvedenou tabulku zjistíme, že 81 % respondentů považuje své rodinné soužití za šťastné a spokojené, pouze 8 % jej pokládá za nešťastné a nespokojené a 11 % uvedlo jinou odpověď, kde bylo převážně uvedeno, že je to občas šťastné a spokojené a občas zase nešťastné a nespokojené, jiní uvedli, že je průměrné, či relativně dobře fungující.

Tab. 20. Vaše rodinné soužití považujete za:

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Šťastné a spokojené	99	81
Nešťastné a nespokojené	10	8
Jiné	13	11

Obr. 20. Vaše rodinné soužití považujete za:

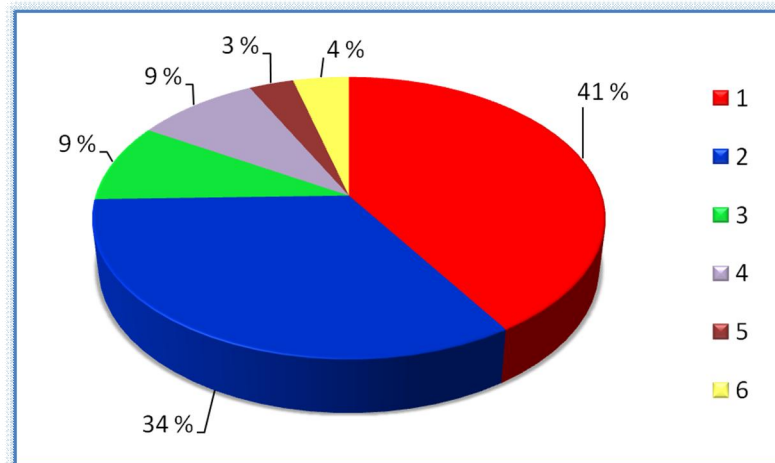
Komentář: Jak již vyplynulo z předchozích otázek, převážná většina respondentů žije ve funkční rodině, a tudíž i hodnocení soužití považuje téměř většina za šťastné a spokojené.

Otázka č. 21: Povídáte si doma se svým manželem/kou partnerem/kou o každodenních zážitcích, zkušenostech, problémech, setkáních, o politické situaci, o článkách v novinách, o akcích ve Vašem bydlišti aj.?

Na škále od 1 do 6, kdy 1 znamenalo, že si povídají každý den a 6, že si nepovídají vůbec, uvedlo 41 % respondentů typ 1, z čehož vyplývá, že si povídají každý den, 34 % respondentů uvedlo 2, takže si povídají, ale občas, 9 % uvedlo 3, tito si povídají velmi zřídka, 9 % uvedlo 4, tito si nepovídají, 3 % uvedlo 5, tito si téměř vůbec nepovídají a 4 % uvedlo 6 a tito respondenti si vůbec doma nepovídají o svých každodenních zážitcích, zkušenostech, problémech a setkáních, ba ani o politické situaci, o článkách v novinách, o akcích v jejich bydlišti, nejspíš tedy o ničem.

Tab. 21. Povídáte si doma se svým manželem/kou partnerem/kou o každodenních zážitcích, zkušenostech, problémech, setkáních, o politické situaci, o člancích v novinách, o akcích ve Vašem bydlišti aj.?

Škála	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
1	50	41
2	41	34
3	11	9
4	11	9
5	4	3
6	5	4

Obr. 21. Povídáte si doma se svým manželem/kou partnerem/kou o každodenních zážitcích, zkušenostech, problémech, setkáních, o politické situaci, o člancích v novinách, o akcích ve Vašem bydlišti aj.?

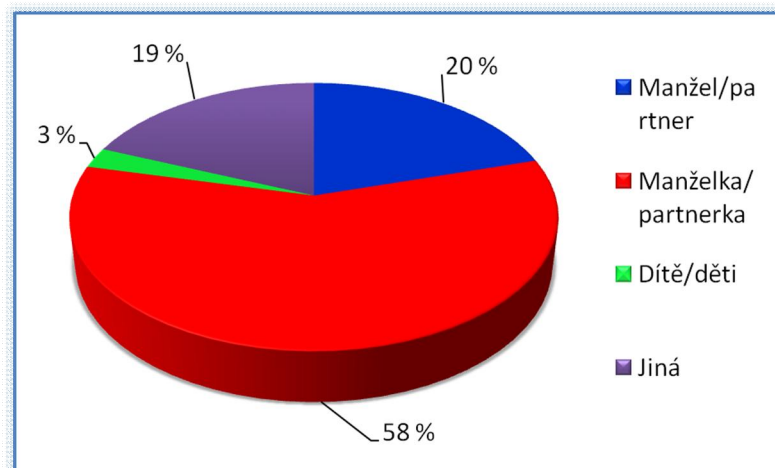
Komentář: Tato otázka byla do dotazníku vložena jako jeden z ukazatelů funkčnosti rodiny. Jak vyplynulo z odpovědí respondentů, převážná většina se opět zařadila na škále od 1 do 3. Opět však nelze považovat respondenty, kteří se na škále zařadili od 4 do 6, za nefunkční členy rodiny, opět se můžeme jednat o partnery, kterým takový způsob soužití vyhovuje a nemají potřebu povídat si se svým manželem/kou partnerem/kou.

Otázka č. 22: Při vzniku problému ve Vaší rodině iniciuje vyřešení spíše:

Vyřešení problémů v rodině iniciuje podle níže uvedené tabulky a grafického znázornění u 58 % manželka/partnerka, u 21 % manžel/partner, u 2 % je to dítě/děti a v 19 % byla uvedena jiná odpověď, a to převážně, že se na vyřešení podílejí oba dva společně, celá rodina anebo je to tzv. jak kdy, jak kdo, podle toho čeho se to týká.

Tab. 22. Při vzniku problému ve Vaší rodině iniciuje vyřešení spíše:

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Manžel/partner	25	21
Manželka/partnerka	71	58
Dítě/děti	3	2
Jiné	23	19

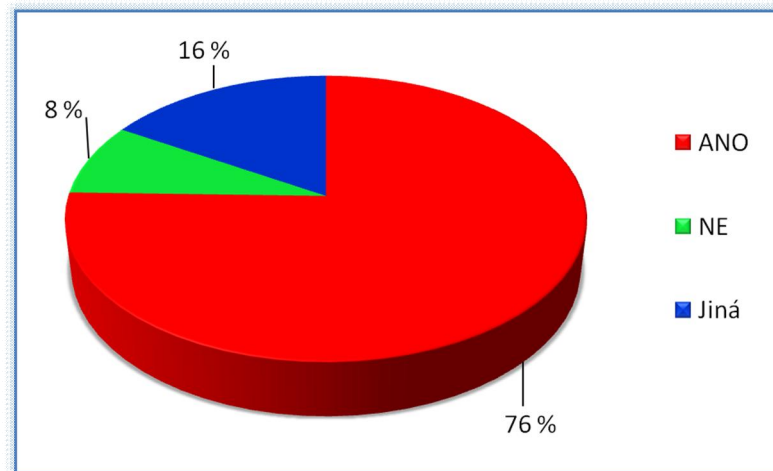
Obr. 22. Při vzniku problému ve Vaší rodině iniciuje vyřešení spíše:

Otázka č. 23: Jste schopni s manželem/kou partnerem/kou vyřešit problém bez větších hádek?

Bez větších hádek je schopno vyřešit problém 76 % respondentů, u 8 % nelze vyřešit takto problém a u 16 % byla uvedena odpověď jiná, a to buď, že občas ano a občas ne, záleží na daném problému, někteří uvedli, že raději ustoupí, jiní to řeší mlčením a jeden respondent uvedl, že nyní už nelze cokoliv vyřešit.

Tab. 23. Jste schopni s manželem/kou partnerem/kou vyřešit problém bez větších hádek?

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	92	76
Ne	10	8
Jiné	20	16

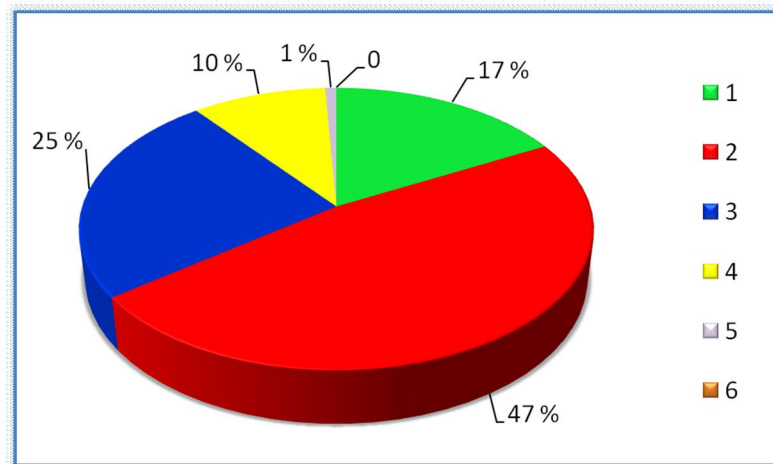
Obr. 23. Jste schopni s manželem/kou partnerem/kou vyřešit problém bez větších hádek?

Otázka č. 24: Uved'te na škále, jak rychle řešíte problémy.

Na škále od 1 do 6, kdy 1 znamenalo, že problémy vyřeší ihned a 6, že je neřeší vůbec, uvedlo 48 % respondentů 2, což znamená, že problémy řeší téměř ihned, 25 % uvedlo 3, takže problémy řeší nepružně, delší dobu, 17 % uvedlo 1, tito řeší problémy ihned, 10 % uvedlo 4, tito problémy neřeší, 1 % uvedlo 5, tito problémy téměř vůbec neřeší a nikdo neuvedl 6, že by problémy neřešil vůbec.

Tab. 24. Uved'te na škále, jak rychle řešíte problémy.

Škála	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
1	21	17
2	58	48
3	30	25
4	12	10
5	1	1
6	0	0

Obr. 24. Uvedte na škále, jak rychle řešíte problémy.

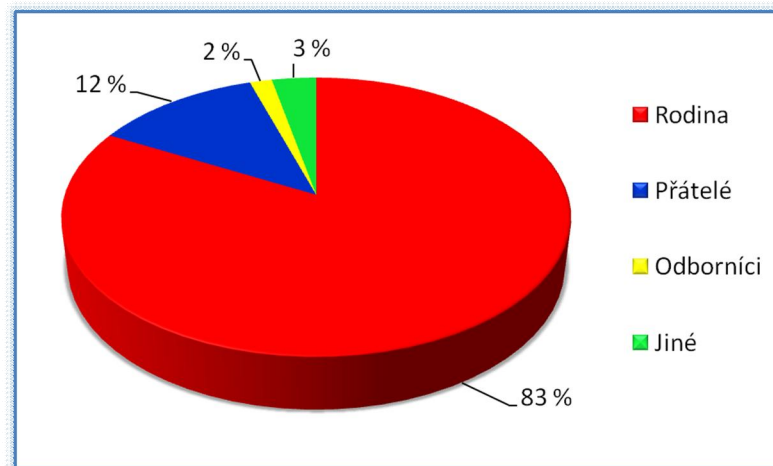
Komentář: Otázky 22, 23 a 24 poukazují na řešení problémů mezi manžely/partnery. Vyřešení vzniklého problému iniciuje převážně manželka/partnerka, domnívám se však, že kdyby se vyplnění dotazníku zúčastnila polovina žen a polovina mužů, mohla bych dospět k jiným výsledkům. Jinou odpověď u otázky č. 22 využilo 23 respondentů, kteří většinou uváděli, že se na vyřešení problému podílejí oba dva společně nebo je to tzv. jak kdy. Problémy bez hádek zvládá vyřešit opět valná většina respondentů a rychlost řešení jejich vzniklých problémů se na škále pohybuje převážně od 1 do 3. Výsledky jsou tedy velmi příznivé.

Otázka č. 25: Kdyby se Vaše rodina dostala do vážnějších problémů jakéhokoliv typu, kdo by Vám jako první poskytl pomoc?

Velká většina respondentů, přesněji 83 % uvedla, že by jim v případě problémů poskytla pomoc rodina, u 12 % by pomohli přátelé, u 2 % odborníci a 3 % uvedli jinou odpověď, kde bylo převážně nevím nebo nikdo.

Tab. 25. Kdyby se Vaše rodina dostala do vážnějších problémů jakéhokoliv typu, kdo by Vám jako první poskytl pomoc?

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Rodina	101	83
Přátelé	15	12
Odborníci	2	2
Jiné	4	3

Obr. 25. Kdyby se Vaše rodina dostala do vážnějších problémů jakéhokoliv typu, kdo by Vám jako první poskytl pomoc?

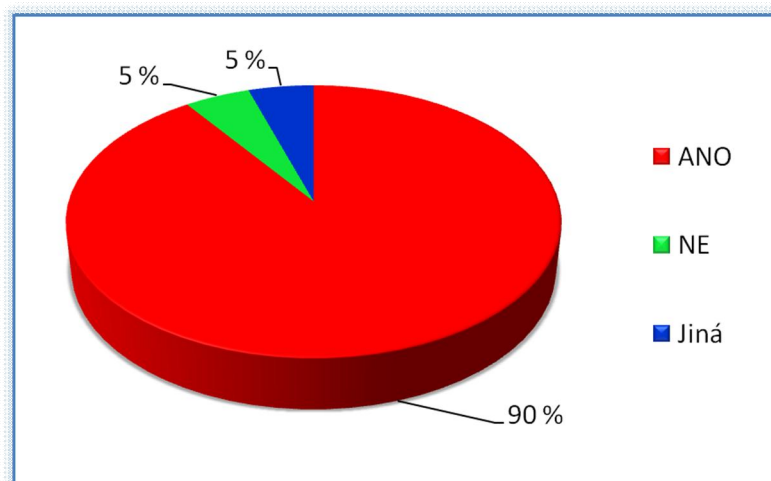
Komentář: Z odpovědí respondentů je zřejmé, že podporu a pomoc v obtížích by většina z nich hledala u rodiny. Rodina a její prostředí je tedy pro většinu z nás nepostradatelná.

Otázka č. 26: Jste spokojeni s dosavadní výchovou Vašeho dítěte/Vašich dětí?

V 90 % odpovědí od respondentů je uvedeno, že jsou spokojeni s výchovou svých dětí, pouze 5 % uvedlo, že spokojeni nejsou a 5 % uvedlo odpověď jinou, a to, že si myslí, že ano, ale chtěli by být důslednější nebo o sobě pochybují a jeden respondent uvedl, že rodič bude mít vždy pocit, že může udělat víc.

Tab. 26. Jste spokojeni s dosavadní výchovou Vašeho dítěte/Vašich dětí?

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	110	90
Ne	6	5
Jiná	6	5

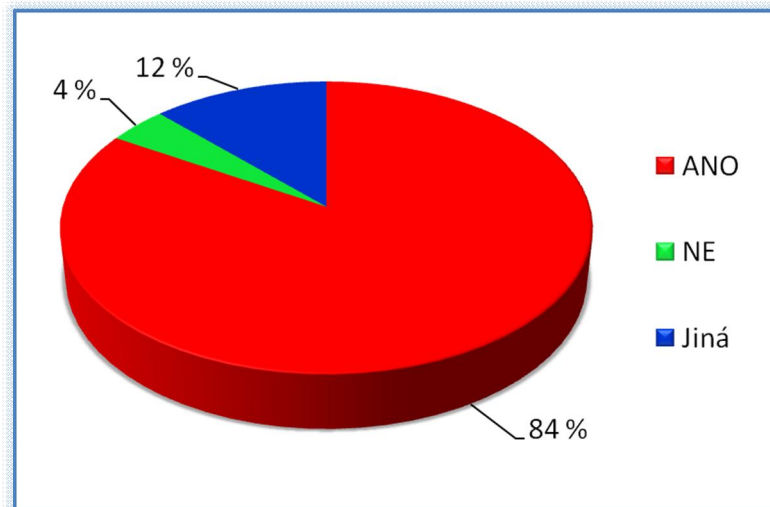
Obr. 26. Jste spokojeni s dosavadní výchovou Vašeho dítěte/Vašich dětí?

Otázka č. 27: Myslíte si, že jste dobrým rodičem a Vaše dítě ve Vás může mít svůj budoucí vzor?

Z tabulky a grafu je patrné, že 84 % respondentů si myslí, že jsou dobrými rodiči a jejich dítě v nich má vzor, pouze 4 % uvedli, že ne a 12 % respondentů uvedlo jinou odpověď, převážně, že se snaží a doufají, že tomu tak je.

Tab. 27. Myslíte si, že jste dobrým rodičem a Vaše dítě ve Vás může mít svůj budoucí vzor?

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	102	84
Ne	5	4
Jiná	15	12

Obr. 27. *Myslíte si, že jste dobrým rodičem a Vaše dítě ve Vás může mít svůj budoucí vzor?*

Komentář: Otázky 26 a 27 sloužily jako odlehčující, aby respondent nebyl zatěžován stále náročnými a pro výzkum podstatnými otázkami. Kladné odpovědi v takové míře se daly předem předpokládat.

Otázka č. 28: Myslíte si, že jste dobrým manželem/kou partnerem/kou? A proč?

Dobrym manželem/manželkou partnerem/kou si myslí, že je 82 % respondentů, 8 % si myslí, že nejsou a 10 % uvedlo jinou odpověď, a to převážně, že si snad myslí, že ano, že by to mohlo být lepší, že se snaží nebo že pro svého manžela/ku partnera/ku jsou dobrými, ale pro jiného by nebyli.

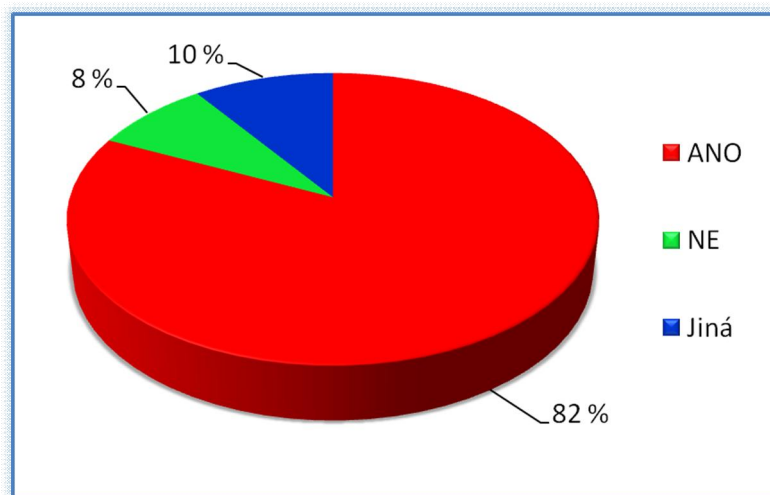
Na odpověď proč si myslí, že jsou nebo nejsou dobrými manželi/partnery uvedlo 28 % respondentů různou odpověď např. že neví, nebo že dělají co umí, nebo že nejsou dokonalí atd., 12 % uvedlo, že jsou tolerantní, 8 % komunikativní, starostliví, vnímaví, chápaví a obětaví, 7 % spolehliví, 5 % že jsou schopni se domluvit, ustoupit, kompromisu, 3 % respondentů uvedli následující důvody, a to aktivní řešení problémů, nezakazují partnerovi koníčky, stýkání se s přáteli, milují svého manžela/ku partnera/ku, rodinu, věrnost, umění naslouchat, manžel si nestěžuje, 2 % respondentů uvedlo, že jeden partner je hádavý a druhý je opačné povahy, takže se akceptují, věřím manželovi/ce partnerovi/ce, jsem nekonfliktní, vzájemná podpora, diskutujeme, mluvíme spolu, podpora manžela/ky partnera/ky, nerozhodnost a 1 % respondentů uvedlo, že vlastní stres přenáší domů, není oporou, je oporou pro celou rodinu, snaží se vidět věci reálně, velkou část času věnuje dětem a rodině,

pro manžela/ku partnera/ku udělám vše, vydržím toho hodně, nehádám se, ale nyní již došla má trpělivost, povzbudím, ocením, upřímnost, není čas na to, abch mohla některé věci dělat lépe, než dělám doposud, trpělivost, dobrá kuchařka, oboustranná komunikace a kompromis, maximální snaha o maximální spokojenost, manželství je v rozpadu, nemám zájem nic řešit, nemáme ideální manželství a pro svého manžela/ku partnera/ku jsem dobrá, ale jiný by mě nesnesl.

Tab. 28. *Myslíte si, že jste dobrým manželem/kou partnerem/kou?*

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	100	82
Ne	10	8
Jiná	12	10

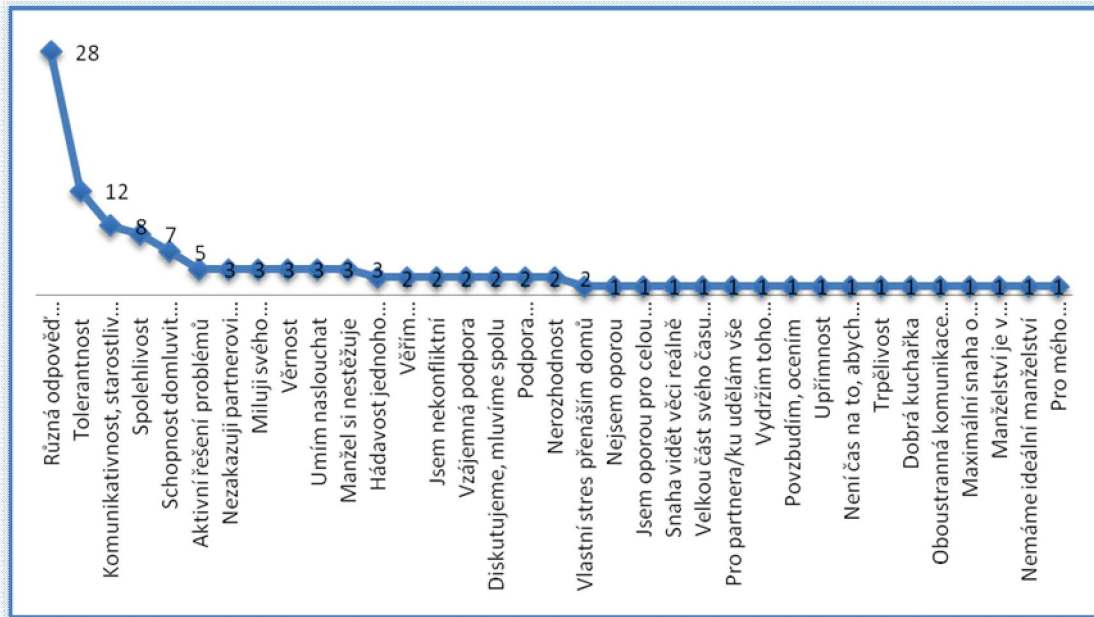

Obr. 28. *Myslíte si, že jste dobrým manželem/kou partnerem/kou?*

Tab. 28. a) Proč si myslíte, že jste nebo nejste dobrým manželem/manželkou, partnerem/partnerkou?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Různá odpověď (nevím, dělám, co umím, nikdo není dokonalý aj.)	34	28
Tolerantnost	14	12
Komunikativnost, starostlivost, vnímavost, chápavost, obětavost	10	8
Spolehlivost	8	7
Schopnost domluvit se, ustoupit, kompromis	6	5
Aktivní řešení problémů	4	3
Nezakazuji partnerovi koníčky, stýkání se s přáteli	3	3
Miluji svého manžela/ku, partnera/ku, rodinu	3	3
Věrnost	3	3
Umím naslouchat	3	3
Manžel si nestěžuje	3	3
Hádavost jednoho manžela/partnera, druhý je opačné	2	2
Věřím manželovi/ce, partnerovi/ce	2	2
Jsem nekonfliktní	2	2
Vzájemná podpora	2	2
Diskutujeme, mluvíme spolu	2	2
Podpora manžela/ky, partnera/ky	2	2
Nerozhodnost	2	2
Vlastní stres přenáším domů	1	1
Nejsem oporou	1	1
Jsem oporou pro celou rodinu	1	1
Snaha vidět věci reálně	1	1
Velkou část svého času věnuji dětem a manželovi/ce	1	1
Pro partnera/ku udělám vše	1	1
Vydržím toho hodně, nehádám se, ale již mi došla trpělivost	1	1
Povzbudím, ocením	1	1
Upřímnost	1	1
Není čas na to, abych mohla některé věci dělat lépe, než	1	1
Trpělivost	1	1
Dobrá kuchařka	1	1

Oboustranná komunikace a kompromis	1	1
Maximální snaha o maximální spokojenost	1	1
Manželství je v rozpadu, nemám zájem to řešit	1	1
Nemáme ideální manželství	1	1
Pro mého manžela/partnera jsem dobrá, ale jiný by mě nesnesl	1	1

Obr. 28.a) Proč si myslíte, že jste nebo nejste dobrým manželem/manželkou, partnerem/partnerkou?

Komentář: Tato otázka byla opět pro respondenta odlehčující. Dalo se předpokládat, že převážná většina je přesvědčena, že je dobrým manželem/kou partnerem/kou. Při zjištění proč si to myslí, uvedlo nejvíce respondentů, neurčitou odpověď, a to, myslím, že ano, ale posoudit to musí jiný, snad ano, dělám, co umím aj. a poté se nejčastěji vyskytovala tolerantnost a následovala vnímavost, obětavost, chápavost, starostlivost, komunikativnost. Vzhledem k tomu, že jeden respondent uvedl i vícero odpovědí, tyto jsem rozčlenila za pomoci programu excel a výsledky jsem zanesla do tabulky č. 28. a).

Otázka č. 29: Které tresty při výchově dítěte/děti nejčastěji používáte?

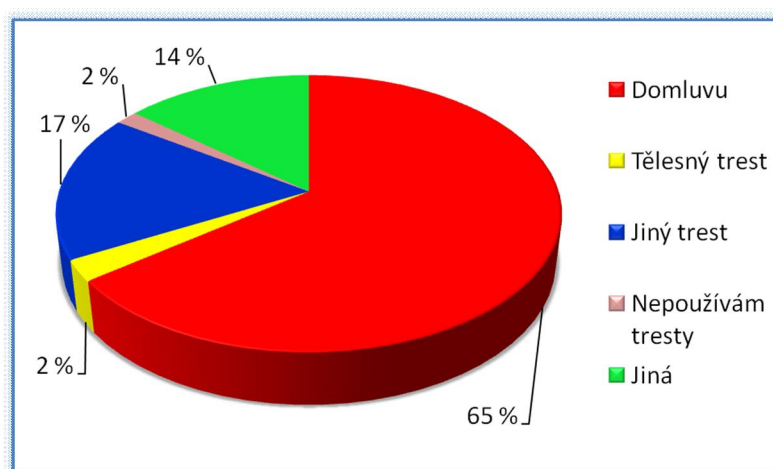
Zde opět musím zmínit, že převážná většina respondentů má dítě v předškolním období a od toho se odvíjí jejich používané tresty.

Při výchově dětí používá 65 % respondentů domluvu, 17 % respondentů jiný trest (např. zákaz TV, PC aj.), 2 % používají tělesné tresty, 2 % nepoužívají tresty vůbec a 14 % uvedlo

jinou odpověď, a to převážně, že používají kombinaci uvedených trestů a jiní používají tresty přiměřeně věku dítěte. Jeden respondent uvedl, že netrestá, ale vychovává.

Tab. 29. Které tresty při výchově dítěte/děti nejčastěji používáte?

Druhy trestu	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Domluvu	79	65
Tělesný trest	3	2
Jiný trest (zákaz TV, PC...)	21	17
Nepoužívám tresty	2	2
Jiné	17	14

Obr. 29. Které tresty při výchově dítěte/děti nejčastěji používáte?

Komentář: Protože jsou děti respondentů převážně v období předškolním nebo v období mladší školní dospělosti, je nejvyužívanějším trestem domluva. Respondenti v počtu 17 % uvedli jinou odpověď, kde převážně bylo, že jejich dítě je ještě malé, takže jej netrestají.

7 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Cílem výzkumu bylo zjistit, jaké jsou nejčastější příčiny vzniku poruch funkcí rodiny. Z provedeného výzkumu vyplynulo, že u více jak poloviny rodin nenastaly takové příčiny, které by, ať už dlouhodobě či krátkodobě narušili funkčnost jejich rodiny. U těch, kde nastalo narušení funkčnosti rodiny, byly nejčastějšími příčinami nedostatek financí, neshody s manželem/kou partnerem/kou, smrt člena rodiny, neshody při výchově dítěte/děti, nevěra, alkohol, nemoc, deprese, pracovní vyčerpání, nezaměstnanost, nesoulad v sexuálním životě, rozvod a nemoc člena rodiny. Zbývající příčiny se vyskytly pouze u 1 % nebo 2 % rodin, nelze je tedy považovat za nejčastější příčiny.

Prvním dílčím výzkumným cílem bylo zjistit, zda dlouhodobé a krátkodobé narušení funkčnosti rodiny ovlivňuje dítě/děti a v čem toto ovlivnění nejčastěji spočívá a jak se projevuje. Výzkumem bylo zjištěno, že i když dojde k narušení funkčnosti rodiny, převážně to neovlivní dítě/děti. Pouze 14 % respondentů uvedlo, že to jejich dítě/děti ovlivnilo a nejčastěji tím způsobem, že bylo citlivější, plačtivější a lítostivější. U ostatních bylo ovlivnění vždy různé a vyskytovalo se v počtu 1 %, tudíž se opět nejednalo o nejčastější ovlivnění.

Druhým dílčím výzkumným cílem bylo zjistit, jaký počet rodin můžeme na základě použitého dotazníku považovat za dobře fungující rodiny, a jaký počet za hůře fungující až afunkční rodiny. Lze tedy říci, že 81 % rodin, které se zúčastnily výzkumu lze považovat za dobře fungující, 8 % lze považovat za hůře fungující až afunkční rodiny a 11 % rodin řadím mezi tyto dvě skupiny, nemají své vyhraněné místo. Z výzkumu dále vyplynulo, že rodiny, které své soužití považují za šťastné a spokojené, nemají zrovna ideální finanční podmínky, převážná většina se na škálové stupnici zařadila na pozici 2 a 3 a někteří dokonce až na pozici 4. V jejich dětství se u rodičů vyskytla téměř u poloviny příčina, která je ovlivnila. Téměř všichni jsou schopni vyřešit problémy bez hádek, v případě potřeby by opět téměř většině pomohla rodina a poté přátelé, manželé/partneři si povídají o každodenních starostech, radostech, na škále uvedla většina pozici 1 a 2, ale našli se i ti, kteří se na škále zařadili na pozici 4 až 6, tudíž si doma téměř vůbec nepovídají, ale nejspíš jim to nebrání v rodinném soužití. Vztahy s příbuznými, oslavy a tradice, má převážná většina opět na škálové stupnici 1 až 3, velmi mizivá část na škále 4 až 6. Oproti tomu respondenti, kteří uvedli, že jsou nešťastní a nespokojení, uvedli na škále nejčastěji pozici 1 až 3, co se týkalo jejich spokojenosti s rodinnou finanční situací, menší část se zařadila na pozici 4 až 5. U

téměř všech bylo narození dítěte/děti plánované, u poloviny se vyskytlo narušení funkčnosti rodiny u jejich rodičů, které je ovlivnilo, dále téměř většina není schopna vyřešit problémy a iniciátorem je u velké většiny manželka/partnerka, o každodenních starostech a radostech si povídá jen mizivá část, ostatní se na škále zařadili na pozici od 4 do 6, téměř polovina není spokojena s výchovou svých dětí a víc jak polovina uvedla, že není dobrou manželkou/partnerkou či dobrým manželem/partnerem. Oslavy a tradice dodržuje polovina a pomoc v případě jakýchkoliv problémů by většina čekala od rodiny a poté od přátel.

Dále bylo výzkumem zjištěno, že mezi nejčastější důvody neshod mezi manžely/partnery patří vše, co se týká dětí a především pak jejich výchova, následovala finanční situace rodiny, způsob trávení volného času rodiny a celkový volný čas manžela/manželky, partnera/ky na rodinu, neshody s ostatními členy rodiny (přímo byla označena v několika případech tchýně), pracovní vytíženost člena rodiny, péče a starost o domácnost a její příslušenství (pole, zahrádka), následovalo nedorozumění manželů/partnerů a různé drobnosti, které zapříčiňují neshody, odlišné či různé názory na řešení vzniklého problému, nesoulad v sexuálním životě, špatná až nedostatečná komunikace mezi manžely/partnery a neshody v jejich bydlení. Další důvody, které respondenti uvedli, se vyskytly nanejvýš třikrát, a to již nepovažuji za nejčastější důvody neshod, proto je zde neuvádím.

Zabývala jsem se i tím, zda rodiče využívají při narušení funkčnosti jejich rodiny pomoci odborníků. Za pomoci analýzy závislosti, kterou vyhodnotil na základě mých zadaných kritérií server www.vyplnto.cz, bylo zjištěno, že z 36 respondentů, u kterých nastala taková událost, která zapříčinila narušení funkčnosti jejich rodiny, jich 11 využilo pomoci odborníků. U 73 respondentů, kteří uvedli, že v jejich rodině nenastala taková situace či událost, která by zapříčinila narušení funkčnosti jejich rodiny, přesto 2 z nich uvedli, že využili pomoci odborníků. Z toho usuzuji, že pomoci využili z jakéhokoliv důvodu, který nespecifikovali. Tyto údaje jsem pro lepší přehlednost zanesla do níže uvedené tabulky.

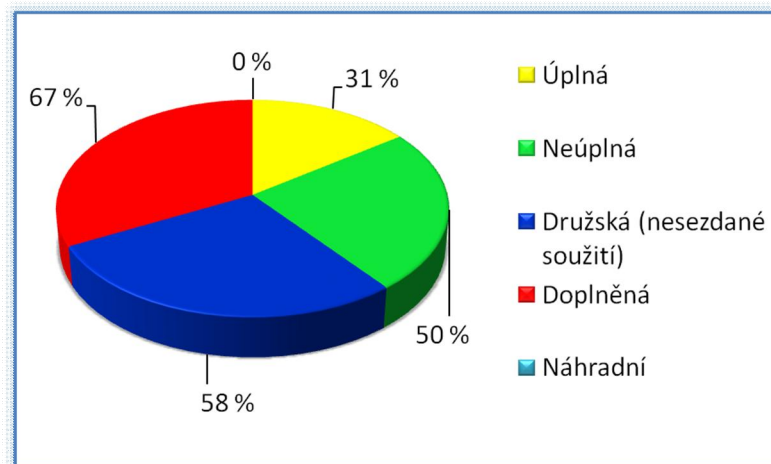
Tab. 30. Využívají rodiče při narušení funkčnosti jejich rodiny pomoci odborníků?

	Počty respondentů, kteří využili pomoc odborníků	Počty respondentů, kteří nevyužili pomoc odborníků
Počty respondentů, u kterých se vyskytlo narušení funkčnosti rodiny	11	36
Počty respondentů, u kterých se nevyskytlo narušení funkčnosti rodiny	2	73

Zabývala jsem se také tím, zda některý typ složení rodiny inklinuje více k poruchám funkcí rodiny. Z níže uvedené tabulky a grafu je zřejmé, že k poruchám funkcí rodiny může více inklinovat typ složení rodiny doplněné a družské (nesezdané soužití), a také neúplný typ rodiny. Vzhledem k tomu, že převážná většina respondentů žije v rodině úplné, není výzkumný vzorek zcela objektivní a nelze tedy považovat tento výsledek za vypovídající. K tomuto by bylo třeba většího výzkumného vzorku.

Tab. 31. Inklinuje některý typ složení rodiny k poruchám funkcí rodiny?

	Vyskytly se poruchy rodiny	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Úplná	27	87	31
Neúplná	3	6	50
Družská (nesezdané soužití)	7	12	58
Doplněná	6	9	67
Náhradní	0	2	0

Obr. 30. Inklinuje některý typ složení rodiny k poruchám funkcí rodiny?

Poslední výzkumnou otázkou bylo zjistit, zda jsou rodiče schopni vyřešit problémy bez větších hádek, ihned poté co nastanou, a kdo bývá iniciátorem vyřešení problému. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že téměř většina respondentů, přesněji 76 %, je schopna vyřešit problémy bez větších hádek, jejich vyřešení iniciuje u 58 % respondentů manželka/partnerka a 89 % respondentů uvedlo na škále rychlost řešení problémů 1 až 3. Tato zjištění jsou velmi příjemná, protože rychlost řešení problémů v rodině je velmi důležitá, protože při pomalém řešení nebo neřešení problémů by se mohlo stát, že by se na sebe tyto problémy začaly nabalovat, a poté by se rodina mohla dostat do vážnějších problémů, které by nemuseli bez pomoci odborníka zvládnout.

7.1 Doporučení pro praxi

Tato práce je určena laické veřejnosti, která se zajímá o rodinu. Rozhodně není určena odborníkům, protože výzkumu se zúčastnilo malé množství respondentů, a tudíž výsledky nemají dostatečně vypovídající hodnotu.

Výsledkem bylo zjištěno, že proto, aby rodina považovala své soužití za šťastné a spokojené, není vždy nutné si povídat o každodenních zážitcích či událostech, není nutné umět vyřešit hádky rychle, není třeba slavit pravidelně narozeniny či dodržovat tradice, dokonce si ani nemusím myslet, že jsem dobrá manželka/partnerka, či dobrý manžel/partner, ani nemusím být dokonalá matka či dokonalý otec, podstatné je, aby všichni členové rodiny věděli, že někam patří a cítili se tam dobře a spokojeně. V případě, že se naskytne situace, která se pro rodinu stane zkouškou jejich odolnosti, je nutné umět ji správně vyřešit, a to i za pomoci odborníků.

ZÁVĚR

V průběhu psaní teoretické části jsem mohla nahlédnout do mnoha zajímavých publikací, které se zabývají rodinou, jejími funkcemi, poruchami a příčinami, které způsobují nebo alespoň ovlivňují vznik poruch funkcí rodiny. Nejzajímavější a nejpodstatnější části z těchto publikací jsem v této práci použila. Přínosem pro mne byly i informace z Linky bezpečí. Ta ve svých statistických údajích uvádí nejčastější důvody dětských telefonátů a podle nich, a také podle odborné literatury, jsem byla schopna posoudit, které příčiny ovlivňující nebo narušující funkčnost rodiny se nejčastěji vyskytují.

Praktická část práce vycházela z teoretické části. Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jaké jsou nejčastější příčiny poruch funkcí rodiny. Od respondentů jsem pak chtěla zjistit, jaké jsou nejčastější krátkodobé a jaké dlouhodobé příčiny, které naruší nebo nějakým způsobem ovlivní funkčnost jejich rodiny. Je velmi příjemné zjištění, že u více jak poloviny respondentů se nevyskytla žádná příčina, která by jejich rodinu ať už krátkodobě či dlouhodobě narušila. Rodiče, kteří uvedli, že se setkali s narušením funkčnosti své rodiny, byli schopni tuto novou a nečekanou situaci zvládnout a jako rodina ji ustát. Někteří dokonce uvedli, že je tato nová zkušenost posílila a jako rodinu stmelila. Jen jeden respondent uvedl, že se v nejbližší době chystá od svého manžela/partnera odejít, a že na záchranu je již pozdě.

V provedeném výzkumu uvedl respondent na otázku, zda si myslí, že je dobrým manželem/kou partnerem/kou, že pro svého manžela/ku určitě ano, ale jiný by s ní/m nevydržel. To je důkazem toho, že jsme individuální bytosti a musíme si k sobě najít vhodného partnera, se kterým se vzájemně budeme doplňovat a společné soužití bude radostí a nikoliv utrpením.

Jednotliví členové domácností jsou osoby se svými potřebami, hodnotami, sny a představami o svém budoucím životě. Pokud se v dnešní hektické a stresově působící době dostane člověk do situace, kdy nesprávně zareaguje nebo nesprávně vyřeší nastalou situaci, je rodina místem, kde mu bude poskytnuta pomoc, podpora a zázemí. Proto pevně věřím, že institut rodiny nezanikne a i mladá generace v ní stále bude vidět podstatu svého života.

Závěrem své práci cituji slova klasiků.

„Znáte nejjistější prostředek, jak učinit dítě nešťastným? Přivykněte je tomu, aby dosáhlo všeho.

Vaše dítě by nemělo dostat nic jen proto, že to chce, nýbrž jen proto, že to potřebuje.“

Rousseau Jean Jacques

„Nezdá se mi nutným míti děti, neboť spatřuji v dětech mnoho velkých nebezpečí, mnoho žalostí a málo blaha - toho jen nepatrně a poskrovnu. Odchovati děti je nejistá věc: úspěch je tu pln zápasů a starostí, neúspěch je větší nad jiné bolesti.“

Démokritos z Abdér

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] DUNOVSKÝ, J. *Dítě a poruchy rodiny*. Praha: Avicenum, zdravotnické nakladatelství, n.p., 1986.
- [2] DUNOVSKÝ, J. *Sociální pediatrie*. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-254-9.
- [3] DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada Publishing a.s., 1995. ISBN 80-7169-192-5.
- [4] GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- [5] GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4.
- [6] HAVLÍK, R., KOŤA, J. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-635-7.
- [7] HINTNAUS, L. *Člověk a rodina: smysl a funkce rodiny*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, zdravotně sociální fakulta, 1998. ISBN 80-7040-315-2.
- [8] CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing a.s., 2007. ISBN 978-80-547-1369-4.
- [9] JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.
- [10] KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.
- [11] KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. *Člověk – prostředí – výchova*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
- [12] LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing, 1998. ISBN 80-7169-195-X.
- [13] MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-901424-9-4.
- [14] MATĚJČEK, Z. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. ISBN 80-04-25236-2.

- [15] MATĚJČEK, Z. *Praxe dětského psychologického poradenství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. ISBN 80-04-24526-9.
- [16] MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z. *Děti, rodina a stres*. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 1994. ISBN 80-85824-06-X.
- [17] MATOUŠEK, O. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-739-8.
- [18] MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1993. ISBN 80-901424-7-8.
- [19] MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. 2. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. ISBN 978-80-86429-87-8.
- [20] MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. 2. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2002. ISBN 80-86429-05-9.
- [21] PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-295-5.
- [22] PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.
- [23] REICHEL, J. *Kapitoly systematické sociologie*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2594-9.
- [24] ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6.
- [25] SINGLY, F. DE *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-249-1.
- [26] SMRČKA, F. a kol. *ABC rodinné výchovy 1*. 2. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n.p., 1983. SPN 4-31-22/2.
- [27] SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-559-8.
- [28] SULLEROT, E. *Krize rodiny*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-647-3.
- [29] ŠPATENKOVÁ, N. *KRIZE: Psychologický a sociologický fenomén*. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0888-4.

- [30] TRPIŠOVSKÁ, D. a kol. *Kapitoly ze sociální psychologie*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2000. ISBN 80-7044-304-9.
- [31] VANÍČKOVÁ, E., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., PROVAZNÍKOVÁ, H. *Násilí v rodině - Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-008-4.
- [32] VÝROST, J. *Aplikovaná sociální psychologie*. Praha: Portál, 1998. ISBN 978-80-7178-269-8.
- [33] VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. *Sociální psychologie*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2008. ISBN 978-80-247-1428-8.

Internetové zdroje:

- [34] KLÉGROVÁ, A., ZELENÁ, M. *Vzdělávací institut ochrany dětí, o.p.s.: Podpora rodiny* [online]. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-67-9. [cit. 19-4-2011]. Dostupné z WWW:
<http://www.viod.cz/editor/assets/download/publikace/podpora.pdf>
- [35] LOVASOVÁ, L. *Vzdělávací institut ochrany dětí o.p.s.: Rodinné vztahy*. [online]. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-66-0. [online]. [cit. 19-4-2011]. Dostupné z WWW:
<http://www.viod.cz/editor/assets/download/publikace/rodinne%20vztahy.pdf>
- [36] *Národní zpráva o rodině* [online]. Praha: MPSV, 2004. [cit. 4.4.2011] Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/899/zprava_b.pdf>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Pohlaví respondentů	44
Obr. 2. Věk respondentů	45
Obr. 3. V levém grafu je uveden počet dětí a v pravém grafu je jejich věk, zařazený do vývojového období.....	46
Obr. 4. Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	47
Obr. 5. Složení rodiny	48
Obr. 6. Bylo narození Vašeho dítěte/Vašich dětí plánované?.....	49
Obr. 7. Stala se někdy ve Vaší rodině taková událost, která by zapříčinila narušení funkčnosti Vaší rodiny?.....	50
Obr. 8. Uvedte, která/é příčina/y dlouhodobě narušila/y funkčnost Vaší rodiny.....	52
Obr. 9. Uvedte, která/é příčina/y krátkodobě narušila/y funkčnost Vaší rodiny.....	54
Obr. 10. Zaznamenali jste na Vašem dítěti/dětech, že je výše uvedené příčiny v něčem nebo nějak ovlivnily?	55
Obr. 11. Uvedte, v čem toto ovlivnění spočívalo a jak se projevovalo na Vašem dítěti?.....	56
Obr. 12. Uvedte, co je nejčastějším důvodem neshod mezi Vámi a manželem/kou, partnerem/kou.....	59
Obr. 13. Uvedte, co je nejčastějším důvodem neshod mezi Vámi a dítětem/děti.....	61
Obr. 14. Jste spokojeni s Vaší rodinnou finanční situací, se svým bydlením a s vybavením svého bytu/domu?.....	62
Obr. 15. Využili jste při narušení funkčnosti Vaší rodiny odbornou pomoc?	63
Obr. 16. Nastala ve Vašem dětství nebo pozdějším věku, kdy jste ještě žil/a se svými rodiči, porucha funkce rodiny ze strany Vašich rodičů, která by Vás trvale poznamenala?	64
Obr. 17. Jaké máte vztahy se svými příbuznými?.....	65
Obr. 18. Oslavujete jako rodina společně narozeniny a svátky členů rodiny, významné jubilea či životní události?	66
Obr. 19. Jak silně dbáte jako rodina na dodržování tradic (Velikonoce, Vánoce, Mikuláš...)?	67
Obr. 20. Vaše rodinné soužití považujete za:.....	68
Obr. 21. Povídáte si doma se svým manželem/kou partnerem/kou o každodenních zážitcích, zkušenostech, problémech, setkáních, o politické situaci, o člancích v novinách, o akcích ve Vašem bydlišti aj.?	69
Obr. 22. Při vzniku problému ve Vaší rodině iniciuje vyřešení spíše:	70
Obr. 23. Jste schopni s manželem/kou partnerem/kou vyřešit problém bez větších hádek?.....	71
Obr. 24. Uvedte na škále, jak rychle řešíte problémy.....	71
Obr. 25. Kdyby se Vaše rodina dostala do vážnějších problémů jakéhokoliv typu, kdo by Vám jako první poskytl pomoc?.....	72
Obr. 26. Jste spokojeni s dosavadní výchovou Vašeho dítěte/Vašich dětí?.....	73
Obr. 27. Myslíte si, že jste dobrým rodičem a Vaše dítě ve Vás může mít svůj budoucí vzor?	74
Obr. 28. Myslíte si, že jste dobrým manželem/kou partnerem/kou?.....	76
Obr. 28.a) Proč si myslíte, že jste nebo nejste dobrým manželem/manželkou, partnerem/partnerkou?	77
Obr. 29. Které tresty při výchově dítěte/děti nejčastěji používáte?.....	78
Obr. 30. Inklinuje některý typ složení rodiny k poruchám funkcí rodiny?	81

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Pohlaví respondentů	44
Tab. 2. Věk respondentů	45
Tab. 3. V levé tabulce jsou uvedeny počty dětí respondentů a v pravé tabulce je uveden věk dětí, který je zařazen do vývojového období.	46
Tab. 4. Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	47
Tab. 5. Složení rodiny	48
Tab. 6. Bylo narození Vašeho dítěte/Vašich dětí plánované?.....	49
Tab. 7. Stala se někdy ve Vaší rodině taková událost, která by zapříčinila narušení funkčnosti Vaší rodiny?.....	50
Tab. 8. Uvedte, která/é příčina/y dlouhodobě narušila/y funkčnost Vaší rodiny.....	51
Tab. 9. Uvedte, která/é příčina/y krátkodobě narušila/y funkčnost Vaší rodiny.....	53
Tab. 10. Zaznamenali jste na Vašem dítěti/dětech, že je výše uvedené příčiny v něčem nebo nějak ovlivnily?.....	54
Tab. 11. Uvedte, v čem toto ovlivnění spočívalo a jak se projevovalo na Vašem dítěti?.....	56
Tab. 12. Uvedte, co je nejčastějším důvodem neshod mezi Vámi a manželem/kou, partnerem/kou.....	58
Tab. 13. Uvedte, co je nejčastějším důvodem neshod mezi Vámi a dítětem/děti.....	60
Tab. 14. Jste spokojeni s Vaší rodinnou finanční situací, se svým bydlením a s vybavením svého bytu/domu?.....	62
Tab. 15. Využili jste při narušení funkčnosti Vaší rodiny odbornou pomoc?.....	63
Tab. 16. Nastala ve Vašem dětství nebo pozdějším věku, kdy jste ještě žil/a se svými rodiči, porucha funkce rodiny ze strany Vašich rodičů, která by Vás trvale poznamenala?	64
Tab. 17. Jaké máte vztahy se svými příbuznými?.....	65
Tab. 18. Oslavujete jako rodina společně narozeniny a svátky členů rodiny, významné jubilea či životní události?	66
Tab. 19. Jak silně dbáte jako rodina na dodržování tradic (Velikonoce, Vánoce, Mikuláš...)?.....	67
Tab. 20. Vaše rodinné soužití považujete za:.....	68
Tab. 21. Povídáte si doma se svým manželem/kou partnerem/kou o každodenních zážitcích, zkušenostech, problémech, setkáních, o politické situaci, o článcích v novinách, o akcích ve Vašem bydlišti aj. ?	69
Tab. 22. Při vzniku problému ve Vaší rodině iniciuje vyřešení spíše:	70
Tab. 23. Jste schopni s manželem/kou partnerem/kou vyřešit problém bez větších hádek?.....	70
Tab. 24. Uvedte na škále, jak rychle řešíte problémy.....	71
Tab. 25. Kdyby se Vaše rodina dostala do vážnějších problémů jakéhokoliv typu, kdo by Vám jako první poskytl pomoc?.....	72
Tab. 26. Jste spokojeni s dosavadní výchovou Vašeho dítěte/Vašich dětí?.....	73
Tab. 27. Myslíte si, že jste dobrým rodičem a Vaše dítě ve Vás může mít svůj budoucí vzor?	74
Tab. 28. Myslíte si, že jste dobrým manželem/kou partnerem/kou?.....	75
Tab. 28.a) Proč si myslíte, že jste nebo nejste dobrým manželem/manželkou, partnerem/partnerkou?	75
Tab. 29. Které tresty při výchově dítěte/děti nejčastěji používáte?.....	78
Tab. 30. Využívají rodiče při narušení funkčnosti jejich rodiny pomoci odborníků?.....	80
Tab. 31. Inklinuje některý typ složení rodiny k poruchám funkcí rodiny?	81

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Dotazník

Příloha PII: Dotazník – elektronický

Příloha PIII: Dotazník od Doc. MUDr. Jiřího Dunovského, DrSc.

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážený rodiči,

právě se Vám dostal do rukou dotazník, jehož výsledky budou použity pro účely mé bakalářské práce.

Dotazník je zcela anonymní. Vaši odpověď zakřížkujte, a kde je nutno, tak doplňte písemnou odpověď (prosím čitelně).

Dotazník je určen rodičům, kteří mají alespoň jedno dítě, které s nimi bydlí, a které je na nich finančně závislé.

Dotazník se týká Vaší rodiny, tzn. Vy + manžel/ka partner/ka + dítě/děti.

Zuzana Churá, studentka UTB ve Zlíně

1. Pohlaví

žena   muž

2. Věk

- do 25 let
 26 – 45
 46 – 60
 více jak 61

3. Počet dětí

- 1 dítě (uved'te jeho věk).....
 2 děti (uved'te jejich věk).....
 3 a více dětí (uved'te jejich věk).....

4. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

- základní
 SŠ bez maturity
 SŠ s maturitou
 vyšší odborné
 vysokoškolské
 jiné (uved'te).....

5. Složení rodiny, ve které právě žijete

- úplná (*vlastní rodiče a dítě*)
- neúplná (*jeden vlastní rodič žije osaměle s dítětem*)
- družská nebo-li nesezdané soužití (*oba vlastní rodiče žijí s dítětem bez uzavření manželství*)
- doplněná (*vlastní rodič žije s novým partnerem v novém manželství*)
- náhradní (*adoptivní rodiče, pěstouni*)
- jiné (*uved'te*).....

6. Bylo narození Vašeho dítěte/Vašich dětí plánované? (*Pokud máte více dětí, a ne všechny byly plánované či neplánované, vepište do bodu jiné, kolik bylo plánovaných a kolik ne*).

- ano
- ne
- jiné (*uved'te*).....

7. Stala se někdy ve Vaší rodině taková událost, která by zapříčinila narušení funkčnosti Vaší rodiny? (*Např. rozvod, nezaměstnanost, nevěra, úmrtí v rodině, problémy člena rodiny s alkoholem, drogami, gamblerství, deprese, dlouhodobá nemoc člena rodiny, invalidita, nedostatek financí, problémy v manželském/partnerském vztahu, nesoulad v sexuálním životě, neshody ve výchově dětí, neshody mezi příbuznými, fyzické napadení manželem/partnerem, týrání dítěte - fyzické, psychické...*).

- ano
- ne
- jiné (*uved'te*).....

8. Uved'te, která/é příčina/y dlouhodobě narušila/y funkčnost Vaší rodiny. (*Seřad'te je od těch nejvíce závažných k nejméně závažným*).

[1] .....

[2] .....

[3] .....

[4] .....

[5] .....

taková příčina se u nás nevyskytla

9. Uved'te, která/é **příčina**/y krátkodobě narušila/y funkčnost Vaší rodiny. (Např. neshody mezi partnery, neshody při výchově dítěte, úmrtí člena rodiny...).

[1] .....

[2] .....

[3] .....

[4] .....

[5] .....

taková příčina se u nás nevyskytla

10. Zaznamenali jste na Vašem dítěti/dětech, že je výše uvedené **příčiny** v **něčem** nebo **nějak** ovlivnily? (Např. v chování, v učení...).

ano

ne

jiné (uved'te).....

Pokud jste na otázku **č. 10** odpověděli ne, přejděte k otázce **č. 12**. Pokud jste odpověděli ano, přejděte k otázce **č. 11**. Pokud jste odpověděli u otázky **č. 10** jinak než ano či ne a máte možnost se vyjádřit u otázky **č. 11** tak tak učiňte, jinak přejděte k otázce **č. 12**.

11. Uved'te v **čem** toto ovlivnění spočívalo a jak se projevovalo na Vašem dítěti?

.....
.....
.....

12. Uved'te, co je nejčastějším důvodem neshod mezi Vámi a manželem/kou, partnerem/kou. (Můžete uvést více důvodů než jen jeden).

.....
.....
.....

13. Uved'te, co je nejčastějším důvodem neshod mezi Vámi a dítětem/děťmi. (Můžete uvést více důvodů než jen jeden).

.....
.....
.....

14. Jste spokojení s Vaší rodinnou finanční situací, se svým bydlením a s vybavením svého bytu/domu? (Uved'te na škále, kde 1 znamená, že jste velmi spokojení a 6, že jste úplně nespokojení).

velmi spokojen   1   2   3   4   5   6   úplně nespokojený

15. Využili jste při narušení funkčnosti Vaší rodiny odbornou pomoc? (Např. psychologa, psychiatra, manželskou poradnu, poradnu pro rodinu, pedagogicko psychologickou poradnu...).

ano

ne

jiné (uved'te).....

16. Nastala ve Vašem dětství nebo pozdějším věku, kdy jste ještě žil/a se svými rodiči, porucha funkce rodiny ze strany Vašich rodičů, která by Vás trvale poznamenala? (Stejně příklady jako u otázky č. 10).

ano

ne

jiné (uved'te).....

17. Jaké máte vztahy se svými příbuznými? (Matkou, otcem, sourozencem, tchýní, tchánem - uveďte na škále od 1 do 5, kdy 1 znamená velmi dobré - stýkáte se velmi často a 6 je špatné - nestýkáte se vůbec).

velmi dobré 1 2 3 4 5 6 špatné

18. Oslavujete jako rodina společně narozeniny a svátky členů rodiny, významné jubilea či životní události? (Uveďte na škále od 1 do 6, kde 1 znamená, že pravidelně oslavujete a 6, že vůbec neoslavujete).

oslavujeme pravidelně 1 2 3 4 5 6 vůbec neoslavujeme

19. Jak silně dbáte jako rodina na dodržování tradic (Velikonoce, Vánoce, Mikuláš...)? (Uveďte na škále od 1 do 6, kde 1 znamená, že dbáte pravidelně na dodržování tradic a 6, že je nedodržíte vůbec).

dodržuji pravidelně 1 2 3 4 5 6 vůbec nedodržuji

20. Vaše rodinné soužití považujete za:

- šťastné a spokojené
 nešťastné a nespokojené
 jiné (uved'te).....

21. Povídáte si doma se svým manželem/kou partnerem/kou o každodenních zážitcích, zkušenostech, problémech, setkáních, o politické situaci, o článkách v novinách, o akcích ve Vašem bydlišti aj.? (Uveďte na škále od 1 do 6, kde 1 znamená, že si povídáte každý den a 6 si nepovídáte vůbec).

povídáme si každý den 1 2 3 4 5 6 nepovídáme si vůbec

22. Při vzniku problému ve Vaší rodině iniciuje vyřešení spíše:

- manžel/partner
 manželka/partnerka
 dítě/děti
 jiné (uved'te).....

23. Jste schopni s manželem/kou partnerem/kou vyřešit problém bez větších hádek?

ano

ne

jiné (uved'te).....

24. Uved'te na škále, jak rychle řešíte problémy. (1 znamená, že je řešíte ihned jakmile nastanou a 6, že je neřešíte vůbec).

řešíme ihned   1   2   3   4   5   6   neřešíme vůbec

25. Kdyby se Vaše rodina dostala do vážnějších problémů jakéhokoliv typu, kdo by Vám jako první poskytl pomoc?

rodina

přátelé

odborníci

jiné (uved'te).....

26. Jste spokojeni s dosavadní výchovou Vašeho dítěte/Vašich dětí? (Pokud máte více dětí a ne všechny Vám dělají stejnou radost, vepište do bodu jiné, s jakým počtem dětí jste spokojeni a s jakým ne).

ano

ne

jiné (uved'te).....

27. Myslíte si, že jste dobrým rodičem a Vaše dítě ve Vás může mít svůj budoucí vzor?

ano

ne

jiné (uved'te).....

28. Myslíte si, že jste dobrým manželem/kou partnerem/kou? A proč?

ano (uved'te proč).....

ne (uved'te proč).....

jiné (*uved'te*).....

29. Které tresty při výchově dítěte/děti nejčastěji používáte?

domluvu

tělesný trest

jiný trest (*zákaz televize, počítače, domácí vězení...*)

nepoužívám tresty

jiné (*uved'te*).....

Děkuji za Váš čas a za Vámi poskytnuté informace

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK - ELEKTRONICKÝ

Vážený rodiči,

pokud máš alespoň jedno dítě, které s tebou bydlí a které je na tobě finančně závislé, prosím tě o vyplnění dotazníku, který se týká poruch funkcí rodiny a jejich příčin.

Dotazník je anonymní.

Děkuji za tvůj čas a poskytnuté informace.

Zuzana Churá, studentka UTB ve Zlíně

Rodina a její funkce

Konec vyplňování **dnes v 08:00:00**, výsledky budou veřejně přístupné.

Počet otázek: 31 Průměrná doba vyplňování: 00.10:29

(povinná otázka)

1. Jak silně dbáte jako rodina na dodržování tradic (Velikonoce, Vánoce, Mikuláš...)?

(Uved'te na škále, kde 1 znamená že dbáte pravidelně a 6, že je nedodržíte vůbec). (Týká se Vaší rodiny Vy+manžel/ka, partner/ka + dítě/děti - ne babička, tet...).

1 2 3 4 5 6

(povinná otázka)

2. Povídáte si doma se svým manželem/kou partnerem/kou o každodenních zážitcích, zkušenostech, problémech, setkáních, o politické situaci, o článkách v novinách, o akcích ve Vašem bydlišti aj.? (Uved'te na škále, kde 1 znamená, že si povídáte každý den a 6, že si nepovídáte vůbec).

1 2 3 4 5 6

(povinná otázka)

3. Při vzniku problému ve Vaší rodině iniciuje vyřešení spíše:

manžel/partner manželka/partnerka dítě/děti Jiná odpověď:

(povinná otázka)

4. Jste schopni s manželem/kou partnerem/kou vyřešit problém bez větších hádek?

ano ne Jiná odpověď:

(povinná otázka)

5. Uved'te na škále, jak rychle řešíte problémy? (1 znamená, že je řešíte ihned jakmile nastanou a 6, že je neřešíte vůbec).

1 2 3 4 5 6

(povinná otázka)

6. Kdyby se Vaše rodina dostala do vážnějších problémů jakéhokoliv typu, kdo by Vám jako první poskytl pomoc?

rodina přátelé odborníci Jiná odpověď:

(povinná otázka)

7. Vaše rodinné soužití považujete za:

šťastné a spokojené nešťastné a nespokojené Jiná odpověď:

(povinná otázka)

8. Jste spokojeni s dosavadní výchovou Vašeho dítěte/Vašich dětí?

ano ne Jiná odpověď:

(povinná otázka)

9. Myslíte si, že jste dobrým rodičem a Vaše dítě ve Vás může mít svůj budoucí vzor?

ano ne Jiná odpověď:

(povinná otázka)

10. Myslíte si, že jste dobrým manželem/manželkou partnerem/kou?

ano ne Jiná odpověď:

(povinná otázka)

11. Proč si myslíte, že jste nebo nejste dobrým manželem/lkou partnerem/partnerkou?

Pokud jste odpověděli u předchozí otázky jinak, vyjádřete se také proč?

(povinná otázka)

12. Které tresty při výchově dítěte/děti nejčastěji používáte?

domluvu tělesný trest jiný trest (zákaz televize, počítače, domácí vězení...) nepoužívám tresty Jiná odpověď:

(povinná otázka)

13. Oslavujete jako rodina společně narozeniny a svátky členů rodiny, významné jubilea či životní události? (Uveďte na škále, kde 1 znamená, že pravidelně oslavujete a 6, že vůbec neoslavujete).

1 2 3 4 5 6

(povinná otázka)

14. Jaké máte vztahy se svými příbuznými? (Matkou, otcem, sourozencem ,tchýní, tchánem- uveďte na škále, kde 1 znamená, velmi dobré, stýkáte se velmi často a 6, je špatné, nestýkáte se vůbec).

1 2 3 4 5 6

(povinná otázka)

15. Uveďte, co je nejčastějším důvodem neshod mezi Vámi a manželem/kou, partnerem/kou. (Můžete uvést více důvodů než jen jeden).

(povinná otázka)

16. Uveďte, co je nejčastějším důvodem neshod mezi Vámi a dítětem/děťmi. (Můžete uvést více důvodů, než jen jeden).

(povinná otázka)

17. Jste spokojení s Vaší rodinnou finanční situací, se svým bydlením a s vybavením svého bytu/domu? (Uveďte na škále, kde 1 znamená, že jste velmi spokojení a 6, že jste úplně nespokojeni).

1 2 3 4 5 6

(povinná otázka)

18. Bylo narození Vašeho dítěte/Vašich dětí plánované? (Pokud máte více dětí, a ne všechny byly plánované či neplánované, vepište, do bodu jiné, kolik bylo plánovaných a kolik ne).

ano ne Jiná odpověď:

(povinná otázka)

19. Stala se někdy ve Vaší rodině taková událost, která by zapříčinila narušení funkčnosti Vaší rodiny? (Např. rozvod, nezaměstnanost, nevěra, úmrtí v rodině, problémy člena rodiny s alkoholem, drogami, gamblerství, deprese, dlouhodobá nemoc člena rodiny, invalidita, nedostek financí, nesoulad v sexuálním životě, fyzické napadení manželem/partnerem, týrání dítěte...).

ano ne Jiná odpověď:

(povinná otázka)

20. Uved'te, která/é příčina/y dlouhodobě narušila/y funkčnost Vaší rodiny. (Vepište je od těch nezávažnějších po ty nejméně závažné). Pokud taková příčina/y nenastala/y napište TAKOVÁ PŘÍČINA SE U NÁS NEVYSKYTLA.

(povinná otázka)

21. Uved'te, která/é příčina/y krátkodobě narušila/y funkčnost Vaší rodiny. (Např. neshody mezi partnery, neshody při výchově dítěte, úmrtí člena rodiny...). Pokud taková příčina/y nenastala/y napište TAKOVÁ PŘÍČINA SE U NÁS NEVYSKYTLA.

(povinná otázka)

22. Zaznamenali jste na Vašem dítěti/dětech, že je výše uvedené příčiny v něčem nebo nějak ovlivnily? (Např. v chování, v učení...).

ano ne Jiná odpověď:

(povinná otázka)

23. Pokud jste na předchozí otázku odpověděli ano - Uved'te v čem toto ovlivnění spočívalo a jak se projevovalo na Vašem dítěti. Pokud jste odpověděli ne, vepište neovlivnilo a pokud jste odpověděli jinak a máte možnost se vyjádřit, učiňte tak, jinak napište, neovlivnilo.

(povinná otázka)

24. Využili jste při narušení funkčnosti Vaší rodiny odbornou pomoc? (Týká se Vaší současné rodiny, ve které žijete). (Např. psychologa, psychiatra, manželskou poradnu, poradnu pro rodinu, pedagogicko psychologickou poradnu).

ano ne Jiná odpověď:

(povinná otázka)

25. Nastala ve Vašem dětství nebo pozdějším věku, kdy jste ještě žil/a se svými rodiči, porucha funkce rodiny ze strany Vašich rodičů, která by Vás trvale poznamenala? (Rozvod, nevěra, alkoholismus, gamblerství, problémy se sourozencem při výchově aj.).

ano ne Jiná odpověď:

(povinná otázka)

26. Pohlaví

žena muž

(povinná otázka)

27. Věk

do 25 let 26 - 45 46 - 60 více jak 61

(povinná otázka)

28. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

základní SŠ bez maturity SŠ s maturitou vyšší odborné vysoko-
školské Jiná odpověď:

(povinná otázka)

29. Počet dětí:

1 dítě 2 děti 3 a více dětí

(povinná otázka)

30. Vepište věk Vašich dětí (číslicemi):

(text)

(povinná otázka)

31. Složení rodiny, ve které právě žijete:

úplná (vlastní rodiče a dítě/děti) neúplná (jeden vlastní rodič žije osaměle s
dítětem) družská nebo-li nesezdané soužití (oba vlastní rodiče žijí s dítětem bez
uzavření manželství) doplněná (vlastní rodič žije s novým partnerem v novém
manželství) náhradní (adoptivní péče, pěstouni) Jiná odpověď:

PŘÍLOHA P III: DOTAZNÍK OD DOC. MUDR. JIŘÍHO DUNOVSKÉHO DRSC.

Katedra pediatrie I LF
Thomayerova nemocnice
Všecká 800
140 59 Praha 4

Příloha I.

DOTAZNÍK FUNKČNOSTI RODINY

Hodnotí se rodina, ve které právě dítě žije. Údaje se týkají buď rodičů, nebo jednoho z nich, pokud žije osamitě, dále toho z nich, který žije s dítětem a s novým partnerem, partnerkou, prarodičů, popřípadě dalších osob, které o dítě pečují a žijí s ním. Neprůtomný rodič, pokud je toho zapotřebí, se hodnotí dalším samostatným dotazníkem.

Základní údaje o dítěti: Jméno dítěte: Datum narození: Věk:
Bydliště: Datum narození: Třída:
Kolektivní zařízení: (MŠ, ZŠ atd.)

Základní údaje o rodičích či pečovateli:
Jméno matky: Jméno otce:
(pečovatelka) (pečovník)
Datum narození: Datum narození:
Rodinný stav: Rodinný stav:
Zaměstnání: Zaměstnání:
Čistý příjem: Čistý příjem:

Výsledek šetření: Typ rodiny:

a	b	c	d	e	f	g	h						
součet a-h													
0-3	=	0											
4-10	=	1											
11-17	=	2											
18-24	=	3											
25-vyšše	=	4											

složeni: Funkční 0-4
 stabilita: Problémová 5-9
 soc. ekonom. sit.: Dysfunkční 10-15
 osobnost rodičů: Afunkční 16 a více
 sourozenci:
 osobnost dítěte:
 zájem o dítě: Zataz. funkce rodiny
 péče o dítě:
 celkem:

Datum šetření: Šetřil:

1. SLOŽENÍ RODINY

Rodina úplná — oba vlastní rodiče v manželství žijí se sledovaným dítětem nebo dalšími dětmi vlastními či nevlastními	0
Rodina neúplná — jeden vlastní rodič žije osaměle se sledovaným dítětem nebo dalšími dětmi vlastními či nevlastními	1
Rodina a) doplněná — vlastní rodič, jemuž je světeno dítě do péče, žije v novém manželství s jiným partnerem nebo b) nahradní — adoptivní rodiče (roditelé), pečující (pečouni) žije se sledovaným dítětem nebo c) družská — oba vlastní rodiče nebo jeden z nich žijí se sledovaným dítětem bez uzavření manželství	2

2. STABILITA RODINY

Pevná — vztahy mezi jednotlivými členy rodiny jsou pevné, trvalé, vyvážené —	0
Narušená — závažnější problémy či poruchy ve vztahu mezi rodiči, které ale nenarušují soudržnost rodiny a nedotýkají se přímo života dětí —	1
Rozvrácená — závažné poruchy ve vztazích mezi rodiči, které vedou k rozvratu až rozkladu manželství a zasahují přímo do života dětí —	2

Pozn.: V neúplné rodině se hodnotí vztah mezi osamělým rodičem a dítětem nebo dětmi.

3. SOCIÁLNĚ EKONOMICKÁ SITUACE

Sociálně ekonomická situace je součtem bodů následujících ukazatelů

a—b

Pozn.: V neúplné rodině se nehodnotí nepřítomný rodič, ale přítomný se hodnotí dvojnásobným počtem bodů.

a) věk rodičů (přetučněných osob) při narození dítěte

přítelny	žena	muž
nizký	0	0
střední	1	1
vyšší	3	5
velmi nízký	pod 18	2
velmi vysoký	nad 50	

b) vzdělání

vyšší odborné	0	0
střední odborné	1	1
učební obor, nižší odb.	2	2
základní	3	3
nedokončené základní, zvláštní bez vzdělání	4	4
bez vzdělání	5	5

c) zaměstnání

— kvalifikované (matka v dom.)	matka	otec
nequalifikované (např. por. stla)	0	0
bez zaměstnání — Inkant	1	1
	2	2

d) rodinný stav

rodiče jsou manželé a žijí se sledovaným dítětem v prvním manželství (vdání)	0
rodiče jsou manželé, jeden z nich byl 1x ženat (vdána)	1
rodiče jsou manželé, oba již byli v jednom manželství (rozved., vdov.)	2
rodiče nejsou manželé, oba jsou svobodní, žijí spolu	2

rodice jsou manželé, aspoň jeden z nich prošel již 2x manželstvím	3	
rodice jsou manželé, nežijí spolu		
rodice jsou manželé, aspoň jeden z nich byl již více než 3X ženat	4	
jeden či oba rodiče jsou v manželství s jiným partnerem, žijí však spolu		
e) příjem (čistý na hlavu)		
vysší než	2000 Kčs	0
1999 Kčs	1500 Kčs	1
1499 Kčs	1200 Kčs	2
1199 Kčs	1000 Kčs	3
999 Kčs	700 Kčs	4
699 Kčs	450 Kčs	5
449	níže	6
D) bytová kategorie		
I. kategorie	0	
II. kategorie	1	
III. kategorie	2	
IV. kategorie	3	
bez bytu, ebytovna, podniklem	4	
g) charakter bydlení		
1. osoba nebo méně na obyv. místnost	0	
1 – 2 osoby na obyv. místnost	1	
1 – 2 osoby při soužití 2 generací na obyv. místnost	2	
více než 2 osoby na obyv. místnost	3	
více než 2 osoby při soužití dvou generací na obyv. místnost	4	
h) vybavení bytu a jeho udržování		
velmi dobře	0	
dobře	1	
podprůměrně	2	
nedostatečně	3	
3. Konečné zhodnocení soc. ekonom. situace		
velmi dobrá	0-3	0
dobrá	4-10	1
uspokojivá-dostatečná	11-17	2
špatná	18-24	3
velmi špatná	25 a výše	4

4. OSOBNOST RODIČŮ (osob. které o dítě pečují)		
— hodnocení posiluje kompletně tělesný a psychologický stav rodiče dítěte se zřetelem k jejich společenské adaptaci		
Pozn.: v neuplné rodině se nehodnotí nepřítomný rodič, ale přítomný rodič se hodnotí dvojnásobným počtem bodů		
vychovaná — bez problémů — dobrá společenská adaptace	matka 0	otec 0
nevyrovnaná — s problémy — závažnější odchylky v tělesném stavu, např. chron. onemocnění, těžcí dektivita závažnější odchylky v psych. stavu, např. těžká oligofrenie, neurozy, narušena společenská adaptace, podezření na závislost na alkoholu, absence, přestupky — jaká odchylka:	1	1
patologická těžké odchylky v tělesném stavu, např. vážné onemocnění, invalidita, bezmocnost, těžké odchylky v psych. stavu, např. závažné onemocnění psychiatr., závažné poruchy společ. adaptace, alkoholismus, frešná činnost, přizpívání — jaká odchylka:	2	2
5. SDRUŽENÍ, JEJICH OSOBNOST, STAV A VÝVOJ		
v rodině se vyskytuje aspoň jeden sourozenec sledovaného dítěte a není problematický tělesně, duševně ani společensky	0	
dítě je jedinec — v rodině se vyskytuje aspoň jeden sourozenec problematický (chron. nemocný tělesně nebo duševně nebo s narušenou společenskou adaptací) — jaká odchylka:	1	
v rodině se vyskytuje několik problematických sourozenců nebo 1 těžce postižený — sourozenec umístěný mimo rodinu (dětský domov, osvojení, pěstounská péče, ústav soc. péče) — jaká odchylka:	2	

6. STAV, VÝVOJ SETŘENÉHO DÍTĚTE A JEHO OSOBNOST

telesný a duševní stav dobrý, bez postižení; Vývoj odpovídá normě	0	
stav a vývoj vážnější narušen, např. lehké vrozené vývojové vady, chron. onemocnění, opožděný vývoj, poruchy adaptace — jaká odchylka:	1	
stav a vývoj těžce narušen, např. závažné vrozené vývoj. vady, těžké chron. onemocnění, závažné psychiatr. poruchy, bez společenské adaptace — jaká odchylka:	2	

7. ZÁJEM O DÍTĚ

	matka	otec
zájem opravdový až uspokojivý, který zakládá dobrý vztah rodičů k dětem	0	0
formální zájem — fj. takový, který nemá skutečný obsah, navržená simulovaný jako opravdový nebo nadměrný zájem — fj. takový, do něhož rodič promítá své neadekvátní postoje a problémy na úkor dítěte, či neodpovídající jeho potřebám	1 a b c	1 a b c
nedostatečný zájem či nezáměr, kdy dítě je rodičům zcela lhostejné, zešla nerespektují jeho potřeby a práva nebo nenávistný vztah rodičů k dítěti, kdy rodič přistupuje k dítěti s odporem, dítě je předmětem jeho nepřátelských postojů	2 a b c	2 a b c

Pozn.: 1. v neujasně rodině se nehodnotí nepřítomný rodič, ale přítomný se
hodnotí dvojnásobným počtem bodů

2. a — nemůže mít zájem
b — nemí zájem
c — nechce mít zájem

8. PÉČE O DÍTĚ

Velmi dobrá až dobrá — taková, která zabezpečuje nalezení všechny nebo hlavní potřeby dítěte	0	
uspokojivá — péče o dítě vykazuje drobné chyby, které však ještě vývoj dítěte nenarušují	1 a b c	
dostatečná — v péči o dítě se objevují podstatnější závady, několik ještě trvalého rázu, avšak již zjevně ohrožující vývoj dítěte	2 a b c	
špatná — péče o dítě je spojená se závažnými závadami převážně trvalého charakteru, zjevně již poškozující vývoj dítěte	3 a b c	
velmi špatná, nedostatečná, traumatizující — v péči o dítě je řada trvalých hrubých chyb, nedostatek až záměrných činů dítě poškozujících a znemožňujících aspoň uspokojivý vývoj	4 a b c	

Pozn.: a — nemůže pečovat
b — nemí pečovat
c — nechce pečovat